

МАТИЛЪДА

Роалд Дал

А-БА-СА-ГА-ЛА-МИ-ГА

Роальд Дал «Матильда»

«Матильда» — найпопулярніша книга Роальда Дала, одного з літературних батьків Джоан Ролінг — авторки «Гаррі Поттера»...

Матильда — геніальна дитина, проте її родичі так не вважають. Для них вона — зайвий клопіт, головний біль. І Матильда вирішує перевиховати своїх обмежених і зациклених на собі родичів, а заодно й жахливу директорку школи пані Транчбул...

1988 року «Матильду» було визнано найкращою книжкою для дітей.

Автор: Роальд Дал

Переклад: з англійської Віктора Морозова
за редакцією О. Негребецького та І. Малковича

Обкладинка: Євгенія Гапчинська

Ілюстрації: Квентін Блейк

Вікова група: для старших дошкільнят та молодших школярів

Інформація про паперовий варіант книги:

Тип видання: тверда глянцева палітурка, чорно-білі ілюстрації

Формат: 130×200 мм

Кількість сторінок: 272

Рекомендована ціна: 30 грн.

У продажі: з 2006 року

ISBN: 978-966-7047-64-1

Офіційний сайт: <http://ababahalamaha.com.ua/>

Цифрування © **Bushido** для сайту **Hurtom.com**, 2013

Видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2006

ababahalamaha.com.ua

МАТЙІЛЪДА

Роальд Дал

А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА

Роальд Дал
МАТИЛЬДА

Ілюстрації
Квентіна Блейка
Обкладинка
Жені Гагчинської

*Матильда — геніальна дитина, проте її родичі так не вважають.
Для них вона — зайвий клопіт, головний біль.*

І Матильда вирішує перевиховати своїх обмежених і зациклених на собі родичів, а заодно й жахливу директорку школи пані Транчбул... 1988 року «Матильду» було визнано найкращою в світі дитячою книжкою.

Роальд Дал
МАТИЛЬДА

З англійської переклав
Віктор Мерзев
за редакцією
Олексія Негребецького
та **Івана Малковича**

Майкліві й Люсі

Майшльда

Майкл

Міс Тані

Містер і місіс
Зормвудди

Брюс
Богтробіттер

Аманда Трін

Пані Трандбул

КНИГОЛЮБКА

Але ж і кумедні ті мами й татусі. Їхнє дитя часом нагадує найогидніший пухир, а для

них воно — чудове-пречудове.

З деякими батьками буває ще й гірше. Обожнювання їх засліплює і вони вмудряються самі себе переконати, ніби їхня дитина має всі риси генія.

Утім, нема в цьому нічого поганого. Просто так влаштовано цей світ. Одначе, коли батьки починають розповідати про блискучі здібності своїх виплодків *нам*, ми репетуємо:

— Несіть тазик! Нас зараз знудить!

Шкільні вчителі неабияк страждають, вислуховуючи патякання гордих батьків, та все ж їм переважно вдається помститися, коли наприкінці навчального року вони заповнюють таблиці успішності й пишуть характеристики. Якби я був учителем, то дав би добрячого чосу діточкам отих захоплених батьків. «Ваш син Максиміліан, — написав би я, — невдаха з невдах. Сподіваюся, що ви маєте якийсь родинний бізнес, куди зможете його прилаштувати після закінчення школи, бо деінде він чорта лисого знайде, а не роботу». А якби я мав того дня ліричний настрій, то написав би таке: «Цікаво знати, що в коників-стрибунців органи слуху розташовані збоку на черевцях. А от у вашої дочки Ванесси, судячи з її цьогорічних здобутків, органи слуху відсутні взагалі».

Можливо, я ще глибше занурився б у природознавство й додав би: «Так звана періодична цикада проводить під землею шість років у коконі личинки, а тоді не більше шести днів радіє сонцю й повітрю як вільна істота. Ваш син Вільфред ось уже шість років існує в цій школі як личинка, а ми й далі чекаємо, коли ж він нарешті вилізе з кокона». Якесь надміру бридке дівчисько могло б так мені допекти, що я видав би таке: «Фіона нагадує своєю крижаною вродою айсберг, от тільки на відміну від айсберга у неї під поверхнею нема анічогісінько». Гадаю, що я з насолодою складав би наприкінці навчального року характеристики на всіх негідників з мого класу. Та годі з цим. Треба оповідати далі.

Часом трапляються батьки, які мають цілком протилежну позицію, не виявляючи й найменшого інтересу до власних дітей, і ці батьки, звичайно, набагато гірші за тих, захоплених. Саме такими батьками були містер і місіс Вормвуди. Вони мали сина Майкла та дочку Матильду, і була вона для цих батьків нічим не краща за струп. Зі струпом треба миритися, поки надійде час, коли його можна віддерти й викинути. Містер і місіс Вормвуди тільки й чекали того часу, коли нарешті зможуть віддерти й викинути дочку, бажано в інший округ, або ще й далі.

Погано, коли батьки ставляться до *звичайних* дітей, немов до струпів чи мозолів, але набагато гірше, коли це надзвичайна дитина, тобто чутлива й розумна. Матильда мала обидві ці риси, але насамперед мала блискучий розум.

Він був такий гострий, а вона так швидко вчилася, що цей її дар мав бути очевидний навіть для найтупіших батьків. Але містер і місіс Вормвуди були такі дурні, такі зациклені на дріб'язках свого примітивного існування, що не помічали у своїй дочці нічогісінько незвичного. Правду кажучи, я сумніваюся, що вони помітили б, якби вона приповзла додому зі зламанною ногою.

Матильдин брат Майкл був абсолютно нормальний хлопець, а от сестра, як я казав, була така, що аж очі на лоба лізли. Уже в *півтора* року вона чудово розмовляла й знала стільки слів, як і більшість дорослих. Проте батьки з цього не лише не раділи, а ще й обзивали її базікалом, постійно дорікали й казали, що маленькі дівчатка,

бачте, повинні сидіти тихенько, як мишка.

Коли їй виповнилося три роки, Матильда сама навчилася читати, розглядаючи газети й журнали, розкидані по хаті. У *чотири* роки вона вже читала легко й швидко, то ж їй, звичайно, захотілося книжок. Єдина книжка в усьому цьому великорозумному домі називалася «Куховарство». Книжка належала матері. Коли дівчинка перечитала її від палітурки до палітурки й вивчила напам'ять усі рецепти, то вирішила, що хоче чогось цікавішого.

- Тату, — запитала вона, — а чи не міг би ти мені купити книжку?
- Книжку? — перепитав він. — Навіщо тобі якась дурнувата книжка?
- Щоб читати, татку.
- А чим поганий телік, заради всіх святих? Ми маємо прекрасний телік з

двадцятидюймовим екраном, а тобі заманулося книжки! Щось ти псуєшся, дівчино!

На тижні Матильда ледь не щодня лишалася вдома сама. Її брат (старший на п'ять років) ішов до школи. Батько їхав на роботу, а мати вирушала в містечко, до якого було вісім миль, щоб грати там у бінго. Місіс Вормвуд була справжня бінгоманка й присвячувала цій грі по п'ять вечорів на тиждень. Того дня, коли батько відмовився купити книжку, Матильда сама подалася в громадську бібліотеку, що була в їхньому селі. Коли прийшла, відрекомендувалася бібліотекарці пані Фелпс. Запитала, чи могла б тут посидіти й почитати якусь книжку. Пані Фелпс трохи здивувалася, що така маленька дівчинка прийшла сама без батьків, однак запропонувала їй почуватися як удома.

— Скажіть, будьте ласкаві, де лежать дитячі книжки? — запитала Матильда.

— Отам, на нижніх полицях, — пояснила пані Фелпс. — Допомогти тобі знайти гарну книжечку, де є багато малюнків?

— Дякую, не треба, — заперечила Матильда. — Я й сама зумію.

Відтоді щодня пополудні, коли мати вирушала на бінго, Матильда чимчикувала в бібліотеку. Вона долала цю відстань хвилин за десять, після чого могла цілісінькі дві чудові години сидіти собі тихенько в затишному куточку, поглинаючи книжку за книжкою. Коли перечитала всі, до останньої, дитячі книжки, то почала шукати чогось іншого.

Пані Фелпс, яка ось уже кілька тижнів зачаровано за нею спостерігала, встала з-за стола й підійшла до дівчинки.

— Допомогти, Матильдо? — поцікавилася вона.

— Я оце думаю, що б ще такого почитати? — відповіла Матильда. — Я вже перечитала всі дитячі книжки.

— Тобто переглянула малюнки?

— Так, але книжки перечитала теж.

Пані Фелпс подивилася на Матильду з висоти свого зросту, а Матильда глянула на неї знизу.

— Деякі, на мою думку, були геть слабенькі, — сказала Матильда, — а деякі симпатичні. Найбільше мені сподобався «Загадковий сад». Там стільки таємниць. Таємниця кімнати за зачиненими дверима й таємниця саду за високим муром.

Пані Фелпс була приголомшена.

— А скільки ж тобі років, Матильдо? — спитала вона.

— Чотири роки й три місяці, — відповіла Матильда.

Це ще більше приголомшило пані Фелпс, але їй вистачило глузду цього не показати.

— А яку б ти хотіла прочитати наступну книжку? — поцікавилася вона.

Матильда сказала:

— Якусь дуже добру, таку, що дорослі читають. Відому якусь. Назв я не знаю.

Пані Фелпс глянула на полиці й не поспішала з відповіддю. Не знала, що й запропонувати.

«Як можна вибрати, — питала вона себе, — відому дорослу книгу для чотирирічної дівчинки?» Спочатку хотіла взяти якийсь підлітковий любовний роман з тих, що пишуться для п'ятнадцятирічних школярів, але чомусь інстинктивно минула полицю з такими романами.

— Спробуй оцю, — сказала врешті. — Це дуже відома й дуже добра книжка. Якщо виявиться, що вона для тебе занадто довга, то скажи, і я підшукаю щось коротше й легше.

— «Великі сподівання», — прочитала Матильда, — Чарльз Діккенс. Я б дуже хотіла почитати.

«Мабуть, я збожеволіла», — подумала пані Фелпс, але Матильді сказала:

— Авжеж, почитай.

Наступні кілька днів пані Фелпс не могла відвести очей від маленької дівчинки, що цілісінькими годинами сиділа у величезному кріслі з дальнього краю читальної зали, тримаючи на колінах книжку. Їй доводилося так робити, бо книжка була дуже важка, щоб тримати її в руках. Вона читала, нахилившись уперед. І яке ж то було дивне видовище — крихітне чорняве створіння, що сиділо, навіть не торкаючись ногами підлоги, і вбирало в себе чудові пригоди Піпа та старої міс Гевішем з її заснованим павутинням будинком, і всі ті дивовижні чари, що їх вимережив словами видатний оповідач Діккенс. Сиділа ця читачка непорушно, тільки час від часу перегортала сторінки, і пані Фелпс завжди відчувала сум, коли надходив час перетинати кімнату й нагадувати:

— За десять хвилин п'ята, Матильдо. Першого тижня, коли Матильда почала вчашати з візитами, пані Фелпс запитала її:

— Твоя мама щодня приводить тебе сюди, а потім забирає додому?

— Моя мама щодня вирушає в Ейлсбері грати в бінго, — відповіла Матильда. — Вона й не знає, що я сюди приходжу.

— Але ж так не повинно бути, — здивувалася пані Фелпс. — Ти краще відпросися в неї.

— Не варто, — заперечила Матильда. — Вона не схвалює читання книжок. Так само, як і тато.

— А що ж ти, на їхню думку, повинна робити щовечора в порожньому будинку?

— Просто тинятися й дивитися телевізор.

— Он воно що.

— Вона не дуже переймається тим, що я роблю, — трохи засмучено додала Матильда.

Пані Фелпс турбувало, чи безпечно дитині ходити самій по доволі метушливій центральній вулиці села та ще й переходити її, але вона вирішила не втручатися.

За тиждень Матильда перечитала «Великі сподівання», що мали чотириста одинадцять сторінок.

— Мені сподобалося, — сказала вона пані Фелпс. — А пан Діккенс ще щось написав?

— Дуже багато, — відповіла здивована пані Фелпс. — Вибрати тобі іншу книжку?

За півроку під мудрим керівництвом пані Фелпс Матильда прочитала такі твори:

«Ніколас Ніклбі» Чарльза Дікенса
«Олівер Твіст» Чарльза Дікенса
«Джейн Ейр» Шарлоти Бронте
«Пуха й упередження» Джейн Остін
«Тесс із роду д'Ербервіллів» Томаса Гарді
«Назад у землю» Мері Веб
«Кім» Редьярда Кіплінга
«Людина.невидимка» Герберта Велза
«Старий і море» Ернеста Гемінгвея
«Галас і лють» Вільяма Фолкнера
«Грона гніву» Джона Стейнбека
«Добрі друзі» Дж. Б. Прістлі
«Брайтон Рок» Грема Гріна
«Ферма» Джорджа Орвела.

Це був величезний список, і пані Фелпс аж розривало з подиву й захоплення, але добре було, мабуть, що їй вдавалося себе опанувати. Хтось інший, побачивши, чого досягло це дитинча, здійняв би шуру-бурю й розніс би новину по цілому селу, а то й далі, та пані Фелпс була не така. Вона ніколи не пхала носа до чужого проса й давно вже збагнула, що не варто надокучати дітям інших людей.

— Пан Гемінгвей пише багато для мене незрозумілого, — зізналась їй Матильда. — Особливо про чоловіків і жінок. Та мені все одно подобається. Він якось так це розповідає, що я відчуваю, ніби стою прямо там і дивлюся, як усе це відбувається.

— Гарний письменник завжди примусить тебе це відчути, — пояснила пані Фелпс. — І не турбуйся, що не все тобі зрозуміле. Сядь собі зручніше, й нехай ті слова огортають тебе, як музика.

— Я так і зроблю.

— Ти знаєш, — запитала пані Фелпс, — що бібліотечні книги можна брати додому?

— Я не знала, — здивувалася Матильда. — І мені так можна?

— Авжеж, — підтвердила пані Фелпс. — Як вибереш собі книжку, то принеси мені, щоб я записала — і вона твоя на два тижні. Якщо забажаєш, можеш узяти не одну книжку, а більше.

Відтоді Матильда відвідувала бібліотеку лише раз на тиждень, щоб узяти нові книжки й повернути старі. Її маленька кімнатка перетворилася тепер на читальню, де вона сиділа вечорами й читала, тримаючи нерідко біля себе чашку гарячого шоколаду. Вона ще була дуже маленька й не діставала до різних речей на кухні, тому приносила знадвору з сарайчика невеличкий ящик, на який ставала, щоб дістати те, що хоче. Найчастіше вона готувала собі гарячий шоколад, підігріваючи молоко на плиті в риночці, перш ніж його розмішати. Часом робила собі бульйон або какао. Було так приємно брати з собою в кімнату гарячий напій, ставити біля себе, а тоді сідати й читати вечорами в тихому й порожньому будинку. Книжки переносили її в нові світи, знайомлячи з дивовижними людьми, життя в яких було надзвичайно цікаве. Вона плавала на старовинних вітрильниках з Джозефом Конрадом. Вирушала в Африку з Ернестом Гемінгвеем та в Індію з Редьярдом Кіплінгом. Мандрувала

довкола світу, не покидаючи своєї маленької кімнатки в звичайнісінькому англійському селі.

Містер Вормвуд, успішний продавець автомобілів

Матильдині батьки мали доволі гарний будинок, де нагорі були три кімнати, а внизу їдальня, вітальня й кухня. Матильдин тато продавав поїджені автомобілі, і справи в нього йшли цілком непогано.

— Тирса, — гордо повторював він, — це чи не найбільший секрет мого успіху. І вона мені нічого не коштує. Дістаю її задурно з тартака.

— А навіщо вона тобі? — якось поцікавилася Матильда.

— Ха! — скривився батько. — Так тобі й скажи.

— Я не розумію, татку, як може тирса допомогти тобі продавати старі машини.

— Це тому, що ти мала й дурна, — глузливо сказав батько. Його розмова ніколи не відрізнялася делікатністю, але Матильда до цього звикла. І ще вона знала, що він хвалько, тому безцеремонно його під'юджувала.

— Ти такий розумний, ти зумів скористатися тим, що нічого не коштує, — сказала вона. — Якби ж я так могла.

— Та де тобі, — скривився батько. — Ти дуже тупа. А ось Майкові я розповім, бо він же колись долучиться до мого бізнесу.

Не звертаючи уваги на Матильду, він повернувся до сина й сказав:

— Я люблю купувати машини в тих дурнів, які так різко перемикають швидкості, що там усе зношується й страшенно тарахкоче. Беру таку машину запівдарма. А потім тільки змішую оливу в коробці передач з тирсою, й вона працює, як лялечка.

— І скільки вона так працюватиме, поки знову затарахкоче? — поцікавилася Матильда.

— Доки покупець від'їде якнайдалі, — вишкірився батько. — Кілометрів на сто.

— Татку, але ж це нечесно, — обурилася Матильда. — Це шахрайство.

— Чесно ніколи не розбагатієш, — відповів батько. — Клієнти для того і є, щоб їх дурити.

Містер Вормвуд був щуроподібним коротуном зі щурячими вусиками, з-під яких стирчали зуби. Він любив носити яскраві картаті піджаки з жовтими або салатовими краватками.

— А ось візьміть, скажімо, кілометраж, — вів далі він. — Той, хто купує вживану машину, насамперед хоче знати, скільки вона проїхала кілометрів. Згоден?

— Згоден, — погодився син.

— Отож я купую стару таратайку, на спідометрі в якій понад двісті тисяч кілометрів. Дістаю її запівдарма. Але ж ніхто її в мене не купить з таким кілометражем, правда? А зараз не можна просто зняти спідометр і підкрутити на ньому цифри, як це робилося років десять тому. Там так усе зафіксували, що нічого не зробиш — хіба що ти годинникар абощо. То що я маю робити? Добре помізкувати, хлопче, от що.

— Як це? — здивувався Майкл. Він, здається, успадкував батькову любов до шахрування.

— Сідаю й міркую, як можна перетворити показники кілометражу з двохсот тисяч на десять, не розбираючи спідометра? Ну, таке можна було б зробити, якби дуже довго їхати заднім ходом. Цифри тоді зменшувалися б, правда? Але хто ж це їхатиме машиною задом наперед багато тисяч кілометрів? Це ж неможливо!

— Неможливо, — погодився малий Майкл.

— Отож я чухаю потилицю, — сказав батько. — Сушу голову. Маючи таку добру голову, як у мене, гріх нею не користуватися. І раптом мені стріляє відповідь. Я це відчув миттю, повір, точнісінько, як той розумник, що винайшов пеніцилін. «Еврика!, — вигукнув я. — Знайшов!»

— І що ти, тату, зробив? — запитав син.

— Спідометр, — пояснив батько, — працює від тросика, з'єданого з переднім колесом. Отож я насамперед від'єдную той тросик від колеса. Тоді беру швидкісний електродріль і під'єдную його до тросика таким чином, що коли дріль обертається, то крутить кабель *назад*. Розумієш? Стежиш за ходом думки?

— Так, тату, — відповів малий Майкл.

— Ці дрілі крутяться з шаленою швидкістю, — вів далі батько, — тож коли я його запускаю, то цифри на спідометрі зменшуються у фантастичному темпі. Завдяки швидкісному електродрілю я за кілька хвилин позбуваюся п'ятдесяти тисяч кілометрів. А як усе закінчую, то машина має пробіг усього десять тисяч кілометрів і її вже можна продавати. «Майже новенька, — кажу клієнтові. — Проїхала якихось десять тисяч. Належала одній старенькій пані, що тільки раз на тиждень їздила нею до крамниці».

— Ти справді можеш зменшити кілометраж електродрілем? — перепитав малий Майкл.

— Я ділюся з тобою професійними таємницями, — попередив батько. — Тому, дивись,

нікому не розпатякай. Ти ж не хочеш, щоб мене запроторили в тюрюгу?

— Жодній душі не скажу, — пообіцяв хлопець. — І багато машин ти так «відремонтував», тату?

— Кожнісіньке авто, з яким я маю справу, проходить цю обробку, — зізнався батько. — Кілометраж завжди доводжу до десяти тисяч або й менше, і лише тоді пропоную машину на продаж. І я це винайшов сам, — гордо додав він. — Заробив на цьому море грошей.

Матильда, яка уважно все слухала, сказала:

— Тату, це ще гірше, ніж та тирса. Це неподобство. Ти обманюєш людей, які тобі довіряють.

— Якщо не подобається, то не їж тоді в цій хаті харчів, — обурився батько. — Їх купували за ці гроші.

— Це брудні гроші, — обурилася й Матильда. — Я їх ненавиджу.

На батькових щоках виступили дві червоні плямки.

— Та хто ти така, — крикнув він, — архієпископ Кентерберійський чи хто, щоб читати мені проповіді про чесність? Мала дурна нахабо, ти ж найменшої гадки не маєш, про що йдеться!

— І справді, Гаррі, — втрутилася мати. А Матильді вона сказала: — Як ти смієш так розмовляти з батьком?! Тримай свого брудного язика за зубами й не заважай нам спокійно дивитися телік.

Вони сиділи у вітальні перед телевізором, тримаючи на колінах вечерю. Це була так звана «телевізійна», тобто готова, вечеря в м'яких алюмінієвих посудинах з перегородками, окремо для смаженини, вареної картоплі й горошку. Місіс Вормвуд плямкала, не зводячи очей з екрану, де показували американську мильну оперу. Це була дебела жінка з фарбованим у яскраво-біле волоссям, хоч біля коренів воно мало рудий мишачий відтінок. Була вона густо намазюкана косметикою і мала неоковирно розбухлу фігуру — з тих, що, здається, стягнені пасками власної плоті, які не дають тілу остаточно розвалитися.

— Мамо, — запитала Матильда, — ти не проти, щоб я вечеряла в їдальні, де я зможу почитати?

Батько гостро на неї зиркнув.

— Я проти! — гаркнув він. — Вечеря — це родинна традиція, й ніхто не встає з-за стола до самого кінця!

— Але ж ми не за столом, — зауважила Матильда. — Ніколи там не сидимо. Ми завжди їмо з колін і дивимося телік.

— А що такого поганого в теліку, хотів би я знати? — прискіпався батько. Голос у нього раптом став тихий і погрозливий.

Матильда не ризикнула відповісти й промовчала. Відчувала, як у ній закипає злість. Вона знала, що негарно ненавидіти рідних батьків, але їй було дуже важко позбутися цього відчуття. Книжки розкривали перед нею життя, якого вони ніколи не бачили. Якби ж їм хоч трохи почитати Діккенса чи Кіплінга — тоді б вони швидко збагнули, що в житті буває і щось краще, ніж ошукування людей та сидіння перед телевізором.

І ще одне. Їй не подобалось, коли її постійно називали дурною та тупою, хоч вона й знала, що це не так. Злість у ній закипала й закипала, і, лежачи того вечора в ліжку, вона для себе вирішила — щоразу, як батько чи мати ставитимуться до неї по-свинському, давати їм відкоша. Одна-дві маленькі перемоги допоможуть їй терпіти їхній ідіотизм і не збожеволіти самій. Не забувайте, що їй ще не виповнилося й п'яти років, а такій малечі дуже не просто здобувати очки в боротьбі з усемогутніми дорослими. Проте вона твердо вирішила стояти на своєму. І першою жертвою, після всього того, що було перед телевізором, мав стати батько.

Капелюх і суперклеї

Уранці, якраз перед тим, як батько мав вирушати у свій паскудний гараж зі старими машинами, Матильда прослизнула в гардероб і взяла там капелюха, якого він щодня надівав на роботу.

Їй довелося ставати навшпиньки та ще й простягати вгору ціпка, щоб підчепити капелюх з гачка — і все одно їй ледве вдалося це зробити. Капелюх мав форму плаского пирога з сойчиним пером за стрічкою, і містер Вормвуд дуже ним пишався. Він вважав, що в капелюсі має вигляд хвацького франта — особливо коли надівав його трохи набакир і на додаток був у своєму крикливому картатому піджаку та в зеленій краватці.

Матильда, тримаючи в одній руці капелюха, а в другій — тонесенький тюбик з суперклеєм, старанно витисла цівочку клею довкола внутрішнього краю капелюха. Тоді обережно почепила ціпком капелюха назад на гачок. Вона ретельно вирахувала час здійснення цієї операції і завершила її саме тоді, як батько вставав з-за стола після сніданку.

Містер Вормвуд нічого не помітив, надіваючи капелюха, та коли він прибув у гараж, то не зміг його зняти. Суперклеєм — це дуже потужна речовина, така потужна, що якби дуже сильно смикнути капелюха, то запросто можна було б здерти собі шкіру. Містер Вормвуд не хотів опинитися без скальпа, тож мусив цілісінький день ходити в капелюсі, навіть тоді, як підсипав тирсу в коробки передач та збивав електродрилем кілометраж машин. Рятуючи свою репутацію, він напустив на себе невимушеного вигляду, сподіваючись, що його працівники подумують, ніби він *зумисне* не знімає цілий день капелюха, виставляючи його напоказ, як це роблять гангстери в кіно.

Повернувшись того вечора додому, він так і не зміг зняти капелюха.

— Не роби з себе дурника, — сказала йому дружина. — Іди сюди. Зараз я зніму.

Вона різко шарпонула капелюха. Містер Вормвуд так зарепетував, що аж задзеленчали шибки у вікнах.

— Ой-й-й! — верещав він. — Що ти робиш! Перестань! Ти мені здереш половину шкіри з лоба!

Матильда, вмостившись у звичному кріслі, з-за книжки з певною цікавістю поглядала на це видовище.

— Що сталося, татку? — запитала вона. — У тебе голова несподівано розбухла чи що?

Батько підозріливо зиркнув на дочку, але нічого не сказав. Та й як він міг? Місіс Вормвуд йому повідомила:

— Це явно суперклей. Стовідсотково. Знатимеш тепер, як бавитися з тим паскудством. Хотів, мабуть, запахнути в капелюх ще одне перо?

— Та не чіпав я тієї гидоти! — залементував містер Вормвуд. Він озирнувся й ще раз глянув на Матильду, котра дивилася на нього великими й безневинними карими очима.

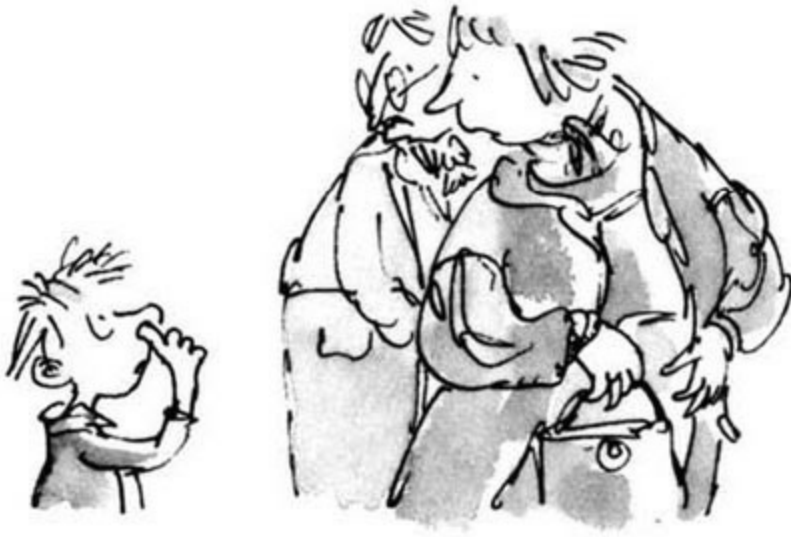
Місіс Вормвуд сказала чоловікові:

— Треба було читати, що написано на тюбику, перш ніж братися за такі небезпечні речі. Завжди читай інструкції на етикетці.

— Та що ти мелеш, дурна відьмо? — закричав містер Вормвуд, хапаючись за криси капелюха, щоб більше ніхто не спробував його здерти. — Чи ти думаєш, що я такий дурний, що зумисне приклеїв цю штуку собі до голови?

Матильда сказала:

— На нашій вулиці є хлопець, який не знав, що має на пальці крапельку суперклею, і запахав пальця в ніс.

Містер Вормвуд аж підскочив.

— І що з ним сталося? — бризнув він слиною.

— Палець застряг у носі, — пояснила Матильда, — і він ходив так цілий тиждень. Люди йому казали: «Та не колупайся ти в носі», але він нічого не міг удіяти. Вигляд мав ідіотський.

— Так йому й треба, — буркнула місіс Вормвуд. — Ото не треба було пхати в носа пальця. Огидна звичка. Якби всі діти мали на пальцях суперклеї, то миттю перестали б це робити.

Матильда сказала:

— Дорослі теж так роблять, мамусю. Я бачила вчора на кухні, як ти сама це робила.

— Ти краще помовч, — буркнула місіс Вормвуд і зашарілася.

Містер Вормвуд не скидав капелюха за вечерею перед телевізором. Схожий був на посміховище і не зронив ні слова.

Коли лягав спати, спробував ще раз стягти капелюха, і жінка теж зробила спробу, але той не піддавався.

— А як мені митися в душі? — заскиглив він.

— Обійдешся без душу, — втішила дружина.

А згодом, дивлячись на свого худющого низенького чоловіка, що тинявся по спальні в смугастій піжамі й капелюсі на голові, вона подумала:

«Який же безглуздий у нього вигляд! Хіба про такого чоловіка може мріяти жінка?».

Найважче, як виявив містер Вормвуд, було спати не знімаючи капелюха. Ніяк не вдавалося зручно вмотитися на подушці.

— Та годі вже вовтузитись, — не витримала дружина, коли минула майже година, а він усе ще крутився. — Маю надію, що до ранку капелюх відклеїться й легко зіслизне.

Та на ранок капелюх не відклеївся й не зіслизнув. Отож місіс Вормвуд узяла ножиці й відрізала ту штуку з чоловікової голови, смужка за смужкою, спочатку верхівку, а потім і криси. Там, де до волосся з боків і на потилиці приклеїлася внутрішня стрічка капелюха, вона мусила обрізати волосся до самої шкіри, тож тепер у нього навколо голови біліла смужка лисини, наче в ченця. А спереду, де стрічка прилипла просто до лоба, залишились безліч рудих шкіряних цяточок, які нічим не змивалися.

За сніданком Матильда сказала:

— Татку, ти мусиш якось забрати ці цяточки з чола. Бо таке враження, ніби по тобі

повзають малесенькі руді комашки. Люди ще подумують, що в тебе завелися воші.

— Цить! — гаркнув батько. — Заткни свою гидку пельку!

Треба сказати, що це видовисько завдало дівчинці неабиякої втіхи. Та, звісно, не варто було плекати надію, що цей урок запам'ятається батькові назавжди.

ПРИВИД

Ледь чи не тиждень після пригоди з суперклеєм у родині Вормвудів панував відносний спокій. Ця подія помітно вразила містера Вормвуда, і на якийсь час він, здається, втратив смак до хвастощів і зухвальства.

Та зненацька йому знову щось стрельнуло в голову. Можливо, того дня в гаражі погано пішли справи, й він мало продав напіврозвалених вживаних автомашин. Багато що може роздратувати чоловіка, який вертається увечері з роботи додому.

Коли містер Вормвуд повернувся того вечора з гаража, його обличчя було темне, як грозова хмара, і хтось явно мав невдовзі потрапити йому під гарячу руку. Дружина миттю впізнала ці прикмети й накивала п'ятами. Він тоді потупотів до вітальні. Матильда саме сиділа там, підібгавши ноги, у кріслі в куточку, цілком занурена в книжку. Містер Вормвуд увімкнув телевизор. Засвітився екран. Загримотіла якась передача. Містер Вормвуд люто зиркнув на Матильду. Та не поворухнулась. Якимось чином дівчинка навчилася не чути жахливого галасу, що лунав з дурного ящика. Вона й далі собі читала, і це чомусь розлютило батька. Можливо, його гнів посилювався тим, що вона на його очах отримувала насолоду від чогось, йому недоступного.

— Ти що, *ніколи* не перестаєш читати? — гаркнув він їй.

— Ой, татку, добрий вечір, — привітно озвалася дочка. — Гарно минув день?

— Що це за сміття? — вихопив він книжку з її рук.

— Це не сміття, татку, а гарна книжка. Називається «Червоний коник». Написав Джон Стейнбек, американський письменник. Може, прочитаєш? Тобі сподобається.

— Паскудство, — огризнувся містер Вормвуд. — Якщо американський, то точно паскудство. Вони тільки про паскудство й пишуть.

— Та ні, татку, це чудова книжка, чесне слово. Це про...

— Мені не цікаво, про що вона, — урвав дочку містер Вормвуд. — З мене вже й так досить твого читання. Візьмися за щось корисне. — І він зненацька почав видирати з книжки цілими жмутками сторінки, шпурляючи їх у кошик для сміття.

Матильда застигла з жаху. Батько й далі лютував. Можна було не сумніватися, що цей чолов'яга відчував якусь заздрість. «Як вона сміє, — начебто хотів він сказати, видаючи сторінку за сторінкою, — як вона сміє втішатися читанням книжок, коли мені це недоступно? Як вона сміє?»

— Це книжка з бібліотеки! — закричала Матильда. — Вона не моя! Я мушу повернути її пані Фелпс!

— Купиш собі іншу, — гаркнув батько, й далі видаючи сторінки. — Почнеш заощаджувати кишенькові гроші, поки не нашкодиш їх доволі, щоб купити нову книжку своїй дорогоцінній пані Фелпс!

Він жбурнув у кошик віддерту палітурку й потупав з кімнати, а телевізор і далі гримів.

Більшість дітей на Матильдиному місці вибухнули б морем сліз. Вона цього не зробила. Сиділа дуже спокійна, бліда й задумана. Ніби знала, що ні плач, ні нарікання нікому ще не допомогли. Єдина розсудлива дія, коли на вас напали, це, як колись казав Наполеон, контратака. Навдивовижу розвинений Матильдин мозок уже розробляв наступний варіант відповідної карі для нестерпного батька. Задум, який починав народжуватися в її голові, залежав, однак, від того, чи справді Фредів папуга був такий балакучий, як хвалився Фред.

Фред — це Матильдин друг, шестирічний хлопчик, що мешкав одразу за рогом і цілими днями розповідав, якого чудового балакучого папугу подарував йому батько.

Отож на другий день, щойно місіс Вормвуд поїхала на чергову гру в бінго, Матильда пішла до Фреда додому, щоб усе вивідати. Вона постукала в двері й запитала, чи не був би він ласкавий показати їй знаменитого птаха. Фред зрадів і повів її у свою кімнату, де у високій клітці сидів прекрасний блакитно-жовтий папуга.

— Ось він, — сказав Фред. — Звуть Чопер.

— Зроби, щоб він заговорив, — попросила Матильда.

— Це не можна *зробити*, — заперечив Фред. — Треба набратися терпіння. Він заговорить, коли матиме настрій.

Вони почали чекати. Раптом папуга сказав:

— Алло, алло, алло.

Точнісінько як людина. Матильда вигукнула:

— Неймовірно! А що він ще може сказати?

— Тррусони моїми кістками! — вимовив папуга, чудово підробивши голос якоїсь примари. — Тррусони кістками!

— Він завжди це каже, — пояснив Фред.

— А що він ще вміє казати? — запитала Матильда.

— Та більше нічого особливого, — відповів Фред. — Але ж і це просто диво, скажи?

— Неймовірно, — погодилася Матильда. — Позичиш його мені на одну-єдину ніч?

— Ні, — заперечив Фред. — Ясно, що ні.

— Я тобі за це віддам усі свої кишенькові гроші за наступний тиждень, — запропонувала Матильда.

Це вже була інша річ. Фред секунди дві поміркував.

— Ну гаразд, — погодився він, — якщо обіцяєш завтра повернути.

Матильда ледве дошкандибала до свого порожнього будинку, тримаючи обома руками височенну клітку. В їдальні був великий камін, і вона почала запихати клітку в димар, щоб її не було видно. Це було нелегко, та врешті-решт дівчинка з цим упоралася.

— Алло, алло, алло! — гукнув їй птах. — Алло, алло!

— Заткнися, телепню! — відповіла Матильда й пішла змивати з рук сажу.

Увечері, коли мати, батько, брат і Матильда, як завжди, вечеряли у вітальні перед телевізором, з їдальні голосно й розбірливо долинув через увесь коридор голос:

— Алло, алло, алло!

— Гаррі! — закричала мати й зблідла. — Хтось є в домі! Я чула голос!

— І я чув! — підтвердив брат.

Матильда підскочила й вимкнула телевізор.

— Цс! — прошепотіла вона. — Слухайте!

Усі перестали їсти й напружено прислухалися.

— Алло, алло, алло! — почувся знову голос.

— Це там! — вигукнув брат.

— Грабіжники! — просичала мати. — В їдальні.

— Мабуть, що так, — закликав на місці батько.

— То йди й упіймай їх, Гаррі! — зашипіла мати. — Піди й злови на гарячому!

Батько не поворухнувся. Він аж ніяк не поспішав туди бігти й ставати героєм. Обличчя його посіріло.

— Та ворущися ж! — сичала мати. — Вони, мабуть, шукають наше срібло!

Чоловік нервово витер губи серветкою.

— Може, ходімо глянемо всі разом? — запропонував він.

— То пішли, — погодився брат. — Мамо, ходімо.

— Вони точно в їдальні, — прошепотіла Матильда. — Я впевнена.

Мати витягла з каміна кочергу. Батько схопив ключку для гольфу, що стояла в кутку.

Брат хапонував настільну лампу, видерши штепсель з розетки. Матильда взяла ножа, яким користувалася за вечерею, і вся четвірка рушила навшипінки до дверей у їдальню, причому батько ховався в них за спинами.

— Алло, алло, алло, — знову пролунав голос.

— Вперед! — крикнула Матильда й увірвалася в кімнату, розмахуючи ножом. — Руки вгору! — заверещала вона. — Ми вас упіймали!

Усі інші зайшли за нею, погрожуючи зброєю. Потім зупинилися. Роззирнулися навколо. Нікого не було.

— Тут нікого немає, — полегшено зітхнув батько.

— Я його чула, Гаррі! — верескнула мати, і досі тремтячи. — Я добре чула голос! І ти теж!

— Я справді чула! — вигукнула Матильда. — Він десь тут! — Вона почала нишпорити за диваном і за шторами.

І тут знову почувся голос, цього разу м'який і примарний:

— Тррусони моїми кістками, — промовив він. — Тррусони кістками.

Усі підскочили — і Матильда, доволі добра актриса, разом з ними.

Ще раз обвели поглядами їдальню. Нікого не було.

— Це привид, — сказала Матильда.

— Господи, поможи! — закричала мати, обхопивши чоловіка за шию.

— Я знаю, що це привид! — повторила Матильда. — Я вже чула його тут раніше! Ця кімната населена привидами! Я думала, ви це знали.

— Рятуйте! — зарепетувала мати й ледь не задушила чоловіка.

— Я звідси йду, — пробелькотів батько, сірий як ніколи. Усі кинулися навтьоки, хряснувши за собою дверима.

На другий день Матильда зуміла витягти з димаря й винести з хати сердитого й замурзаного сажею папугу так, що ніхто й не помітив. Вона вийшла чорним ходом і побігла до Фреда.

— Ну, що — він був чемний? — поцікавився Фред.

— Ми дуже добре провели з ним час, — відповіла Матильда. — Батьки були від нього просто в захваті.

Арифметика

Матильді хотілось би, щоб її батьки були добрі, лагідні, чуйні, шановані й розумні. Однак треба було миритися з тим, що вони не мали жодної з цих чеснот. А це було нелегко. Тільки завдяки винайденій нею новій грі з покараннями батька чи матері, а то й обох, щоразу, як вони ставилися до неї по-свинськи, її життя стало більш-менш стерпне.

Матильда була дуже маленька і юна, тож вона могла впливати на своїх рідних лише силою свого розуму. Вона брала над ними гору винятковою кмітливістю. Та ніхто не заперечить того факту, що всяка п'ятирічна дівчинка у всякій родині завжди зобов'язана чинити, як їй наказано, хай хоч які безглузді будуть ці накази. Отож її завжди примушували їсти телевечерю навколішки перед жахливим ящиком. Вечорами в будні дні вона завжди залишалася сама, а коли їй казали замовкнути, то мусила мовчати.

Рятувала дівчинку від божевілля лише та радість, з якою вона вигадувала й призначала

батькам найдошкульніші карі. А найприємніше було те, що кара, здається, таки допомагала, принаймні на деякий час. Скажімо, після отримання дози Матильдиних чудодійних ліків батько кілька днів був не такий зухвалий і нестерпний, як досі.

Афера з папугою в каміні дуже вгамувала батьків, і понад тиждень вони досить чемно ставилися до своєї маленької дочки. Проте, на жаль, це тривало не довго. Якось увечері у вітальні вибухла чергова сварка. Містер Вормвуд щойно повернувся з роботи. Матильда з братом сиділи тихенько на дивані, чекаючи, коли мати принесе на таці традиційну телевечерю. Телевізор ще не працював.

І ось заходить містер Вормвуд у крикливому картатому костюмі та жовтій краватці. Великі огидні оранжево-зелені клітини його піджака та штанів аж очі сліпили. Він нагадував третьосортного букмекера, що вбрався на доччине весілля. А ще батько був собою страшенно вдоволений. Сів, потираючи руки, в крісло й голосно звернувся до сина.

— Ну, хлопчику мій, — сказав він, — у твого батька сьогодні був шалено успішний день. Він зараз набагато багатший, ніж був уранці. Він продав нівроку аж п'ять машин, і на кожній непогано заробив. Тирса в коробці передач, електродріль на тросику спідометра, трошечки фарби там і тут, та ще кілька невеличких хитромудрих фокусів — і ті ідіоти аж зі шкури пнулися, щоб усе це купити.

Він вийняв з кишені аркуш паперу і уважно його вивчив.

— Чуєш, хлопчику, — звернувся він до сина, ігноруючи Матильду, — оскільки ти колись долучишся до мого бізнесу, то мушиш навчитися рахувати щоденні прибутки. Сходи принеси блокнот та олівчик — і побачимо, чи дуже ти розумний.

Син слухняно вийшов з кімнати й повернувся з письмовим приладдям.

— Запиши ці цифри, — звелів батько й почав зачитувати з папірця. — Машину номер один я придбав за двісті сімдесят вісім фунтів, а продав за тисячу чотириста двадцять п'ять. Записав?

Десятирічний хлопець поволі й старанно записав дві окремі суми.

— Машина номер два, — вів далі батько, — коштувала мені сто вісімнадцять фунтів, а продав я її за сімсот шістдесят. Записав?

— Так, тату, — відповів син. — Записав.

— Машина номер три обійшлася мені в сто одинадцять фунтів, а продалася за дев'ятсот дев'яносто дев'ять фунтів і п'ятдесят пенсів.

— Ще раз, — попросив син. — За скільки ти її продав?

— За дев'ятсот дев'яносто дев'ять фунтів і п'ятдесят пенсів, — повторив батько. — І це, до речі, ще один мій дотепний фокус, щоб надурити клієнта. Ніколи не називай велику круглу суму. Завжди проси трошечки менше. Ніколи не кажи тисяча фунтів. Кажи завжди дев'ятсот дев'яносто дев'ять п'ятдесят. Звучить набагато менше, хоч це й не так. Розумно, правда?

— Дуже, — погодився син. — Ти просто геній, тату.

— Машина номер чотири коштувала вісімдесят шість фунтів — справжня руїна, а продалася за шістсот дев'яносто дев'ять фунтів п'ятдесят.

— Не так швидко, — попросив син, записуючи цифри. — Є. Записав.

— Машина номер п'ять коштувала шістсот тридцять сім фунтів, а взяв я за неї тисячу шістсот сорок дев'ять п'ятдесят. Записав усі ці цифри, сину?

— Так, татку, — відповів син, нахилившись над блокнотом з цифрами.

— Дуже добре, — сказав батько. — Тепер полічи, скільки я заробив на кожній з п'яти машин, і підсумуй прибуток. Тоді скажеш, скільки всього грошей заробив сьогодні твій геніальний батько.

— Треба багато рахувати, — зітхнув хлопець.

— Авжеж, багато, — відповів батько. — Але коли займаєшся великим бізнесом, як я, мусиш знати арифметику як свої п'ять пальців. У мене в голові справжній комп'ютер. Я все це підрахував менше, ніж за десять хвилин.

— Тобто ти, тату, порахував це в голові? — вирячив очі син.

— Ну, не зовсім, — уточнив батько. — Ніхто б цього не зміг. Але в мене на це не пішло багато часу. Коли закінчиш, скажи, скільки я заробив, на твою думку, сьогодні. Остаточна сума в мене тут записана, і я тобі скажу, чи ти не помилився.

Матильда неголосно сказала:

— Тату, разом ти заробив сьогодні рівно чотири тисячі триста три фунти й п'ятдесят пенсів.

— Не заважай, — огризнувся батько. — Ми з твоїм братом ведемо фінансові справи.

— Але ж тату...

— Цить, — урвав її батько. — Не треба тут угадувати з розумним виглядом.

— Подивись на свою відповідь, тату, — спокійно сказала Матильда. — Якщо ти не помилився, то там має бути чотири тисячі триста три фунти і п'ятдесят пенсів. Ти таку суму отримав, тату?

Батько зиркнув на папірець у руці. І аж заляк. Йому заціпило. Запала мовчанка. Тоді

він звелів:

— Скажи ще раз.

— Чотири тисячі триста три фунти п'ятдесят, — повторила Матильда.

Знову запала тиша. Батькове обличчя почало багровіти.

— Я впевнена, що це правильно, — сказала Матильда.

— Ти... ти мала брехуха! — закричав зненацька батько, тицяючи на неї пальцем. — Ти подивилася в мій папірець! Підглянула, що там написано!

— Татку, я ж на другому краю кімнати, — заперечила Матильда. — Як я могла щось побачити?

— Не замилуй мені очі! — гаркнув батько. — Звичайно, ти підглянула! Мусила підглянути! Ніхто в світі не зміг би отак одразу дати правильну відповідь, тим паче якийсь дівчисько! Ти брехуха, дівчино, ось хто ти така! Брехуха й обманщиця!

Тут зайшла мати з великою тацею, на якій лежали чотири порції вечері. Цього разу це була риба з чіпсами, яку місіс Вормвуд, повертаючись додому з бінго, купила в крамничці, де продають рибу з чіпсами. Гра в бінго, мабуть, так її виснажувала фізично й емоційно, що в неї ніколи не залишалося енергії на те, щоб готувати вечерю самій. Отож, якщо це не була телевечеря в упаковці, то вони вечеряли рибою з чіпсами.

— Гаррі, чого це ти такий червоний? — спитала мати, ставлячи тацю на кавовий столик.

— Твоя дочка брехуха й обманщиця, — відповів батько, беручи тарілку з рибою і ставлячи на коліна. — Умикай телік і не треба зайвих балачок.

Чоловік-блондинка

У Матильдиній голові не було ані крихти сумніву, що за цю останню гидку сцену її батько заслужив суворе покарання; і доки вона сиділа, нехтуючи телевізором, і їла жакливу смажену рибу зі смаженими чіпсами, її мозок розробляв усілякі можливі варіанти. Коли настав час лягати спати, вона вже все вирішила.

На другий день дівчинка прокинулася з самісінького ранку, пішла у ванну й замкнула за собою двері. Як ми вже знаємо, місіс Вормвуд була фарбованою блондинкою, і її яскраве біляве волосся своїм сріблястим блиском нагадувало трико циркача-канатоходця. Двічі на рік вона ретельно фарбувала волосся в перукарні, але між тим майже щомісяця місіс Вормвуд його освіжала, промиваючи в умивальнику рідиною під назвою «НАДМІЦНА ФАРБА ДЛЯ БЛОНДИНОК». Це допомагало їй маскувати гиденьке руде коріння волосиною що постійно відростали. Пляшечка з «НАДМІЦНОЮ ФАРБОЮ ДЛЯ БЛОНДИНОК» стоїть в шафці у ванній кімнаті, а під назвою на етикетці було написано: «Обережно — перекис водню. Ховати від дітей». Матильда багато разів захоплено це перечитувала.

Матильдин батько мав пишну чорну чуприну з проділом посередині — і неймовірно нею пишався.

— Якісне міцне волосся, — полюбляв він казати, — означає, що під ним ховається якісний міцний мозок.

— Як у Шекспіра, — якось додала Матильда.

- У кого?
- У Шекспіра, татку.
- Він був башковитий?
- Дуже, татку.
- І мав густе волосся?
- Він був лисий, татку. На що батько огризнувся:
- Не можеш сказати щось розумне, то краще помовч.

Так чи так, але містер Вормвуд додавав, на його думку, блиску й міцності волоссю, втираючи в нього щоранку чималі дози лосьйону під назвою: «ТОНІЗУЮЧИЙ ЗАСІБ ДЛЯ ВОЛОССЯ З ФІАЛКОВОЇ ОЛІЇ». Пляшечка з цією смердючою фіолетовою сумішшю завжди стояла у ванній на полиці над умивальником поряд із зубними щітками, і щодня після гоління тривало енергійне масування голови цією «ФІАЛКОВОЮ ОЛІЄЮ». Такий масаж волосся й голови завжди супроводжувався голосним мужнім гарчанням, важким диханням і вигуками:

— А-а-а, от добре! Оце воно! Втираємо в саме коріння!

Усе це Матильда виразно чула в своїй кімнаті по той бік коридору.

І ось, рано-ранесенько, у ванній, Матильда відкрутила кришечку батькової «ФІАЛКОВОЇ ОЛІЇ» й вилила три чверті її вмісту в раковину. А тоді долила пляшечку маминою «НАДМІЦНОЮ ФАРБОЮ ДЛЯ БЛОНДИНОК». Вона завбачливо залишила пляшці достатню кількість батькового оригінального тонізуючого засобу, тож коли добряче її потрусила, то вміст набрав відповідного фіолетового кольору. Тоді Матильда знову поставила посудину на полочку над умивальником, не забувши захвати мамину пляшечку назад у шафку. Поки що все йшло добре.

На сніданку Матильда тихенько сиділа у їдальні за столом, ласуючи кукурудзяними пластівцями. Її брат сидів навпроти неї спиною до дверей, поглинаючи кусні хліба, намащені товстим шаром арахісового масла та полуничного варення. Мати за рогом у кухні, де її не було видно, готувала сніданок для містера Вормвуда, що завжди складався з двох

підсмажених яєць на підсмаженій грінці з трьома свинячими сосисками, трьома шматочками бекону й кількома підсмаженими помідорами.

Цієї миті в їдальню галасливо ввалився містер Вормвуд. Він не міг спокійно зайти в жодне приміщення, особливо під час сніданку. Він завжди прагнув, щоб його поява привертала до себе увагу, і тому створював шалений галас і гуркіт. Здавалося, що чути, як він каже:

— Це я! Ось я прийшов, видатний чоловік, господар цього будинку, годувальник сім'ї, той, завдяки якому ви всі так добре живете! Погляньте на мене й виявіть свою повагу!

Цього разу він увірвався, поплескав сина по спині й вигукнув:

— Хлопчику, батько відчуває, що сьогодні в гаражі його чекає ще один чудесний і успішний день! Я маю кілька красуньок, які збираюся ще вранці впарити ідіотам. Де мій сніданок?

— Несу, мій скарбе, — гукнула з кухні місіс Вормвуд.

Матильда низенько нахилилася над пластівцями. Вона не наважувалася підвести голову.

Насамперед не мала певності, що там побачить. А по-друге, навіть якби й побачила те, про що думала, то не знала, чи стримається й не видасть себе. Син дивився прямо перед собою у вікно, наминаючи хліб з арахісовим маслом і полуничним варенням.

Батько саме прямував до столу, де мав сісти на центральному місці, коли з кухні вибігла мати, тримаючи перед собою величезний таріль з яйцями, сосисками, беконом та помідорами. Подивилася. Побачила чоловіка. Заклякла на місці. І заверещала так, що ледь не підлетіла вгору, а таріль з тріском і брязком гепнувся на підлогу. Усі підскочили — і містер Вормвуд теж.

— Та що з тобою, жінко? — крикнув він. — Глянь, ти ж килим зіпсувала!

— *Волосся!* — зарепетувала мати, тицяючи тремтячим пальцем на чоловіка. — Глянь на своє волосся! Що ти зробив з волоссям?

— А що таке з моїм волоссям? — здивувався він.

— Ой, боже мій, тату, що ти зробив з волоссям? — закричав син.

Розкішна галаслива сцена набирала непоганих обертів у сніданковій кімнаті.

Матильда нічого не казала. Вона просто сиділа собі, насолоджуючись чудовим ефектом

від своєї вигадки. Пишна чорна чуприна містера Вормвуда стала брудно-срібного кольору, що нагадував тепер трико канатоходця, не пране цілий цирковий сезон.

— Ти... ти... ти *пофарбував* волосся! — верескнула мати. — Навіщо ти це зробив, дурню! Це просто жахливо! Мерзенно! Ти схожий на почвару!

— Та що ви мелете? — залентував батько, хапаючись руками за голову. — Чого б це я мав фарбувати волосся! Як це я пофарбував? Що з ним сталося? Це що, якийсь ідіотський жарт?

Його обличчя стало блідо-зелене, мов кислиця.

— Тату, ти його *таки пофарбував*, — зауважив син. — Воно того самого кольору, як і в мами, тільки значно брудніше.

— Авжеж, пофарбував! — крикнула мати. — Саме б воно колір не змінило! Чого ти хотів досягти? Вродливішим стати, чи що? Ти зараз схожий на звихнуту бабу!

— Дайте дзеркало! — заволав батько. — Нічого тут стояти й горлати на мене! Принесіть дзеркало!

На протилежному кінці стола лежала материна сумочка. Вона її відкрила й дістала коробочку пудри, в якій на кришці зсередини було кругле дзеркальце. Розкрила коробочку й простягла чоловікові. Той схопив і підніс до обличчя — при цьому чи не вся пудра висипалась на його модний твідовий піджак.

— *Обережно!* — верескнула мати. — Дивися, що ти наробив! Це ж моя найкраща пудра «Елізабет Арден»!

— О Господи! — заверещав батько, дивлячись у дзеркальце. — Що зі мною! Я жахливий! Схожий на тебе, тільки звихнуту! Я не можу в такому вигляді зайти в гараж і продавати машини! Як це сталося?! — Він оглянув кімнату, подивився на матір, потім на сина, тоді на Матильду. — Як це могло статися?! — репетував він.

— Татку, я так собі уявляю, — тихенько припустила Матильда, — що ти був неуважний і замість свого лосьйону взяв з полиці мамину фарбу для волосся.

— Авжеж, так воно й було! — вигукнула мати. — Справді, Гаррі, як можна бути таким дурнем? Чого ти не прочитав етикетку перед тим, як поливати себе тим розчином! Він же в

мене страшенно міцний. Я вливаю одну-єдину столову ложку на цілий тазик води, а ти взяв і вилив його собі на голову не розбавляючи! Та тобі, мабуть, повилазить усе волосся! Голова вже пече?

— Ти хочеш сказати, що я залишуся без волосся? — зарепетував батько.

— Мабуть, так, — підтвердила мати. — Перекис водню — дуже сильний хімікат. Його кидають для дезінфекції в унітази, тільки під іншою назвою.

— Та що ти городиш! — заволав містер Вормвуд. — Я тобі не унітаз! Мені не треба дезінфекції!

— Хоч я його й використовую розведеним, — вела далі мати, — та чимало волосся в мене все одно випадає, тож Бог його знає, що з тобою буде. Я взагалі дивуюся, що волосся тобі й досі не повилазило.

— Що робити? — заскиглив батько. — Кажі мерщій, що робити, поки не почало вилазити!

Матильда порадила:

— Тату, я б на твоєму місці добре помила голову водою з милом. Та скоренько.

— І тоді повернеться мій колір волосся? — стурбовано запитав батько.

— Авжеж, ні, дурню, — заперечила мати.

— То що ж мені робити? Я ж не можу вічно ходити в такому вигляді?

— Доведеться пофарбувати на чорне, — відповіла мати. — Але спочатку помий голову, бо не буде що фарбувати.

— Що ж! — вигукнув батько, починаючи діяти. — Негайно домовся зі своїм перукарем, щоб він мене пофарбував! Скажи, що це терміново! Нехай викинуть когось із черги! Я йду нагору мити голову!

З цими словами він вибіг з їдальні, а місіс Вормвуд важко зітхнула й пішла до телефону дзвонити в косметичний салон.

— Часом він робить справжнісінькі дурниці, правда, мамусю? — сказала Матильда.

Мати відповіла, набираючи номер:

— На жаль, чоловіки не завжди такі розумні, як їм здається. Зрозумієш це, як трохи підростеш, моя дівчинко.

Міс Гані

Матильда трохи пізно почала ходити до школи. Інших дітей уже з п'яти років, а то й раніше записували до початкової школи, але Матильдині батьки, не дуже переймаючись освітою рідної дочки, забули заздалегідь про все домовитися. Їй було вже п'ять з половиною років, коли вона вперше пішла до школи.

Сільська школа для наймолодших дітей була розташована в похмурій цегляній будівлі з вивіскою «Початкова школа Кранчем Голл». Там навчалось біля двохсот п'ятдесяти учнів віком від п'яти до майже дванадцяти років. Директоркою школи, начальницею і головнокомандувачем цього закладу була дебела жінка середніх років на прізвище пані Транчбул.

Природно, що Матильду записали в перший клас, у якому було вісімнадцятеро інших хлопчиків та дівчаток приблизно її віку. Їхній учительці, котру звали міс Гані, було років

двадцять три чи двадцять чотири, не більше. Вона мала привабливо бліде овальне лице мадонни, блакитні очі та світло-каштанове волосся. Була така худенька й тендітна, що здавалося, ніби варто їй упасти, й вона розіб'ється на тисячі друзочок, як статуетка з порцеляни.

Міс Дженіфер Гані була делікатна й тиха, вона ніколи не кричала й зрідка всміхалася, однак, поза сумнівом, мала рідкісний хист — її обожнювали всі діти, якими вона опікувалася. Здавалося, вона чудово розуміє, яким збентеженням і страхом часто буває охоплена мала дитина, коли її вперше в житті приводять у клас і велять слухатися вчителя. Якесь дивовижне, майже відчутне на дотик тепло випромінювалося з обличчя міс Гані, коли вона розмовляла в класі з розгубленим і зниклим новачком.

А ось пані Транчбул, директорка, була геть інакша. Втілення жаху в чистому вигляді, люте деспотичне чудовисько, що до смерті лякало і учнів, і вчителів. Навіть звіддала можна було помітити навколо неї ауру жорстокості, а зблизька відчувався небезпечний жар, який вона випромінювала, мов розігрітий до червоного металевий прут. Коли вона марширувала — а пані Транчбул ніколи не ходила, вона завжди марширувала, наче солдат, ступаючи величезними кроками й розмахуючи руками — коли вона марширувала коридором, було чути її фиркання, а якщо їй на дорозі траплялася групка дітей, то вона розтинала її, мов танк — дітлахи тільки розліталися. Слава Богу, ми не часто зустрічаємо схожих на неї людей, хоч вони таки існують, і в своєму житті ми всі хоч раз та наткнемося на таких. Якщо це станеться, поведіться так, ніби ви нарвалися десь у чагарнику на розлюченого носорога — дряпайтеся на найближче дерево й сидіть там, поки той не піде. Цю жінку, з усіма її ексцентричними витівками та зовнішністю, майже неможливо описати, але я зроблю таку спробу трохи згодом. Залишімо її на якийсь час і повернімося до Матильди та її першого уроку в класі міс Гані.

Після звичної переклички дітей за прізвищами міс Гані роздала всім учням новесенькі підручники.

— Ви всі, сподіваюся, принесли з собою олівці, — сказала вона.

— Так, міс Гані, — відповіли учні хором.

— Добре. Сьогодні починається ваш найперший шкільний день. Попереду — одинадцять довгих років навчання. Причому шість із них ви проведете тут, у школі «Кранчем Голл», директоркою якої, як ви знаєте, є пані Транчбул. Я розкажу вам дещо про пані Транчбул, це буде корисно послухати. Вона вимагає дотримуватися в школі суворої дисципліни, і я вам раджу якомога чемніше поводитися в її присутності. Ніколи з нею не сперечайтесь. Ніколи їй не грубіяньте. Завжди виконуйте все, що вона скаже. Якщо ви не знайдете з нею спільної мови, то вона розітре вас на порошок, наче морквинку в кухонному міксері. Тобі, Лавандо, тоді так весело не буде. Перестань усміхатися. Запам'ятайте, що пані Транчбул дуже суворо ставиться до порушників шкільного порядку. Ви це зрозуміли?

— Так, міс Гані, — процвірінькало вісімнадцять тоненьких голосочків.

— А я, — вела далі міс Гані, — допоможу вам, поки ви в моєму класі, якомога більше всього навчитися. І потім вам буде значно легше. Скажімо, я сподіваюся, що до кінця цього тижня ви всі вивчите назубок, скільки буде двічі по два, тричі по два і так далі. А за рік, я сподіваюся, ви знатимете всю таблицю множення від двох до дванадцяти. Це вам надзвичайно допоможе. А чи хтось із вас уже знає, як множити цифри на два?

Матильда підняла руку. Вона була єдина. Міс Гані уважно глянула на крихітну темноволосу дівчинку з круглим серйозним лицем, що сиділа в другому ряду.

— Прекрасно, — сказала вона. — Прошу встати й перелічити, скільки зможеш.

Матильда встала й почала множити на два. Коли дійшла до того, що дванадцять разів по два буде двадцять чотири, то не зупинилася. Торохкотіла й далі, що тринадцять разів по два — це двадцять шість, чотирнадцять разів по два — двадцять вісім, п'ятнадцять разів по два — тридцять, шістнадцять разів...

— Стій! — урвала її міс Гані, що трохи приголомшено слухала цей бездоганний переказ таблиці множення. — І доки ти так можеш множити?

— Доки? — перепитала Матильда. — Я й сама не знаю, міс Гані. Мабуть, довго.

Міс Гані якийсь час перетравлювала ці дивовижні слова.

— Тобто, — нарешті сказала вона, — ти можеш сказати, скільки буде двадцять вісім разів по два?

— Так, міс Гані.

— І скільки ж?

— П'ятдесят шість, міс Гані.

— А якщо взяти набагато складніше, наприклад, чотиреста вісімдесят сім разів по два? Зумієш помножити?

— Мабуть, так, — відповіла Матильда.

— Справді?

— Справді, міс Гані.

— То скільки ж буде чотириста вісімдесят сім разів по два?

— Дев'ятсот сімдесят чотири, — миттю відповіла Матильда. Вона це сказала тихенько й чемно, без найменшої ознаки хизування.

Міс Гані вражено дивилася на Матильду, але коли заговорила, її голос не видавав збентеження.

— Це просто дивовижно, — похвалила вона. — Але множити на два, зрозуміло, значно легше, ніж на більші цифри. Таблиця множення складається з дванадцяти рівнів. Ти які-небудь знаєш?

— Начебто знаю, міс Гані.

— А які, Матильдо? До чого ти вже дійшла?

— Я... я не зовсім розумію, — завагалася Матильда. — Не розумію, що ви маєте на увазі.

— Я маю на увазі те, чи вмієш ти множити, скажімо, на три?

— Так, міс Гані.

— А на чотири?

— Так, міс Гані.

— То скільки ж ти рівнів уже опанувала, Матильдо? Усі аж до дванадцятого?

— Так, міс Гані.

— Скільки буде дванадцять разів по сім?

— Вісімдесят чотири, — відповіла Матильда. Міс Гані замовкла й відхилилася на спинку стільця, на якому сиділа за простим столом перед усім класом. Розмова її приголомшила, проте вона намагалася цього не видати. Їй ще не доводилося зустрічати жодного п'ятирічного, та що там, навіть десятирічного учня, який множив би цифри з такою легкістю.

— Сподіваюся, ви все чуєте, — звернулася вона до класу. — Матильді дуже пощастило. Вона має чудових батьків, які вже навчили її таблиці множення. Матильдо, тебе навчила мама?

— Ні, міс Гані, не мама.

— Тоді в тебе, мабуть, прекрасний батько. Він, очевидно, блискучий педагог.

— Ні, міс Гані, — спокійно заперечила Матильда. — Батько мене не навчав.

— То що, ти самотійно навчилася?

— Та я й сама не знаю, — чесно зізналася Матильда. — Просто мені зовсім не важко перемножувати цифри.

Міс Гані набрала повні груди повітря й поволі його видихнула. Вона ще раз глянула на цю маленьку яснооку дівчинку, що з таким розсудливим і серйозним виглядом стояла за партою.

— Кажеш, тобі не важко перемножувати цифри, — мовила міс Гані. — А ти не могла б трохи пояснити?

— Ой, ні, — зніяковіла Матильда. — Я й сама напевно не знаю.

Міс Гані зачекала. У класі панувала тиша, всі прислухалися.

— Наприклад, — спитала міс Гані, — якби я попросила тебе помножити чотирнадцять на дев'ятнадцять... Ні, це складно...

— Двісті шістдесят шість, — прошелестіла Матильда.

Міс Гані глянула на неї. Тоді взяла олівець і швидко перемножила цифри на аркушику паперу.

— Скільки ти сказала? — перепитала, піднявши голову.

— Двісті шістдесят шість, — повторила Матильда.

Міс Гані поклала олівець на стіл, зняла окуляри й почала протирати скельця шматочком тканини. Учні сиділи тихо, дивилися на неї й чекали, що буде далі. Матильда все ще стояла біля парти.

— А скажи, Матильдо, — попросила міс Гані, й далі протираючи окуляри, — можеш точніше пояснити, що відбувається в твоїй голові, коли ти отримуєш результати множення. Ти явно мусила до цього якось дійти, але таке враження, що відповідь ти отримуєш майже миттю. Ось візьмімо ті цифри, які ти щойно перемножила — чотирнадцять на дев'ятнадцять.

— Я... я... я просто набрала в голові чотирнадцять і помножила на дев'ятнадцять, — знизала плечима Матильда. — Я навіть не знаю, як це ще пояснити. Я завжди казала собі — якщо маленький кишеньковий калькулятор на це здатен, то я що — гірша?

— І справді, — погодилася міс Гані. — Людський мозок — це дивовижна річ.

— Мені здається, він набагато кращий за якусь там грудку металу, — додала Матильда. — Тобто за калькулятор.

— Щира твоя правда, — підтримала її міс Гані. — До того ж у нашій школі кишенькові калькулятори все одно заборонені.

Міс Гані мало не тремтіла від хвилювання.

Вона не сумнівалася, що зустріла дівчинку з надзвичайними математичними здібностями, і в її голові пролітали такі слова, як «геніальна дитина» і «вундеркінд». Вона знала, що подібні дива вряди-годи трапляються на світі, але тільки раз чи двічі на сто років. Зрештою, Моцартові було лише п'ять років, коли він почав писати твори для фортепіано, і бачите, що з нього вийшло.

— Це несправедливо, — обурилася Лаванда. — Чому вона так може, а ми ні?

— Не журися, Лавандо, ти скоро її наздоженеш, — збрехала крізь зуби міс Гані.

Міс Гані не могла втриматися від спокуси ще подосліджувати мозок цієї дивовижної дитини. Вона знала, що треба звернути хоч якусь увагу на решту учнів, але була така схвильована, що не могла перейти до звичного ходу уроку.

— Залишімо на якийсь час цифри, — сказала вона, вдаючи, що звертається до всього класу, — й побачимо, чи хтось уже навчився читати слова по буквах.

Угору злетіли три руки. Вони належали Лаванді, хлопчикові на ім'я Найджел та Матильді.

— Найджеле, як пишеться слово «кіт»? Найджел сказав. Міс Гані вирішила тепер запитати те, про що зазвичай і не мріяла питати в класі на першому ж уроці.

— Мені цікаво, — запитала вона, — чи хтось із вас трьох, хто знає, з яких літер складається слово «кіт», навчився вже читати цілі рядочки слів, поєднаних у речення?

— Я навчився, — відповів Найджел.

— І я, — додала Лаванда.

Міс Гані підійшла до дошки й написала білою крейдою речення: «Я вже починаю вчитися, як читати довгі речення». Вона навмисне зробила речення складним — знала, що дуже-дуже мало п'ятирічних дітей могли б його подужати.

— Найджеле, чи ти можеш сказати, що там написано? — запитала вона.

— Мені важко, — зізнався Найджел.

— Лаванда?

— Перше слово тут «Я», — відповіла Лаванда.

— Хтось може прочитати ціле речення? — поцікавилася міс Гані, впевнена, що відповідь «так» прозвучить з уст Матильди.

— Так, — відповіла Матильда.

— Ану давай, — попросила міс Гані. Матильда без жодної запинки прочитала речення.

— Це дуже добре, — сказала міс Гані, ледве стримуючи хвилювання. — І багато ти вмієш прочитати, Матильдо?

— Мабуть, можу прочитати майже все, міс Гані, — відповіла Матильда, — та, на жаль, не завжди все розумію.

Міс Гані встала й швидко вийшла з класу, але за тридцять секунд повернулася з товстелезною книжкою. Розкрила її навмання й поклала на Матильдину парту.

— Це книжка гумористичних віршиків, — пояснила вона. — Спробуй прочитати нам уголос.

Легко, без пауз і в доброму темпі, Матильда прочитала:

Обідав гурман у містечку Кру,

Знайшов у супі мишку малу.

А кельнер на те:

«Ну чого кричите?»

Втече бідна мишка в нору.

Декого з дітей розсмішили ці кумедні рими й вони зареготали. Міс Гані запитала:

— Матильдо, а ти знаєш, хто такий гурман?

— Той, хто ласий до вишуканої їжі, — відповіла Матильда.

— Правильно, — підтвердила міс Гані. — А чи не знаєш ти часом, як називаються такі віршики?

— Вони називаються лімерики, — пояснила Матильда. — Цей був симпатичний. Такий смішний.

— Він досить відомий, — сказала міс Гані, забираючи книжку й повертаючись до свого стола. — Дуже важко написати дотепний лімерик, — додала вона. — Вони начебто простенькі, але насправді зовсім не такі.

— Я знаю, — погодилася Матильда. — Я кілька разів пробувала, але в мене нічого доброго не виходило.

— Ти пробувала писати лімерики? Справді? — ще більше здивувалася міс Гані. — Матильдо, я дуже хотіла б почути якийсь лімерик, що ти написала. Чи можеш для нас щось пригадати?

— Та, власне, — завагалася Матильда, — я намагалася скласти один про вас, міс Гані, поки ми тут сиділи.

— Про мене?! — вигукнула міс Гані. — То ми обов'язково повинні його почути!

— Міс Гані, мені не хотілося б його декламувати.

— Будь ласка, прочитай нам, — попросила міс Гані. — Я обіцяю, що не ображуся.

— Боюся, що образитесь, міс Гані, бо я задля рими використала ваше ім'я, тому й не хочу декламувати.

— А як ти знаєш моє ім'я? — здивувалася міс Гані.

— Перед тим, як ми зайшли, я чула, як інша вчителька до вас зверталася, — пояснила Матильда. — Вона назвала вас Дженні.

— Я обов'язково мушу почути цей лімерик, — наполягала міс Гані, сяйнувши усмішкою, що бувало дуже зрідка. — Встань і продекламуй.

Матильда неохоче встала й дуже повільно й боязко продекламувала свій лімерик:

Ми всі задаємо щоденні

питання про вчительку Дженні:

«Чому це у неї лице, мов у феї,

казкове?» Дива незбагненні!

Бліде привабливе обличчя міс Гані вкрилося густим яскравим рум'янцем. А тоді вона ще раз усміхнулася. Тепер її усмішка була значно ширша й відверто задоволена.

— Що ж, Матильдо, дякую, — сказала вона не приховуючи усмішки. — Хоч це й неправда, але лімерик дуже добрий. Господи, треба його запам'ятати.

З третьої парти донісся Лавандин голос:

— Гарно. Мені сподобалося.

— І це все правда, — додав хлопчина на ім'я Руперт.

— Звичайно, правда, — погодився Найджел.

І ось уже увесь клас почав пройматися теплом до міс Гані, хоч досі вона майже ні на кого, крім Матильди, ще не звертала уваги.

— А хто тебе, Матильдо, навчив читати? — поцікавилася міс Гані.

— Та я сама навчилася, міс Гані.

— А ти вже читала сама якісь книжки — я маю на увазі дитячі книжки?

— Я прочитала ті книжки, що є в громадській бібліотеці на центральній вулиці, міс Гані.

— Вони тобі сподобалися?

— Деякі дуже, — зізналася Матильда, — а інші були, на мою думку, доволі нудні.

— Назви якусь, що тобі сподобалася.

— «Лев, чаклунка й шафа», — відповіла Матильда. — Мені здається, що пан К.С. Льюїс — дуже добрий письменник. Але в нього є один недолік. У його книжках немає смішних сцен.

— Твоя правда, — погодилася міс Гані.

— І в пана Толкієна небагато смішного, — додала Матильда.

— А ти гадаєш, що в усіх дитячих книжках повинні бути смішні сцени? — запитала міс Гані.

— Так, — підтвердила Матильда. — Діти не такі серйозні, як дорослі, і люблять сміятися.

Міс Гані була приголомшена мудрістю цієї крихітної дівчинки. Вона запитала:

— А що ж ти робитимеш тепер, коли прочитала всі дитячі книжки?

— А я читаю інші книги, — відповіла Матильда. — Беру їх у бібліотеці. Пані Фелпс дуже добре до мене ставиться. Допмагає мені вибирати.

Міс Гані нахилилася всім тілом над столом і зачудовано дивилася на цю дитину. Вона вже геть забула про існування інших учнів.

— Які ж це інші книги? — тихенько поцікавилася вона.

— Я дуже люблю Чарльза Дікенса, — сказала Матильда. — Його герої такі смішні. Особливо містер Піквік.

Тієї миті в коридорі задзеленчав дзвоник, сповіщаючи про кінець уроку.

Транчбул

На перерві міс Гані відразу вийшла з класу й подалася прямісінько в кабінет

директорки. Вона відчувала шалене збудження. Щойно вона зустріла маленьку дівчинку, котра володіла, так їй принаймні здавалося, геніальними розумовими здібностями. Було дуже мало часу, щоб добре з'ясувати рівень геніальності цієї дитини, але й цього міс Гані цілком вистачило, щоб усвідомити необхідність негайних дій. Було б безглуздо, щоб така дитина ниділа в першому класі.

Зазвичай міс Гані побоювалася директорки, тримаючись од неї якнайдалі, але цього разу була готова мати справу з ким завгодно. Вона постукала в двері страшного директорського кабінету.

— Заходьте! — пробубонів низький погрозливий голос пані Транчбул. Міс Гані зайшла.

Більшість директорів займають свої посади завдяки низці позитивних рис. Вони розуміють дітей і беруть дитячі потреби близько до серця. Вони співчутливі. Вони справедливі й виявляють значну цікавість до питань освіти. Пані Транчбул не мала жодної з цих рис, і було незбагненно, як вона взагалі отримала цю роботу.

Насамперед вона була неймовірно дебела жінка. Колись вона була відомою спортсменкою, і навіть зараз важко було не помітити її могутніх м'язів. Вони випиналися на її бичачій шиї, на здоровенних плечах, товстелезних ручиськах, жилих долонях і могутніх ножищах. Дивлячись на неї, можна було уявляти, як вона згинає залізні рейки й роздирає надвоє телефонні довідники.

Її обличчя, мабуть, ніколи не бувало гарне чи радісне. Директорка мала вперте підборіддя, жорстокі губи й малесенькі пихаті очиці. А якщо взяти її одяг... він був, м'яко кажучи, дуже дивний. Вона завжди вбиралася в бурий бавовняний балахон, затягнутий на талії широким шкіряним поясом. Цей пояс застібався спереду величезною срібною пряжкою. Масивні стегна, що випиналися з-під балахона, були стиснуті чудернацькими бриджами темно-зеленого кольору, зробленими з грубої саржі. Ці бриджі сягали трохи нижче колін, а далі вниз красувалися закасані зелені панчохи. Вони підкреслювали потужні м'язи литок. На ноги директорка взувала грубі коричневі черевики на плоских підборах зі шкіряними ремінцями.

Одне слово, вона нагадувала радше ексцентричну й кровожерливу любительку оленячих ловів, ніж директорку порядної дитячої школи.

Коли міс Гані зайшла до кабінету, пані Транчбул стояла біля свого величезного стола з нетерплячим і похмурим виразом обличчя.

— Слухаю, міс Гані, — буркнула вона. — Що тобі треба? Ти якась схвильована й збентежена. Що сталося? Може, ті малі негідники стріляли по тобі паперовими кульками?

— Ні, пані директорко. Нічого подібного.

— А що ж тоді? Кажі скоріше. Я маю повно роботи. — Говорячи це, вона простягла руку й налила собі склянку води з глечика, що завжди стояв у неї на столі.

— У моєму класі є дівчинка на ім'я Матильда Вормвуд... — почала міс Гані.

— Це дочка того чоловіка, що володіє в нашому селі автосалоном «Мотори Вормвуда», — гаркнула пані Транчбул. Вона майже ніколи не розмовляла нормальним голосом. Завжди або гаркала, або кричала. — Чудова людина цей Вормвуд, — вела вона далі. — Щойно вчора була в нього. Він мені продав машину. Майже новеньку. Проїхала всього десять тисяч миль. Перед цим належала старій пані, що сідала за кермо хіба що раз на рік. І дешево, майже задурно. Так, мені цей Вормвуд подобається. Справжня опора нашої громади. Але він казав, що його дочка — погана дівчинка. Казав не зводити з неї очей. Казав, що як у школі станеться якась халепа, то це, поза сумнівом, утне не хто інший, як його дочка. Я ще не бачила тієї малої розбишаки, але як побачу, то вона це добре запам'ятає. Батько назвав її бридкою бородавкою.

— Ой ні, пані директорко, не може такого бути! — вигукнула міс Гані.

— Ще й як може бути, міс Гані! Я не маю сумніву, що це вона підклала мені вранці під стіл смердючу хлопавку. Та тут смерділо, як у каналізації! Авжеж, то була вона! Їй це так не минеться, запам'ятаєш мої слова! Яка вона з себе? Мабуть, схожа на гидкого хробака. За

свою довгу вчительську кар'єру, міс Гані, я зрозуміла, що погані дівчата набагато небезпечніші створіння, ніж погані хлопці. Крім того, їх значно важче впіймати на гарячому. Впіймати капосне дівчисько не легше, ніж зловити муху. Ти її щосили лясь, а тієї мерзоти вже немає. Бридкі брудні створіння, ті малі дівчиська. Добре, що я така не була.

— Але ж ви мусили колись бути маленькою дівчинкою, пані директорко. Обов'язково мусили.

— Принаймні це тривало недовго, — гаркнула, вишкірившись, пані Транчбул. — Я дуже швидко стала дорослою.

Вона геть звихнулася, подумала міс Гані. Очманіла, наче блоха. Міс Гані рішуче стала перед директоркою. Тепер вона не знітиться.

— Мушу вам сказати, пані директорко, — сказала вона, — що ви цілком помиляєтеся, ніби це Матильда підклала вам під стіл смердючу хлопавку.

— Я ніколи не помиляюся, міс Гані!

— Та ні, пані директорко, дитина зранку прийшла до школи й одразу пішла в клас...

— Не сперечайся зі мною! Та мала негідниця Матильда, чи як там її звати, засмерділа хлопавкою мій кабінет! У цьому немає сумніву! Дякую, що ти мені це підказала.

— Але ж я нічого не підказувала, пані директорко.

— А хто ж, як не ти? То що тобі треба, міс Гані? Чого марнуєш мій час?

— Пані директорко, я прийшла вам розповісти про Матильду. Це щось неймовірне. Можна, я вам розкажу, що оце щойно було в класі?

— Мабуть, підпалила тобі спідницю й обсмалила панталони! — пирхнула пані Транчбул.

— Ні-ні! — вигукнула міс Гані. — Матильда — просто геній.

Від цього слова обличчя пані Транчбул стало фіолетове, а тіло розбухло, мов у жаби-ропухи.

— Геній! — зарепетувала вона. — Та що це за нісенітниця ти верзеш, мадам? Та ти здуріла! Та її батько сам мені сказав, що вона бандитка!

— Її батько помиляється, пані директорко.

— Яка дурість, міс Гані! Ти бачила малу почвару якісь півгодини, а батько її знає все життя!

Проте міс Гані була сповнена рішучості довести своє й тому почала описувати ті дивовижі, що їх виробляла з арифметикою Матильда.

— Ну, то й що з того, що вона визубрила напам'ять таблицю множення? — гаркнула пані Транчбул. — Людино добра, та ж вона від цього ще не стає генієм! Вона стає папугою!

— Пані директорко, вона вже вміє читати!

— Я теж умію, — буркнула пані Транчбул.

— На мою думку, — сказала міс Гані, — Матильду треба забрати з мого класу й негайно перевести в старший клас для одинадцятирічних учнів.

— Ага! — пирхнула пані Транчбул. — То ти вже хочеш її позбутися? Не можеш дати з нею ради? Хочеш її скинути на плечі нещасній пані Плімсол зі старшого класу, щоб те дівчисько перевернуло в неї все догори ногами?

— Ні-ні! — вигукнула міс Гані. — Я зовсім про це не думала!

— Ще й як думала! — закричала пані Транчбул. — Я наскрізь бачу, що ти замислила, мадам! І відповім на це — «ні»! Матильда залишиться, де й була, а ти повинна стежити за її поведінкою.

— Пані директорко, прошу вас...

— Ні слова більше! — зарепетувала пані Транчбул. — Та й узагалі, в моїй школі існує правило, що всі діти перебувають у своїх вікових групах незалежно від своїх здібностей. Пресвяті небеса, такому не бувати, щоб якась мала п'ятирічна розбишака сиділа в одному класі зі старшими дівчатами й хлопцями. Та це нечувано!

Міс Гані безпомічно стояла перед цією неотесаною велеткою. Вона ще багато чого мала сказати, але розуміла, що все дарма. Тож тихо промовила:

— Що ж, нехай. Це вам вирішувати, пані директорко.

— Отож бо! — заревіла пані Транчбул. — І не забувай, мадам, що ми тут маємо справу з малим гадюченням, яке підклало мені під стіл смердючу хлопавку...

— Пані директорко, то не вона!

— Авжеж, вона, — гримнула пані Транчбул. — І ось що я тобі скажу. Як би я хотіла, щоб мені й досі дозволялося вперіщити добряче різкою чи ременем, як у давні добрі часи! Я б так тоді відшмагала Матильду по задку, що вона з місяць не могла б сісти!

Міс Гані розвернулася й вийшла з кабінету пригнічена, проте визнавати поразку вчителька не збиралася. «Я мушу щось зробити для цієї дитини, — подумала вона. — Не знаю, що саме, але врешті-решт придумаю, як їй допомогти».

Батьки

Коли міс Гані вийшла з директорського кабінету, майже всі діти були надворі. Насамперед вона підійшла до деяких учителів, що викладали в старших класах, і позичила в них різних підручників — з алгебри, геометрії, французької мови, англійської літератури та інших. Потім знайшла Матильду й запросила її до свого класу.

— Тобі немає сенсу, — сказала вчителька, — сидіти тут і нічого не робити, поки я навчатиму решту учнів найпростішої таблиці множення і читання таких слів, як «кіт», «мама» чи «рама». Тому на кожному уроці я тобі даватиму читати якийсь із цих підручників. Наприкінці уроку підходь до мене з запитаннями, якщо вони виникатимуть, і я тобі відповідатиму. Що ти на це скажеш?

— Дякую вам, міс Гані, — зраділа Матильда. — Це просто чудово.

— Я впевнена, — вела далі міс Гані, — що згодом нам вдасться перевести тебе в старший клас, але поки що пані директорка вимагає, щоб ти залишалася тут.

— Дуже добре, міс Гані, — погодилася Матильда. — Страшенно вам дякую за книжки.

«Яка чудова дитина, — подумала міс Гані. — Хоч би що казав про неї батько, мені вона здається дуже спокійною й лагідною. І анітрохи не задирає носа, попри всю свою геніальність. Мабуть, вона й сама її не усвідомлює».

Отож коли учні знову зібралися в класі, Матильда сіла за свою парту й почала читати підручник з геометрії, що їй дала міс Гані. Вчителька постійно позирала на неї краєм ока й побачила, що незабаром дитина цілком поринула в книжку. За цілий урок вона ні разу навіть голови не підняла.

Міс Гані тим часом вирішила, що мусить якнайшвидше побалакати тишком-нишком з Матильдиними батьками. Вона просто не бажала кидати цю справу напризволяще. Бо це було якесь безглуздя. Їй не вірилось, що батьки анітрохи не усвідомлюють надзвичайних талантів своєї дочки. Адже містер Вормвуд був успішним торгівцем автомобілями, тож вчителька припускала, що він і сам доволі розумна людина. Між іншим, батьки ніколи не схильні *недооцінювати* здібностей своїх дітей. Якраз навпаки. Іноді вчителям майже неможливо переконати гордого тата чи маму, що їхнє любе чадо тупе, мов колода. Міс Гані не сумнівалася, що їй не важко буде переконати містера і місис Вормвудів, що Матильда — дівчинка унікальна. Набагато важче буде стримати їхній надмірний ентузіазм.

І ось надії міс Гані ставали дедалі грандіозніші. Вона вже думала, чи не варто попросити в батьків дозволу давати Матильді приватні уроки в позашкільний час. Її професійна вчительська інтуїція підказувала надзвичайну важливість перспективи стати репетитором такої обдарованої дитини. Отож вона несподівано вирішила ще таки того ж вечора відвідати містера і місис Вормвудів. Завітає до них пізенько, між дев'ятою й десятою годинами, коли Матильда вже, поза сумнівом, спатиме.

Так вона і вчинила. Знайшовши в шкільних реєстрах їхню адресу, міс Гані відразу по дев'ятій вийшла зі своєї хатки до будинку Вормвудів. Будинок цей стояв на затишній вуличці, де кожна будівля була відділена від сусідської невеличким садочком. Це був сучасний цегляний дім, що, мабуть, недешево коштував, а на воротах висіла табличка з назвою: «Спокійний Кут».

«Закутий спокій» було б ще краще, подумала міс Гані. Вона мала схильність до гри слів. Пішла стежкою до дверей і натисла дзвіночок, а поки чекала, слухала, як гримить у домі телевізор.

Двері відчинив щуроподібний коротун з тоненькими щурячими вусиками, одягнутий у домашній оранжево-червоний смугастий жакет.

— Слухаю? — буркнув він, зиркаючи на міс Гані. — Якщо продаєте лотерейні білети, то мені вони не потрібні.

— Нічого я не продаю, — заперечила міс Гані. — І даруйте, що втручаюся не в свої справи. Я Матильдина вчителька, і мені дуже важливо порозмовляти з вами й вашою дружиною.

— Вона вже встигла щось устругнути? — гримнув містер Вормвуд, заступаючи вхід. — Але то вже ваш клопіт. Самі з нею розбирайтеся.

— Нічого вона не встругнула, — сказала міс Гані. — Я прийшла з доброю новиною про неї. Просто неймовірною новиною, містере Вормвуд. Не могла б я зайти на кілька хвилин і поговорити з вами про Матильду?

— Ми зараз дивимося мою улюблену програму, — відказав містер Вормвуд. — Це дуже незручний час. Приходьте іншим разом.

Міс Гані почала втрачати терпець.

— Містере Вормвуд, — обурилася вона, — якщо для вас якась дурнувата телепрограма важливіша за майбутнє рідної дочки, то який з вас тоді батько! Та вимкніть ви той клятий ящик і послухайте мене!

Це справило на містера Вормвуда враження. Він не звик, щоб з ним так розмовляли. Він уважно придивився до худенької тендітної жіночки, що так рішуче стовбичила перед ним на порозі.

— Ну, що ж, нехай, — кинув. — Заходьте й розкажіть.

Міс Гані спритно зайшла в дім.

— Місіс Вормвуд вам за це не подякує, — буркнув коротун, заводячи вчительку до вітальні, де огрядна фарбована блондинка заворожено втупилася в телевізійний екран.

— Хто це? — спитала блондинка не озираючись.

— Вчителька зі школи, — відповів містер Вормвуд. — Каже, що хоче поговорити з нами про Матильду.

Він підійшов до телевізора й вимкнув звук, але залишив зображення.

— Та що ж ти робиш, Гаррі! — зарепетувала місіс Вормвуд. — Вілард ось-ось запропонує руку Анжеліці!

— Ти можеш і далі дивитися, поки ми розмовляємо, — сказав їй містер Вормвуд. — Це Матильдина вчителька. Каже, що повинна повідомити нам якусь новину.

— Мене звати Дженіфер Гані, — відрекомендувалася міс Гані. — Добрий вам вечір, місіс Вормвуд.

Місіс Вормвуд люто на неї зиркнула й запитала:

— То що там за халепа?

Ніхто не запропонував міс Гані сідати, тож вона сама взяла стільця й сіла.

— Сьогодні, — почала вона, — ваша дочка вперше прийшла до школи.

— Ми й самі знаємо, — гаркнула місіс Вормвуд, роздратована тим, що пропускає програму. — І це все, що ви нам хотіли сказати?

Міс Гані глянула просто в тупі сірі очі цієї жінки й витримала довгу паузу, аж місіс Вормвуд відчула певний дискомфорт.

— Ви хочете, щоб я пояснила, чого сюди прийшла?

— Та кажіть уже скоріше, — буркнула місіс Вормвуд.

— Ви, зрозуміло, знаєте, — сказала міс Гані, — що від діток-першокласників у перший шкільний день ніхто не очікує вміння читати, знати, як пишуться слова або жонглювати

цифрами. П'ятирічні діти не можуть такого робити. А от Матильда може. І якщо вірити її словам...

— Я б їм не вірила, — вставила місіс Вормвуд. Її й далі дратувала відсутність звуку в телевізорі.

— То що, вона збрехала, — запитала міс Гані, — коли казала, що ніхто її не навчав множити цифри й читати? Це хтось із вас її навчив?

— Чого навчив? — не зрозуміла місіс Вормвуд.

— Читати. Читати книжки, — уточнила міс Гані. — Можливо, це ви її навчили. Можливо, вона мені збрехала. Можливо, у вашому будинку скрізь полиці з книжками. Я ж не знаю. Можливо, ви обоє зятяті книголюби.

— Авжеж, ми читаємо, — втрутився містер Вормвуд. — Що ви таке кажете. Я щотижня перечитую від першої до останньої сторінки журналі «Автомобіліст» і «Світ машин».

— Дитина прочитала неймовірну кількість книжок, — повідомила міс Гані. — Я просто намагалася з'ясувати, чи вона з родини, де шанують гарну літературу.

— Ми не схвалюємо читання книжок, — скривився містер Вормвуд. — Читанням на життя не заробиш. Ми не тримаємо в хаті книжок.

— Я бачу, — погодилася міс Гані. — Я тільки хотіла вам сказати, що в Матильди блискучий розум. Сподіваюся, ви й самі це знаєте.

— Аякже, я знала, що вона вміє читати, — буркнула мати. — Вона тільки те й робить, що сидить у себе в кімнаті, втупившись у якусь дурнувату книжку.

— Та невже ж вас не цікавить, — здивувалася міс Гані, — що маленька п'ятирічна дитина читає довжелезні дорослі романи Діккенса й Гемінгвея? Невже це вас не примушує стрибати від захоплення?

— Анітрохи, — відповіла мати. — Мені не подобаються занадто начитані дівчата. Дівчина має дбати про зовнішність і про те, щоб згодом знайти собі доброго чоловіка. Бути гарною важливіше, ніж читати, міс Ганкі...

— Моє прізвище Гані, — виправила її міс Гані.

— Ось погляньте на мене, — сказала місіс Вормвуд. — А тоді подивіться на себе. Для вас головне читати. Для мене — бути гарною.

Міс Гані подивилася на цю незугарну дебелу тушу з самовдоволеною масною пикою, що сиділа в глибині кімнати.

— Що ви сказали? — перепитала вона.

— Сказала, що для вас головне — читати, а для мене — бути гарною, — повторила місіс Вормвуд. — І хто в результаті виграв? Звичайно, я. Я ось сиджу собі гарненько в затишному будиночку з успішним бізнесменом, а ви гаруєте, як невільниця, навчаючи капосних дїтлахів абетки.

— Щира правда, солодка сливонько, — підтримав її містер Вормвуд, дивлячись на жінку таким слізливо-дурнуватим поглядом, від якого знудило б і kota.

Міс Гані вирішила, що треба тримати себе в руках, якщо хоче бодай чогось добитися від цих людей.

— Я ще не все вам сказала, — мовила вона. — Матильда, наскільки я можу судити на такому ранньому етапі, володіє геніальним математичним хистом. Вона блискавично перемножує в голові складні цифри.

— Кому це треба, якщо можна купити калькулятор? — знизав плечима містер Вормвуд.

— Дівчата здобувають чоловіків не завдяки розуму, — втрутилася місіс Вормвуд. —

Взяти, наприклад, цю кінозірку, — додала вона, показуючи на німотний телеекран, де актор з поораним зморшками лицем обіймав під місячним сяйвом пишну жінку. — Може, ви думаєте, що вона його спокусила таблицею множення? Навряд. А тепер він на ній оженився, ось побачите, і житиме в маєтку з купою покоївок та дворецьким.

Міс Гані не вірила власним вухам. Вона чула, що подібні батьки трапляються, і що їхні діти стають злочинцями й покидьками, та все одно була шокована, зустрівшись з такою парочкою віч-на-віч.

— Матильдина біда в тому, — вдалася вона до ще однієї спроби, — що вона страшенно всіх випереджає, й тому варто було б замислитися про якісь додаткові приватні уроки. Я цілком серйозно вірю, що за два-три роки належного вишколу її можна підготувати до університетського рівня.

— Університетського? — крикнув містер Вормвуд, аж підскачивши в кріслі. — Та кому, заради Бога, потрібен той університет! Та там навчають тільки поганого!

— Це неправда, — заперечила міс Гані. — Якби у вас зараз стався сердечний напад і довелось би викликати лікаря, то цей лікар мав би університетський диплом. Якби вас судили за те, що ви продали комусь машину-руїну, то ви мусили б наймати адвоката, який теж закінчив університет. Не варто зневажати розумних людей, містере Вормвуд. Але я бачу, що згоди ми не дійдемо. Вибачте, що я отак до вас увірвалася.

Міс Гані встала з крісла й пішла до виходу. Містер Вормвуд провів її до дверей і сказав:

— Дякую, що приходили, міс Говкс, чи як там, міс Гарріс?

— Не те й не те, — відповіла міс Гані, — але яка різниця.

І вона пішла геть.

Метання Молота

Приємне було в Матильді те, що якби ви зустріли її випадково і порозмовляли з нею, то подумали б, що це цілком нормальне п'ятирічне дитя. Зовні вона не виявляла жодних ознак геніальності й ніколи не вдавалася до позерства. «Яка ж це розсудлива й спокійна дівчинка», подумали б ви. І якби ви, скажімо, не завели з нею випадково бесіду про літературу чи про математику, то так би й не здогадалися про справжній рівень її розумових здібностей.

Саме тому Матильді легко було приятелювати з іншими дітьми. Усім учням з її класу вона подобалася. Вони, звичайно, знали, що вона «кмітлива», бо ж чули, як її розпитувала міс Гані на першому уроці. І ще вони знали, що на уроках їй дозволяється сидіти тихенько з якоюсь книжкою, не звертаючи уваги на вчительку. Та в цьому віці діти не дуже дошукуються причин. Їм цілком вистачає власного клопоту, вони не дуже переймаються тим, що роблять інші й чому.

Серед нових Матильдиних подруг була дівчинка Лаванда. З першого ж дня в школі вони почали на коротких ранкових та годинних обідніх перервах ходити скрізь удвох. Лаванда була дрібненька як на свій вік, худенька німфочка з темно-карими очима та чорнявим волоссям, підстриженим на лобі гривкою. Матильді вона сподобалася за відважність та

серйозність. І їй Матильда сподобалася за ті ж самі риси.

Не встиг іще минути перший тиждень навчального року, як до новачків почали просочуватися страхотливі плітки про директорку пані Транчбул. Коли на третій день навчання Матильда на перерві стояла з Лавандою в куточку шкільного майданчика, до них підійшла кремезна десятилітня дівчина з фурункулом на носі. Звали її Гортензія.

— Що, нова босота? — звернулася вона, дивлячись на них з висоти свого зросту. Вона ласувала картопляними хрустиками, виймаючи їх цілими жменями з величезного пакета.

— Ласкаво просимо в нашу тюрюгу, — додала дівчина, прискаючи навсідч шматочками хрустиків, що сипалися з її рота, наче сніжинки.

Дві крихітки сторожко мовчали, дивлячись на цю велетку.

— Ви вже познайомилися з Транчбулкою? — поцікавилася Гортензія.

— Бачили її під час спільної молитви, — відповіла Лаванда, — але ближче не знайомилися.

— То вас ще чекає ця радість, — повідомила Гортензія. — Вона ненавидить малих дітей. Тому терпіти не може першокласників. Вона вважає, що це гусинь, яка ще не вилупилася з личинки.

Гортензія знову запхнула в рот жменю хрустиків, а як заговорила, то навсідч укотре вже розлетілися крихти.

— Якщо виживете тут у перший рік, то, мабуть, і далі продержитесь. Але багато хто не виживає. Їх виносять звідси на ношах. Я це часто бачила й чула їхні крики.

Гортензія зробила паузу, щоб насолодитися ефектом, справленим її словами на двох дівчаток. Ефект був незначний. Вони стояли незворушні. Тому здоровуля вирішила почастувати їх ще однією порцією інформації.

— Ви вже знаєте, що в квартирі Транчбулки є шафа для порушників дисципліни, яка називається «карцер»? Ви чули про карцер?

Матильда з Лавандою тільки головами заметляли, й далі не зводячи очей зі здоровулі. Вони були такі маленькі, що звикли з недовірою ставитися до будь-яких більших за них істот, особливо до дівчат-старшокласниць.

— Карцер, — вела далі Гортензія, — це височенна й страшенно вузька шафа. Площа її дна — всього двадцять п'ять квадратних сантиметрів, тому там геть не можна сидіти, навіть навпочіпки. Треба стояти. А три її стінки зроблені з цементу, з якого скрізь стирчать друзки розбитого скла, тож до них не притулишся. Якщо вас там замикають, то доводиться увесь час стояти струнко. Це жах.

— А хіба не можна притулитися до дверцят? — запитала Матильда.

— Не мели дурниць, — заперечила Гортензія. — З дверцят стирчать тисячі гострющих цвяшків. Їх забивала, мабуть, сама Транчбулка.

— А ти там бувала? — поцікавилася Лаванда.

— У першому класу я там побувала шість разів, — відповіла Гортензія. — Двічі цілісінький день, а інші рази по дві години. Але й двох годин цілком вистачає. Там суцільна темрява, і треба стояти навитяжку, бо як поворухнешся, то тебе штрикає або скло зі стін, або цвяшки з дверцят.

— А за що тебе туди запхали? — спитала Матильда. — Що ти зробила?

— Першого разу, — пояснила Гортензія, — я вилила півсклянки світлої патоки на той стілець, де мала сидіти під час молитви Транчбулка. Вийшло чудово. Коли вона сіла, то так голосно чвакнуло, ніби гіпопотам став лапою в багнюку на березі річки Лімпопо. Хоч ви ще малі й дурні, і не читали «Такі собі казки» Кіплінга.

— Я читала, — мовила Матильда.

— Брехунка, — добродушно сказала Гортензія. — Ти взагалі ще читати не вмєш. Але то таке. Отож коли Транчбулка всілася на світлу патоку, чвакання було шикарне. А коли вона підскочила з місця, то стілець приклеївся ззаду до її паскудних зелених бриджів і кілька секунд висів, аж поки відлипла патока. Тоді Транчбулка помацала бриджі ззаду руками, й обидві її долоні покрилися тією гидотою. Чули б ви, як вона ревіла.

— А як вона дізналася, що це твоя робота? — здивувалася Лаванда.

— На мене наябедничав малий курдупель Оллі Богвісл, — пояснила Гортензія. — Я вибила йому передні зуби.

— І Транчбулка запхнула тебе на цілий день у «карцер»? — зойкнула Матильда.

— На цілий-цілісінький, — підтвердила Гортензія. — Коли вона мене звідти випустила, то в мене голова йшла обертом. Я щось бурмотіла, як ідіотка.

— А за що ти ще опинялася в карцері? — запитала Лаванда.

— Ой, та я вже всього й не пам'ятаю, — відповіла Гортензія. Вона це сказала з виглядом старого вояка, котрий побував у стількох битвах, що хоробрість для нього стала чимось звичайним.

— Це було так давно, — додала старшокласниця, запихаючи в рота хрустики. — Ага, одне пригадала. Ось як воно було. Я вибрала час, коли Транчбулка проводила урок у шостому класі, підняла руку й відпросилася в туалет. Але замість того, щоб іти *туди*, я нишком прокралася в її кабінет. Швиденько там понишпорила й знайшла шухляду, де в неї лежали тренувальні штани.

— Далі, — приголомшено сказала Матильда. — Що було далі?

— Перед цим, розумієте, я замовила поштою дуже міцний порошок-сверблячку, — сказала Гортензія. — Він коштував 50 пенсів за пакетик і називався «Свербиспин». На етикетці було написано, що цей порошок виготовлено з перемелених зубів смертоносних гадюк і що він гарантує появу на шкірі рубців завбільшки як горіх. То я й понасипала цієї штуки у всі штани в шухляді, а потім знову гарно їх поскладала.

Гортензія зробила паузу, щоб запхати в рота ще хрустиків.

— І що, подіяло? — спитала Лаванда.

— Ну, — кивнула Гортензія. — Минуло кілька днів, і під час молитви Транчбулка раптом почала чухатися знизу як божевільна. «Ага», подумала тоді я. «Ось воно. Вона перевдяглася на тренування». Так чудово було там сидіти, на все це дивитися й знати, що, крім мене, в цілісній школі ніхто не здогадується, що діється в директорських штаних. І я, до того ж, почувалася в цілковитій безпеці. Я знала, що мене ніхто не впіймає. Вона почала чухатися ще лютіше. Не могла перестати. Думала, мабуть, що до неї туди залетів осиний рій. А тоді, просто під час «Отче наш», зірвалася з місця й вилетіла з приміщення, тримаючись за заднє місце.

Матильда з Лавандою були у захваті. Для них було цілком очевидно, що вони познайомилися зі справжнім майстром своєї справи. Це була людина, що не тільки перетворила знущання на найдосконаліше мистецтво, а й готова була ризикувати життям і здоров'ям заради свого покликання. Дівчатка зачудовано дивилися на цю богиню, і навіть фурункул на її носі зненацька перетворився з фізичної вади на символ відваги.

— А як же вона того разу тебе зловила? — затамувала від подиву дух Лаванда.

— Вона не зловила, — заперечила Гортензія. — Та я все одно опинилася на день у «карцері».

— Чому? — здивувалися вони водночас.

— Транчбулка, — пояснила Гортензія, — має жахливу звичку вгадувати. Коли вона не знає, хто порушник, то карає навмання, і що найгірше — часто вгадує. Цього разу підозра відразу впала на мене через ту пригоду зі світлою патокою, і хоч я знала, що в неї немає жодних доказів, мої виправдання були даремні. Я постійно кричала: «Ну як я могла це зробити, пані Транчбул? Я ж і не знала, що ви зберігаєте в школі запасні спортивні штани! Я ж навіть не знаю, що то за порошок-сверблячка! Я про нього й не чула!» Але брехня мені не

помогла, хоч як майстерно я все це зіграла. Транчбулка просто схопила мене за вухо й мерщій поволокла до «карцера», штурхнула мене туди й замкнула дверцята. Це вже вдруге я провела там цілісінький день. Жахливе катування. Коли я звідти вибралася, то була вся сколота й порізана.

— Це як війна, — з благоговійним острахом вимовила Матильда.

— Та точно як війна, — вигукнула Гортензія. — Зі страшними втратами. Ми — це хрестоносці, шляхетна армія, що б'ється не на життя, а на смерть мало не голірuch, а Транчбулка — цариця темряви, огидна змія, вогняна драконка, що має величезний арсенал зброї. Життя важке. Ми всі намагаємося підтримати одне одного.

— Можеш розраховувати на нас, — сказала Лаванда, виструнчившись на всю височінь своїх невеличких дев'яноста п'яти сантиметрів.

— Ні, не можу, — заперечила Гортензія. — Ви ще малеча. Хоча хто його знає. Може, й ви колись станете в пригоді для якоїсь таємної операції.

— Розкажи нам ще трохи про неї, — попросила Матильда. — Будь ласка.

— Я не повинна вас залякувати, бо ви ще й тижня тут не пробули, — завагалася Гортензія.

— Не залякаєш, — заперечила Лаванда. — Ми хоч і малі горішки, але міцні.

— Тоді слухайте, — погодилася Гортензія. — Ото вчора Транчбулка впіймала одного хлопця, Джуліуса Ротвінкла, коли він на уроці Святого Письма їв асорті, і вона його просто схопила за руку й викинула у відчинене вікно. Наш клас на другому поверсі, тож ми бачили, як Джуліус Ротвінкл пролетів понад квітником, як НЛО, а тоді гупнувся на грядку з салатом. А Транчбулка обернулася до нас і сказала: «Тепер кожен, хто їстиме в класі, вилетить крізь вікно».

— То цей Джуліус Ротвінкл, мабуть, поламав собі кістки? — запитала Лаванда.

— Та небагато, — відповіла Гортензія. — Не забувайте, що Транчбулка колись виступала за Великобританію на Олімпійських іграх, метала молот, тому вона страшенно пишається своєю правою рукою.

— Як це, «метала молот»? — здивувалася Лаванда.

— Молот, — пояснила Гортензія, — це насправді таке велике ядро на кінці довжелезного дроту, і той чи та, хто його метає, розкручує це ядро з усієї сили над головою, а тоді пускає. Треба бути страшенно дужим. Транчбул метає все, що їй трапляється під руку, тим паче дітей, щоб не втрачати спортивної форми.

— Боженьку милий, — зойкнула Лаванда.

— Колись я підслухала її розмову про те, — вела далі Гортензія, — що вага великого хлопця приблизно дорівнює вазі молота на Олімпійських іграх, тож такі хлопці чудово підходять для тренувань.

Цієї миті сталося щось дивне. На шкільному майданчику, де щойно галасували й верещали веселі дітлахи, раптом запала могильна тиша.

— Атас, — прошепотіла Гортензія.

Матильда з Лавандою озирнулися й побачили велетенську постать пані Транчбул, що загрозово крокувала повз юрбу учнів. Діти сахалися, щоб пропустити директорку, а її хода заасфальтованим майданчиком викликала в уяві образ Мойсея, перед яким розступаються води Червоного моря. Вона була у підперезаному поясом балахоні та зелених бриджах. М'язи на литках випиналися під панчохами, наче грейпфрути.

— Аманда Тріп! — гаркнула вона. — Ти-ти, Амандо Тріп, іди сюди!

— Ой, що зараз буде! — прошепотіла Гортензія.

— А що? — теж пошепки запитала Лаванда.

— Та ідіотка Аманда, — пояснила Гортензія, — відпустила собі на канікулах волосся. Воно й так було довге, а мати ще й заплела їй коси. Зробили велику дурість.

— Чому дурість? — здивувалася Матильда.

— Чого-чого, а кісок Транчбулка терпіти не може, — відповіла Гортензія.

Матильда з Лавандою бачили, як монстр у зелених бриджах насувався на дівчинку років десяти, на плечах якої лежали дві заплетені золотисті кісочки з синіми атласними бантами, і все це було дуже гарно. Дівчинка з кісочками, Аманда Тріп, стояла непорушно й спостерігала за наближенням велетки, а на обличчі її застиг вираз людини, що стоїть на малесенькому полі, по якому до неї щодуху мчить розлючений бугай. Дівчинка залякла з виряченими очима й тремтіла, знаючи, що для неї настає смертний час.

Пані Транчбул уже наблизилась до жертви й нависла над нею.

— Щоб завтра, як прийдеш до школи, цих бридких кісок не було! — гаркнула вона. — Відріж і викинь у смітник, зрозуміла?

Заціпеніла від жаху Аманда зацокотіла зубами:

— Моїй м-м-мамусі вони подобаються. Вона їх мені з-з-заплітає щоранку.

— Твоя мамуся дурепа! — заревіла пані Транчбул. Вона наставила на голову дитини свого завбільшки як палиця ковбаси пальця й крикнула:

— Ти схожа на щура, в якого з голови стирчить хвіст!

— М-м-мама каже, що я симпатична, пані Т-т-транчбул, — затинаючись, пробурмотіла Аманда, тремтячи, мов желе бланманже.

— Мені глибоко начхати, що каже твоя мама! — зарепетувала Транчбул, а тоді кинулася на Аманду, схопила правою долонею її за коси й підняла над землею. Почала розкручувати над головою, все швидше й швидше, Аманда верещала, наче її ріжуть, а Транчбул горлала:

— Я тобі покажу кіски, мале шуреня!

— Згадала про Олімпіаду, — пробурмотіла Гортензія. — Вона зараз набирає швидкості, як звикла це робити з молотом. Можу закластися, що вона її метне.

Аж ось Транчбул відхилилася трохи назад під вагою розкрученої дівчинки, а тоді й сама почала обертатися на кінчиках пальців, тож невдовзі Аманда Тріп крутилася так стрімко, що перетворилася на невиразну смугу. Зненацька Транчбул потужно рикнула й випустила з рук коси, а Аманда полетіла, мов ракета, понад дротяним парканом шкільного майданчика високо в небо.

— Оце метнула! — крикнув хтось на майданчику, а Матильда, немов загіпнотизована цим божевільним видовищем, дивилася, як Аманда Тріп, описавши в повітрі довгу й елегантну параболу, приземлилася ген аж на футбольному полі. Вона впала на траву, тричі підстрибнула й нарешті завмерла. Тоді, як не дивно, сіла. Була трохи приголомшена, і це не дивно, але минула одна-дві хвилини, й ось вона вже знову звелася на ноги й подріботіла назад до школи.

Транчбул стояла, струшуючи з долонь порох.

— Непогано, — сказала вона, — якщо врахувати, що я тренуюся лише вряди-годи. Зовсім непогано.

І почвалала геть.

— Хвора на голову, — сказала Гортензія.

— Чому ж не скаржаться батьки? — здивувалася Матильда.

— А твої поскаржаться? — відповіла запитанням Гортензія. — Я знаю, що мої ні. Вона ставиться до батьків так само, як і до дітей — теж залякала їх до смерті. Ну, ще побачимось.

І теж пішла.

Брюс Богтроттер і торт

— І як їй минається *отаке*? — сказала Матильді Лаванда. — Та ж діти йдуть додому й розповідають про все батькам. Я знаю, що мій батько здійняв би страшенну бучу, якби я йому сказала, що директорка схопила мене за волосся й кинула аж за паркан.

— Не здійняв би, — заперечила Матильда, — і я скажу тобі, чому. Він би тобі просто не повірив.

— Ще й як повірив би.

— Ні, не повірив би, — наполягала Матильда. — І причина цілком очевидна. Твоя

розповідь здавалася б такою безглуздою, що в неї неможливо було б повірити. І саме в цьому полягає найбільша таємниця Транчбулки.

— Тобто? — не зрозуміла Лаванда. Матильда пояснила:

— Не роби чогось абияк, якщо хочеш, щоб тобі за це нічого не було. Будь несамовита. Йди до кінця. Роби такі божевільні штуки, щоб вони здавалися неймовірними. Ніхто з батьків не повірить у історію з кісками, ніколи, хоч за мільйон років. Мої точно не повірять. Скажуть, що я брехуха.

— У такому разі, — сказала Лаванда, — Амандина мати не відріже їй косички.

— Не відріже, — погодилася Матильда. — Аманда сама це зробить. Згадаєш мої слова.

— Думаєш, вона божевільна? — запитала Лаванда.

— Хто?

— Транчбулка.

— Не думаю, що божевільна, — заперечила Матильда. — Але вона страшенно небезпечна. Бути в цій школі — це те саме, що бути в клітці з коброю. Завжди треба бути наготові до втечі.

Уже на другий день вони побачили ще один приклад того, яка небезпечна може бути директорка. За обідом пролунало оголошення, що всі учні повинні зібратися в залі засідань одразу, як закінчать їсти.

Коли всі двісті п'ятдесят чи скільки там хлопців і дівчат розсілися в залі, на сцену вийшла Транчбул. З нею не прийшов жоден інший учитель. У правій руці вона тримала короткий вершницький батіг. Стала посеред сцени, розставивши ноги в зелених бриджах, і люто озирала море звернених до неї облич.

— Що зараз буде? — прошепотіла Лаванда.

— Не знаю, — теж пошепки відповіла Матильда.

Усі учні чекали, що буде далі.

— Брюс Богтроттер! — раптом гаркнула Транчбулка. — Де Брюс Богтроттер?

Серед юрби дітлахів здійнялася рука.

— Йди сюди! — крикнула Транчбулка. — І швидше ворушись!

Кругленький, огрядний одинадцятирічний хлопець зіскочив з місця й бігом подався до неї. Видряпався на сцену.

— Ставай отам! — звеліла йому Транчбул, показуючи пальцем. Хлопець став збоку. Він нервувався. Добре розумів, що йому тут аж ніяк не приз вручатимуть. Сторожко поглядав на директорку й відступав бочком якомога далі від неї, наче шурик, що сахається від пса-тер'ера, що занюхав його в кімнаті. Його пухке обличчя посіріло від боязкого передчуття. Шкарпетки з'їхали аж до п'ят.

— Цей гнійник, — загриміла директорка, цілячись на нього вершницьким батогом, наче рапірою, — цей вугор, цей гидкий карбункул, цей отруйний прищ, якого ви бачите перед собою, не хто інший, як паскудний правопорушник, представник злочинного світу, член мафії!

— Хто, я? — ошелешено перепитав Брюс Богтроттер.

— Злодій! — завершала Транчбул. — Шахрай! Пірат! Розбійник! Грабіжник!

— Бійтеся Бога, — пробелькотів хлопець. — Тобто, що ви, пані директорко.

— То ти ще й заперечуєш, малий жалюгідний флюсе? Ти не визнаєш вини?

— Не розумію, про що ви говорите, — ще спантеличеніше відповів хлопець.

— Я тобі зараз скажу, гнійний пухир! — заволатала Транчбул. — Учора зранку, на перерві, ти прослизнув, наче вуж, у кухню і вкрав з моєї таці шматок мого особистого шоколадного торта! Цю тацю куховарка наготувала персонально для мене! Це була моя вранішня перекуска! А торт був з моїх власних приватних запасів! Він не призначався хлопцям! Невже ти міг хоч на мить уявити, що я їстиму ту гидоту, якою годую вас? Цей торт було виготовлено зі справжнього масла і справжніх вершків! А цей зарізяка, цей бандюга, цей розбійник з великої дороги, що стоїть отут зі спущеними шкарпетками, вкрав його і зжер!

— Я цього не робив, — вигукнув хлопець, уже й не сірий, а білий як молоко.

— Не бреш мені, Богтроттере! — гаркнула Транчбул. — Куховарка тебе бачила! Навіть більше — бачила, як ти його їв!

Транчбул на мить замовкла, щоб витерти піну, яка виступила їй на губах.

Коли заговорила знову, її голос несподівано стих, зм'як, став привітніший, а вона сама з усмішкою нахилилася до хлопця.

— Тобі припав до смаку мій унікальний шоколадний торт, правда, Богтроттер? Він смачний і пишний, правду кажу, Богтроттер?

— Дуже смачний, — пробелькотів хлопець. Ці слова самі вилетіли з його вуст.

— Правильно, — погодилася Транчбул. — Він дуже смачний. Тому я вважаю, що ти повинен подякувати куховарці. Коли якомусь добродієві трапляється особливо смачна їжа, то він завжди висловлює подяку шеф-кухареві. Ти цього не знав, Богтроттер? Втім, представники злочинного світу не вирізняються добрими манерами.

Хлопець мовчав як риба.

— Куховарко! — крикнула Транчбул, озираючись на двері. — Сюди, куховарко! Богтроттер хоче тобі сказати, який смачний у тебе шоколадний торт!

На сцену вийшла в брудному білому фартусі кухарка, висока жінка, така суха, ніби всі соки з її тіла давно вже випарувалися біля гарячої плити. Було ясно, що цей її вихід заздалегідь організувала директорка.

— От, Богтроттер, — гримнула Транчбул. — Скажи куховарці, що ти думаєш про її шоколадний торт.

— Дуже смачний, — пробелькотів хлопець. Було видно, що він намагається вгадати, до чого це все призведе. Він знав лише те, що за законом Транчбул не мала права вдарити його батогом, яким попліскувала себе по стегні. Це давало певну полегкість, хоч і невелику, бо Транчбул була цілком непередбачувана. Ніхто не знав, що вона вступне наступної миті.

— Ось, куховарко, — крикнула Транчбул. — Богтроттерові припав до смаку твій торт. Він захоплений твоїм тортом. Чи ти ще маєш трохи цього торта, щоб дати йому?

— Та ж маю, — відповіла куховарка. Здавалося, що вона вивчила свої фрази назубок.

— То йди й принеси. І візьми ножа, щоб було чим урізати.

Куховарка зникла. Та вже наступної миті вона повернулася, хитаючись під вагою велетенського круглого шоколадного торта на порцеляновому тарелі. Торт мав повних сорок п'ять сантиметрів у діаметрі, а зверху був покритий темно-коричневою шоколадною глазур'ю.

— Постав на стіл, — звеліла Транчбул. Посеред сцени стояв невеличкий столик зі стільцем. Куховарка обережно поставила торт на столик.

— Сідай, Богтроттер, — наказала йому Транчбул. — Сідай отам.

Хлопець сторожко наблизився до стола й сів. Витріщився на велетенський торт.

— Ось, Богтроттере, — проказала Транчбул, а її голос знову став м'який, переконливий, ба навіть ніжний. — Це все для тебе, до останньої крихти. Тобі так засмакував той учорашній шматок, що я звеліла куховарці спекти цей величезний торт спеціально для тебе.

— Е-е, дякую вам, — пробелькотів украй приголомшений хлопець.

— Дякуй не мені, а куховарці, — сказала Транчбул.

— Дякую вам, пані куховарко, — промимрив хлопець.

Куховарка стояла, наче зіжмаканий шнурок від черевика, підібгавши губи, з несхвальним і невблаганним виглядом. Здавалося, ніби їй у рот видушили цілісінький лимон.

— То вперед, — підбадьорила Транчбул. — Одріж собі гарненький товстий шматок і їж.

— Що? Зараз? — боязко перепитав хлопець. Він розумів, що десь тут має бути пастка, але не знав, де саме. — Може, я краще візьму його додому? — запитав він.

— Це було б нечемно, — заперечила Транчбул з хитрою посмішкою. — Ти повинен прямо тут висловити куховарці свою вдячність за клопіт, який вона взяла на себе.

Хлопець не поворухнувся.

— Давай, скоріше, — наполягала Транчбул. — Відріж шматок і їж. Ми не можемо сидіти тут цілий день.

Хлопець узяв ножа і вже хотів було різати, але раптом зупинився. Він подивився на торт. Тоді глянув на Транчбул, потім на цибату кістляву куховарку з лимонним соком у роті. Усі присутні в залі учні напружено стежили за сценою, чекаючи, що ж буде далі. Вони відчували, що обов'язково щось станеться. Не така була людина Транчбул, щоб частувати когось цілісіньким шоколадним тортом просто з люб'язності. Багато хто здогадувався, що там усередині має бути перець або рицинова олія, або ще якась паскудна на смак гидота, від якої хлопця знудить. Може, навіть миш'як, і рівно за десять секунд він випустить дух. А може, це замаскована бомба, й уся ця штука разом з Брюсом Богтроттером вибухне в ту ж мить, як її почнуть різати. Ніхто в школі не сумнівався, що Транчбул була здатна на яку

завгодно авантюру.

— Я не хочу торта, — пробурмотів хлопець.

— Бери, шмаркачу, — наполягала Транчбул. — Не ображай куховарку.

Дуже боязко хлопець почав одрізати від величезного торта тонесенький шматочок. Відділив його. Тоді відклав ножа, взяв пальцями липку скибочку й дуже поволі став куштувати.

— Смачно, правда? — поцікавилася Транчбул.

— Дуже смачно, — погодився хлопець, жуючи й ковтаючи. Він з'їв усю скибочку.

— Візьми ще, — запропонувала Транчбул.

— Дякую, з мене досить, — пробелькотів хлопець.

— Я сказала, візьми ще! — наполягла цього разу значно гостріше пані Транчбул. — З'їж іще скибку! Роби, що сказано!

— Я більше не хочу, — затявся хлопець. І тут пані Транчбул вибухла.

— Їж! — закричала вона, луплячи себе по стегні батогом. — Якщо я кажу їсти, то ти їстимеш! Ти ж хотів торта! Ти його вкрав! Ото тепер маєш торт! Навіть більше — ти мусиш його з'їсти! Не зійдеш з цієї сцени й ніхто не вийде з залу, поки не зжереш увесь цей торт, що тут стоїть! Тобі все ясно, Богтроттере? Ти мене зрозумів?

Хлопець вирячився на Транчбул. Тоді поглянув на величезний торт.

— Їж! Їж! Їж! — верещала Транчбул.

Поволі-поволі хлопець відрізував наступний шматок й почав їсти.

Матильда була мов заворожена.

— Думаєш, він упорається? — прошепотіла вона Лаванді.

— Ні, — відповіла їй пошепки Лаванда. — Це неможливо. Його знудить ще на половині.

Хлопець їв далі. Коли доїв другий шматок, вагаючись подивився на пані Транчбул.

— Їж! — заволатала та. — Малі зажерливі злодюжки, що люблять їсти торти, повинні їх мати! Швидше їж, хлопче! Швидше! Ми тут не збираємося стирчати цілий день! І нема чого зупинятися! Якщо ще раз зупинишся, не з'ївши все до крихти, то опинишся в карцері, а я замкну за тобою двері й викину ключі в колодязь!

Хлопець відшматував третю скибу й почав їсти. Проковтнув її швидше за дві попередні, а коли доїв, то миттю схопив ножа й відрізував наступну скибку. Здавалося, ніби він якимось чином упіймав належний ритм.

Матильда уважно до нього приглядалася, але не помічала ще жодної ознаки виснаження. Навпаки, він тільки набував упевненості в собі.

— Він добре справляється, — прошепотіла вона Лаванді.

— Його скоро знудить, — зашепотіла у відповідь Лаванда. — Це буде щось страшне.

Коли Брюс Богтроттер ум'яв половину величезного торта, то зробив малесеньку паузу, щоб віддихатися.

Пані Транчбул люто зиркнула на нього, впираючись руками в стегна.

— Далі! — гаркнула вона. — Їж до кінця! Раптом у хлопця вирвалася могутня відрижка, що прокотилася по залу, як грім. Багато хто з учнів почав хихотіти.

— Тихо! — закричала пані Транчбул. Хлопець відпанахав собі чергову товстюшку скибку й хутко почав її поглинати. У нього й далі не помітно було найменших ознак утоми чи зневіри. Він геть не був схожий на людину, що ось-ось зупиниться й крикне:

— Не можу, я більше не можу їсти! Мене зараз знудить!

Він і далі не втрачав темпу.

І ось з присутніми тут двома з половиною сотнями дітей-глядачів сталася ледь помітна зміна. Раніше вони відчували, як насувається біда. Вони готувалися до жалюгідної сцени, коли нещасний хлопець, по горло напхавшись шоколадним тортом, буде змушений здатися й благодатиме пощади, а вони дивитимуться, як тріумфуюча директорка пхатиме в рота бідоласі нові й нові шматки торта.

Але нічого подібного. Брюс Богтроттер уже подолав три чверті свого шляху, а сили йому не поменшало. Було відчуття, що забава починає йому подобатися. Перед ним була гора, на яку він дряпався, й усе йшло до того, що він успішно сягне вершини або загине під час цієї спроби. Але головне, що він тепер добре усвідомлював присутність глядацької аудиторії, мовчазні симпатії якої були явно на його боці. Йшла справжнісінька битва між ним і могутньою директоркою.

Зненацька хтось закричав:

— Давай, Брюсику! Ще трохи!

Пані Транчбул крутнулася на підборах і гаркнула:

— Тихо!

Глядачі пильно стежили за сценою. Вони цілковито захопилися цим змаганням. Хотіли б підбадьорливо щось вигукувати, та не сміли.

— Думаю, він свого доб'ється, — зашепотіла Матильда.

— Я теж так думаю, — прошепотіла у відповідь Лаванда. — Я ніколи б не повірила, що в цілому світі є людина, яка може з'їсти торт отакеного розміру.

— Транчбулка теж не може в це повірити, — сказала пошепки Матильда. — Поглянь на неї — усе більше й більше червоніє. Якщо він перемаже, вона його приб'є.

Хлопець їв дедалі повільніше. У цьому не було жодного сумніву. Але він і далі запихав собі в рота кусні з упертою рішучістю бігуна на довгі дистанції, що вже вийшов на фінішну пряму і знає, що мусить рухатися далі. Коли він проковтнув останній шматок, глядацька аудиторія вибухла захопленим ревом, а діти почали застрибувати на стільці, репетувати, плескати в долоні й вигукувати:

— Молодець, Брюсику! Так тримати, Брюсику! Брюсику, ти виграв золоту медаль!

Пані Транчбул незрушно стояла на сцені. Її кобиляче лице мало колір розплавленої лави, а очі світилися люттям. Вона вирячилася на Брюса Богтроттера, що сидів на стільці, як велетенська розбухла гусінь, у коматозному стані, пересичений, не здатний рухатися чи говорити. Його чоло рясно вкрилося потом, але на обличчі сяяла переможна усмішка.

Пані Транчбул зненацька кинулась до нього і схопила великий порожній порцеляновий таріль, на якому лежав торт. Підняла його високо вгору і з усієї сили хряснула ним нещасного Брюса Богтроттера по голові, аж друзки розлетілися по всій сцені.

Хлопець був настільки переповнений тортом, що нагадував мішок з мокрим цементом, тож йому не можна було завдати шкоди навіть ковальським молотом. Він просто труснув кілька разів головою й далі усміхався.

— А щоб ти здох! — заверещала Транчбул і кинулася геть зі сцени разом з куховаркою.

Лаванда

Посеред першого тижня першого Матильдиного навчального року міс Гані повідомила класу:

— Я маю для вас важливу новину, тож слухайте уважно. І ти, Матильдо. Відклади на хвилинку книгу й зверни на це увагу.

Маленькі напружені обличчя дивилися на неї й слухали.

— Пані директорка має звичку, — сказала міс Гані, — щотижня проводити в кожному класі по одному уроку. Вона це робить у всіх класах, призначаючи відповідний день і годину. У нас це завжди припадає на другу годину дня в четвер, одразу по обіді. Отже, завтра о другій годині пані Транчбул замінить мене на уроці. Звичайно, я теж тут буду, але тільки як мовчазний спостерігач. Усе зрозуміло?

— Так, міс Гані, — зашебетали хором учні.

— Повинна вас усіх попередити, — додала міс Гані. — Пані директорка надзвичайно сувора й вимоглива. Подбайте про чистий одяг, чисте обличчя й чисті руки. Говоріть тільки тоді, як до вас звертаються. Якщо вона вас щось запитає, негайно вставайте з місця й аж тоді можете відповідати. Не сперечайтесь з нею. Не грубіяньте. Не намагайтеся жартувати. Бо вона тоді може розлютитися, а коли пані директорка лютує, то краще не потрапляти їй під гарячу руку.

— Ми це добре знаємо, — пробурмотіла Лаванда.

— Я впевнена, — вела далі міс Гані, — що вона перевірятиме те, що ви вивчали цього тижня, тобто таблицю множення другого рівня. Тому я наполегливо раджу вам: як прийдете додому, ще раз старанно її повторіть. Нехай мати чи батько добре вас перевірять.

— А що вона ще перевірятиме? — поцікавився хтось.

— Правопис, — відповіла міс Гані. — Спробуйте пригадати все, що вивчили за ці кілька днів. І ще одне. Коли заходить пані директорка, отут, на столі, завжди повинен стояти глечик з водою і склянка. Без цього вона ніколи не проводить урок. Хто хоче взяти на себе відповідальність, щоб усе це тут було?

— Я, — миттю озвалася Лаванда.

— Дуже добре, Лавандо, — похвалила її міс Гані. — Твоє завдання — піти на кухню, взяти там глечик, набрати води й поставити на стіл разом з чистою склянкою перед самісіньким початком уроку.

— А що, як на кухні не буде глечика? — спитала Лаванда.

— На кухні є з десятків глечиків та склянок для пані директорки, — запевнила її міс

Гані. — Уся школа там бере.

— Я не забуду, — сказала Лаванда. — Обіцяю не забути.

У Лавандиній голові вже прокручувалися різні схеми та можливості, що їх відкривав перед нею новий обов'язок, пов'язаний з глечиком та водою. Їй хотілося вчинити щось героїчне. Старшокласниця Гортензія викликала в неї несамовите захоплення своїми зухвалими вчинками. Лаванда захоплювалася й Матильдою, котра розповіла їй по секрету про авантюру з папугою, яку вона повернула вдома, та ще про те, як вона вдало підмінила татів лосьйон для волосся — і в результаті тато перефарбувався на блондина. Тепер настала її черга вчинити щось геройське — якщо пощастить вигадати якийсь блискучий план.

Вертаючись того дня зі школи додому, дівчинка напружено міркувала, і коли її врешті осяяла геніальна думка, вона почала її розробляти й вибудовувала свої плани не менш ретельно, ніж герцог Веллінгтонський перед битвою при Ватерлоо. Треба однак зазначити, що ворогом у цьому разі був аж ніяк не Наполеон. Але ви б не знайшли жодної особи в «Кранчем Голлі», готової визнати директорку менш грізним супротивником, ніж той відомий француз. «Потрібно буде виявити неабияку майстерність», подумала собі Лаванда, «та ще й зуміти втримати все в таємниці, щоб залишитися після цієї афери живою».

У глибині Лавандиноного садочка був бруднуватий ставок, у якому жила ціла колонія тритонів. Тритони доволі часто живуть у англійських ставках, але звичайні люди їх не завжди бачать, бо тритон — полохлива й потайна істота. Це неймовірно гидка й неприємна тваринка, що чимось нагадує маленького крокодилчика, але з коротшою головою. Тритон цілком нешкідливий, хоч і не здається таким. Він має сантиметрів з п'ятнадцять завдовжки й дуже слизький, з зеленкувато-сірою шкірою зверху й помаранчевим черевцем знизу. Це земноводна істота, що може жити як у воді, так і на березі.

Увечері Лаванда пішла в садочок з рішучим наміром зловити тритона. Ці тваринки швидко рухаються і їх нелегко впіймати. Дівчинка довго лежала на березі, терпляче чекаючи, аж поки побачила величезну почвару. Тоді, використавши свій шкільний капелюшок як сачок, кинулась і вловила тритона. Лаванда заздалегідь вимостила пенал водоростями зі ставка, але виявила, що витягти тритона з капелюшка, щоб перекласти в пенал, досить непросто. Той звивався й вигинався, наче живе срібло, до того ж ледве влазив у пенал. Коли вона його нарешті запхнула, треба було ще простежити, щоб ненароком не прищемити йому накривкою хвоста. Сусідський хлопець Руперт Ентвістл казав їй, що відірваний тритонів хвіст залишається живим, і з нього виростає новий тритон, до того ж удесятеро більший за свого попередника. Він може вирости завбільшки як алігатор. Лаванда не зовсім у це повірила, та все ж таки вирішила за краще не ризикувати.

Врешті-решт вона засунула накривку пенала на місце — і тепер тритон належав їй. Трохи подумавши, дівчинка ледь-ледь відсунула накривку, щоб істота мала чим дихати.

На другий день Лаванда у своєму ранці пронесла цю секретну зброю в школу. Тремтіла від хвилювання. Їй хотілось поділитися з Матильдою планом битви. Хотілося розповісти про це всьому класові. Та врешті-решт вона вирішила нікому не казати. Так було ліпше, бо тоді ніхто, навіть під тортурами, не назве її зловмисницею.

Настала обідня перерва. Сьогодні обід складався з ковбасок та вареного горошку, улюбленої Лавандиної страви, але вона не могла нічого їсти.

— З тобою все гаразд, Лавандо? — запитала міс Гані зі свого місця за столом.

— Я дуже добре поснідала, — відповіла Лаванда, — і просто не можу їсти.

Відразу ж по обіді вона метнулася на кухню й взяла один із знаменитих глечиків пані Транчбул. Це була велика пузата посудина з синьої глазурованої кераміки. Лаванда наповнила її до половини водою, віднесла разом зі склянкою в клас і поставила на вчительський стіл. Клас ще й досі був порожній. Лаванда блискавично вийняла з ранця пенал і трошки відсунула накривку. Тритон лежав і не ворухився. Дуже обережно дівчинка піднесла пенал до горла глечика, відсунула накривку зовсім і вкинула тритона. Той шубовснув у воду, кілька секунд люто там крутився, а тоді вгамувався. Щоб тритон почувався як удома, Лаванда підкинула йому з пенала рештки ставкових водоростей.

Справу зроблено. Усе готове. Лаванда поклала у вогкий пенал олівці й поставила його на парту. Потім вийшла надвір і приєдналася до інших дітей на майданчику, аж поки задзвонив дзвінок на урок.

Щотижнева перевірка

Рівно о другій всі були в класі. Міс Гані теж. Вона відзначила, що глечик з водою і склянка стояли на належному місці. Тоді відійшла вглиб класу й сіла там. Усі чекали. І тут у двері ввірвалася велетенська туша директорки у підперезаному балахоні та зелених бриджах і прогупала важкими кроками до стола.

— Добрий день, діти, — гаркнула вона.

— Добрий день, пані Транчбул, — прошебетали діти у відповідь.

Директорка стала перед класом, розставивши ноги, взявши руки в боки й люто зиркаючи на дітей, що перелякано сиділи перед нею за партами.

— Гидко дивитися, — grimнула вона. Поглядала на них з відвертою відразою, ніби побачила щось, залишене серед підлоги песиком. — Справжнє тобі кодро паскудних бородавок.

Усі відчували, що краще мовчати.

— Мені аж ригати хочеться, — вела вона далі, — як подумаю, що цілих шість років доведеться терпіти в моїй школі таку купу сміття. Краще буде повиганяти звідси якомога більше таких, як ви, покидьків, щоб не збожеволіти самій.

Вона витримала паузу й кілька разів фиркнула носом. Це були чудернацькі звуки. Такі можна почути, якщо зайти в стайню, де годують коней.

— Ваші батьки, — провадила вона, — либонь, вважають вас чудовими дітьми. А я вам скажу цілком протилежне — і можете мені повірити. Усім встати!

Усі миттю зірвалися на ноги.

— А тепер виставте перед собою руки. І коли я вас минатиму, повертайте їх так, щоб я бачила, чи чисті вони з обох боків.

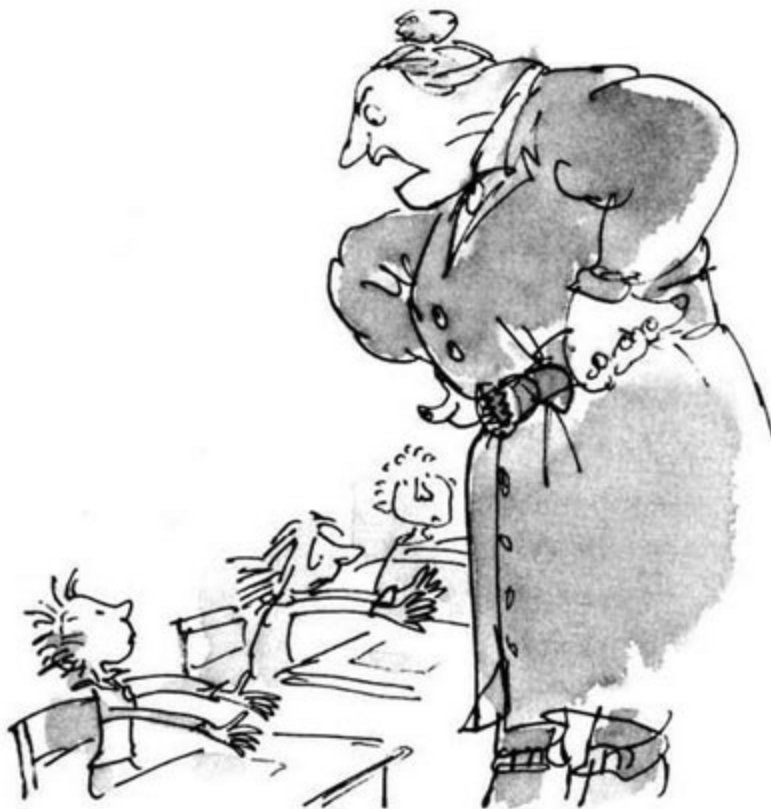
Пані Транчбул поволі пішла між рядами, оглядаючи долоні. Усе було добре, поки вона не наблизилась до хлопчика в другому ряду.

— Як тебе звати? — гаркнула вона.

— Найджел, — пробелькотів хлопчик.

— Найджел і що?

— Найджел Гікс, — додав хлопчик.

— Найджел Гікс і що? — заревіла Транчбул. Заревіла з такою силою, що ледь не здула малого з парти у вікно.

— Це все, — пробурмотів Найджел. — Хіба що ви хочете знати, як мене по-батькові.

Це був хоробрий хлопчик, і було видно, як він намагається не боятися навислої над ним Горгони.

— Я не хочу знати, як тебе по-батькові, малий пухир! — заревіла Горгона. — Як звати мене?

— Пані Транчбул, — промовив Найджел.

— То так і кажи, коли до мене звертаєшся! Ану спробуймо ще раз. Як тебе звати?

— Найджел Гікс, пані Транчбул, — відповів Найджел.

— Отак краще, — буркнула Транчбул. — Найджеле, руки в тебе брудні! Коли ти востаннє їх мив?

— Зараз подумаю, — замислився Найджел. — Важко точно пригадати. Могло бути вчора, а могло й позавчора.

Тіло й лице в директорки роздулися, ніби її накачали велосипедною помпою.

— Я так і знала! — заревіла вона. — Щойно тебе побачила і вже знала, що ти просто шмат бруду! Твій батько ким працює, асенізатором?

— Він лікар, — відповів Найджел. — Причому дуже добрий. Він каже, що ми й так носимо на собі повно мікробів, тому трохи зайвого бруду нікому не зашкодить.

— Я рада, що мене він не лікує, — скривилася Транчбул. — А ще я хотіла б запитати, що в тебе на сорочці робить варений горошок?

— Це нам давали на обід, пані Транчбул.

— То ти завжди, Найджеле, вимащуєш собі обідом сорочку? Може, й цього тебе навчив твій знаменитий батечко-лікар?

— Варений горошок важко їсти, пані Транчбул. Він постійно падає з виделки.

— Ти просто огидний! — заревіла Транчбул. — Ходячий рознощик бактерій! Не хочу тебе більше бачити! Іди в куток і стань там на одній нозі лицем до стіни!

— Пані Транчбул...

— Не сперечайся зі мною, бо примушу стояти на голові! Роби, що наказано!

Найджел почимчикував у куток.

— І стій там, поки не перевірю твої знання й побачу, чи ти хоч чогось навчився за увесь цей тиждень. І не озирайся, коли зі мною говориш. Відверни свою огидну мармизу до стіни. А тепер скажи по буквах слово «грати».

— Яке саме? — перепитав Найджел. — Те, що «виконувати музичний твір» чи «решітки на в'язничних вікнах»?

Так випало, що це був дуже розумний хлопчик, та ще й мати вдома вчила його читати.

— Те, що на вікнах, дурнику.

Найджел безпомилково сказав це слово через «г», що директорку дуже здивувало. Вона думала, що учень ще й букв не знає, і її роздратувала його кмітливість. А тоді Найджел додав, і далі балансуючи на одній нозі лицем до стіни:

— Учора міс Гані навчила нас вимовляти по буквах нове довжелезне слово.

— І що ж то за слово? — лагідно перепитала Транчбул. Що лагідніший ставав її голос, то більшала небезпека, але Найджел цього не знав.

— «Ускладнення», — пояснив Найджел. — Тепер усі в класі можуть вимовити по буквах слово «ускладнення».

— Що за дурниці, — обурилася Транчбул. — Ви не повинні вивчати довгі слова, поки вам не буде хоч би по вісім-дев'ять років. І не кажи мені, що всі в класі можуть вимовити по буквах це слово. Ти мені брешеш, Найджеле.

— Перевірте кого хочете, — пішов на величезний ризик Найджел. — Кого завгодно.

Погрозливо виблискуючи очима, Транчбул оглянула клас.

— Ти, — показала вона на крихітну й доволі недоумкувату на вигляд дівчинку на ім'я Пруденс, — скажи по буквах «ускладнення».

Пруденс зробила це навдивовижу точно, не вагаючись ані миті.

Директорку це просто приголомшило.

— Гм! — пирхнула вона. — То що, міс Гані змарнувала цілий урок на те, щоб навчити вас вимовляти одне-однісіньке слово?

— Та ні, — пискнув Найджел, — міс Гані навчила нас його за три хвилини, причому так, що ми вже ніколи його не забудемо. Вона навчила нас багато слів, і кожне за три хвилини.

— І що ж то за чарівна методика, міс Гані? — поцікавилася директорка.

— Я вам покажу, — знову пропищав відважний Найджел, приходячи на поміч міс Гані.
— Дозвольте мені, будь ласка, опустити другу ногу й розвернутися, щоб вам показати?
— Не дозволяю! — гаркнула директорка. — Стій, як стояв, і показуй!
— Добре, — пробурмотів Найджел, страшенно хитаючись на одній нозі. — Міс Гані наспівує нам про кожне слово пісеньку, і ми співаємо її всі разом і дуже швидко вчимося вимовляти слово. Хочете послухати пісеньку про «ускладнення»?
— Усе життя мріяла, — сповненим сарказму голосом буркнула директорка.
— То слухайте, — сказав Найджел.

*«Пані У, пані С, пані КЛА,
Пані Д, пані НЕН, пані НЯ».*

— Отак і вимовляється «ускладнення».

— Цілковита нісенітниця! — фиркнула пані

Транчбул. — Чому ці всі жінки «пані», а не «панни», вони що — всі заміжні? До того ж ви не повинні декламувати віршів, вивчаючи написання. Щоб цього більше не було, міс Гані.

— Але ж вони так добре вивчають різні складні слова, — проказала міс Гані.

— Не сперечайтесь зі мною, міс Гані! — гримнула директорка. — Робіть, як наказано! А тепер я перевірю з учнями таблицю множення й побачу, чи міс Гані навчила вас хоч трошки арифметики.

Пані Транчбул знову стала перед класом, і її жахливі очі повільно озирали малюків-учнів.

— Ти! — гаркнула вона, показуючи на хлопчика Руперта, що сидів у першому ряду. — Скільки буде двічі по сім?

— Шістнадцять, — з дурнуватою недбалістю випалив Руперт.

Директорка поволі й м'яко почала насуватися на Руперта, ніби тигриця, що підкрадається до косулі. Руперт усвідомив загрозу й швиденько спробував виправитися.

— Вісімнадцять! — вигукнув він. — Двічі по сім буде вісімнадцять, а не шістнадцять!

— Ти тупий малий слизняк! — зарепетувала директорка. — Безголовий пустоцвіт! Хом'як пришелепуватий! Дурний, як банка з-під клею!

Вона зупинилася прямісінько біля Руперта, несподівано витягла долоню завбільшки з тенісну ракетку й схопила нею Руперта за чуба. Руперт мав на голові цілу гриву золотистого волосся. Воно страшенно подобалося його матері й вона дозволяла його не стригти. А от директорці — навпаки, страшенно не подобалося довге волосся у хлопців, так само, як коси та хвостики у дівчат, тож вона й зібралася це продемонструвати. Міцно вхопила велетенською п'ятірнею довгі золотисті Рупертові кучерики, а тоді, змахнувши м'язистою правицею, зірвала безпомічного хлопця з сидіння й підняла високо вгору.

Руперт закричав. Він крутився, пручався, хвицав ногами в повітрі й не переставав верещати, мов недорізане поросся, а пані Транчбул ревіла:

— Двічі по сім буде чотирнадцять! Двічі по сім буде чотирнадцять! Не відпущу, поки не повториш!

Міс Гані крикнула з самого кінця класу:

— Пані Транчбул! Відпустіть його! Йому боляче! Ви ж йому повидираєте все волосся!

— А так і буде, якщо він не перестане звиватися! — фиркнула директорка. — Не смикайся, хробак!

Просто неможливо було дивитися, як величезна директорка розгойдувала високо вгорі маленького хлопчика, що крутився й корчився, наче на гачку, щосили репетуючи на цілий клас.

— Ану скажи! — ревіла директорка. — Скажи, що двічі по сім буде чотирнадцять! Швидше, бо зараз так тобою смикну, що чуб тобі й справді повилазить, і ми наб'ємо ним диван! Кажи, хлопчисько! Скажи, що двічі по сім буде чотирнадцять, і я тебе відпущу!

— Д-д-двічі п-п-по сім б-буде чотирнадцять, — зойкнув Руперт, і директорка, дотримуючись свого слова, розтисла долоню й відпустила його в буквальному розумінні. Він був у цю мить високо над підлогою, а коли вона його випустила з рук, то хлопець згори гепнувся об підлогу і відскочив, наче футбольний м'яч.

— Вставай і не рюмсай, — гаркнула Транчбул. Руперт устав і поплентався назад до своєї парти, розтираючи обома руками голову. Пані Транчбул знову вийшла й стала перед класом. Дітлахи були наче загіпнотизовані. Досі ніхто з них нічого подібного не бачив. Це було фантастичне видовище. Краще за пантоміму, але з однією значною відмінністю. У класі стояла перед ними величезна людська бомба, готова будь-якої миті вибухнути й рознести когось на дрібні шматочки. Дитячі погляди були прикуті до директорки.

— Я не люблю малюків, — сказала вона. — Малюків ніхто не повинен навіть бачити. Їх

треба ховати геть з очей у якісь коробки, мов ті шпильки чи гудзики. Хоч убийте, не розумію, чого ті вилупки так довго ростуть. Мабуть, вони це роблять навмисне.

З переднього ряду озвався ще один надзвичайно хоробрий хлопець:

— Пані Транчбул, ви ж теж колись були маленькі!

— *Ніколи* я не була маленька, — огризнулася директорка. — Я все життя була велика і не розумію, чому й інші не можуть такими бути.

— Але ж на самому початку ви мусили бути немовлям, — не вгавав хлопець.

— Я! Немовлям?! — крикнула пані Транчбул. — Як ти посмів таке подумати! Яке нахабство! Яка диявольська зухвалість! Як тебе звати, хлопче? І встань, коли зі мною говориш!

Хлопець скочив на ноги.

— Мене звати Ерік Чорнило, пані Транчбул, — представився він.

— *Який* Ерік? — гаркнула директорка.

— Чорнило, — повторив хлопець.

— Не будь ідіотом, хлопче! Такого прізвища немає!

— Подивіться в телефонний довідник, — сказав Ерік. — Там є мій батько під прізвищем Чорнило.

— То й добре, — буркнула директорка, — нехай ти й Чорнило, але я ось що тобі скажу. Не думай, що тебе не можна змити. Я дуже швидко зітру тебе так, що й сліду не залишиться, якщо будеш зі мною таким мудрагелем. Скажи по буквах що.

— Я не зрозумів, — розгубився Ерік. — Що я маю сказати?

— Скажи що, ідіоте! Скажи по буквах слово «що»!

— С... Ч... О, — випалив, мов з кулемета, Ерік. Запала важка тиша.

— Даю тобі ще один шанс, — процідила пані

Транчбул навіть не ворухнувшись.

— Ага, вже знаю, — виправився Ерік. — Там ще є літера «Щ». С... Щ... О. Це легко.

Двома широченними кроками пані Транчбул наблизилася ззаду до Ерікової парти й нависла над безпорадним хлопцем колоною зловісної долі. Ерік боязко зиркнув через плече на цю почвару.

— Я правильно сказав? — нервово пробелькотів він.

— Неправильно! — гарикнула Транчбул. — Я взагалі маю враження, що ти один з тих малих рябих пухирів, що завжди все роблять неправильно! Ти неправильно сидиш! Дивишся неправильно!

Неправильно говориш! Ти сам неправильний! Даю тобі ще один шанс виправитися! Скажи по буквах «що»!

Ерік завагався. Тоді поволі-поволі вимовив:

— Не «С... Ч... О» і не «С... Щ... О». Ага, знаю. Має бути «С... С... Щ... О».

Пані Транчбул, що й далі стояла в Еріка за спиною, простягла обидві руки й великими та вказівними пальцями схопила хлопця за вуха.

— Ой! — закричав Ерік. — Ой! Боляче!

— Я ще й не почала, — коротко повідомила директорка. А тоді, міцно стискаючи вуха, підняла його з сидіння.

Як і Руперт перед цим, Ерік верещав на всю школу. З кінця класу озвалася міс Гані:

— Пані Транчбул! Не треба! Відпустіть його! Ви ж йому вуха відірвете!

— Нічого я не відірву, — гаркнула їй у відповідь пані Транчбул. — Я з'ясувала на власному досвіді, міс Гані, що вуха в малих вилупків дуже міцно причеплені до голови.

— Відпустіть його, пані Транчбул, прошу вас, — благала міс Гані. — Ви можете завдати

йому серйозної шкоди! Ви йому відкрутите вуха!

— Вуха неможливо відкрутити! — зарепетувала Транчбулка. — Вони чудово розтягуються, як оці, що зараз у моїх руках, але запевняю, що вони не відкручуються!

Ерік верещав, як ще ніколи в житті, і хвищав ногами в повітрі.

Матильді ні разу не доводилося бачити, щоб хлопця, та й узагалі людину, тримали в повітрі за самі тільки вуха. Як і міс Гані, вона була переконана, що в будь-яку мить обидва вуха не витримають ваги тіла й обірвуться.

Пані Транчбул горлала:

— Слово «що» вимовляється по буквах: «Щ»... «О». Ану повтори, мала бородавко!

Еріка не треба було просити двічі. Спостерігаючи кілька хвилин тому за Рупертом, він зрозумів: що скоріше відповіси, то скоріше тебе відпустять.

— Щ... О, — пропищав він, — так вимовляється по буквах що!

І далі тримаючи хлопця за вуха, пані Транчбул опустила його назад за парту. Тоді знову вийшла наперед, струшуючи руки одна об одну, ніби відчищаючи їх від чогось брудного.

— Ось як їх треба навчати, міс Гані, — порадила вона. — Повірте моїм словам, не досить їм просто говорити — треба все втовкмачувати в їхні голови. Якщо їх трохи покрутити й потрясти, то вони відразу все запам'ятають. Це чудово сприяє зосередженню думок.

— Ви ж можете їх невиліковно покалічити, пані Транчбул, — вигукнула міс Гані.

— А я так і зробила, не сумнівайтесь, — вишкірилася Транчбул. — За ці кілька хвилин Ерікові вуха досить сильно розтяглися! Тепер стануть набагато довші, ніж були. І в цьому немає нічого поганого, міс Гані. Він тепер усе життя буде схожий на гнома.

— Але ж, пані Транчбул...

— Ой, та мовчіть уже, міс Гані! Ви така сама нюня, як і вони всі. Якщо не можете дати з ними ради, то шукайте собі роботу в якійсь приватній школі для розбещених багатих покидьків. Якби ви вчителювали так довго, як я, то зрозуміли б, що з дітьми не можна бути лагідними. Прочитайте, міс Гані «Ніколаса Ніклбі» добродія Діккенса. Прочитайте про пана Вокфорда Сквірза, блискучого директора «Дотбойс Голлу». От він добре знав, як поводитися з малими негідниками! Він знав, як користуватися різками! Він так розігрівав їм задки, що на них можна було смажити яйця з беконом! Гарна це книга. Але я навіть не припускаю, що згряя цих дебілів, що оце тут сидять, колись її прочитає, бо судячи з їхнього вигляду, вони взагалі ніколи не навчатися читати!

— Я її читала, — тихенько озвалася Матильда. Пані Транчбул смикнула головою й уважно придивилася до крихітної чорнявої дівчинки з карими очима, що сиділа в другому ряду.

— Що ти сказала? — різко перепитала вона.

— Сказала, що прочитала цю книжку, пані Транчбул.

— Що прочитала?

— «Ніколаса Ніклбі», пані Транчбул.

— Ти мені брешеш, панянку! — крикнула Транчбулка, вирячившись на Матильду. — Я сумніваюся, що в усій школі знайдеться хоч один учень, який прочитав цю книжку, а ти тут сидиш у найменшому класі, як недовилуплена креветка, і в живі очі мені брешеш! Навіщо ти це робиш? Та ти, мабуть, маєш мене за ідіотку! Ти що, шмаркачко, думаєш, я дурна?

— Ну... — почала було Матильда, але тоді завагалася. Їй кортіла сказати: «Так, аякже», але це було б самогубство. — Ну... — знову проказала вона, й далі вагаючись, і далі не бажаючи казати «Ні».

Пані Транчбул відчула, що думає ця дитина, і їй це не сподобалось.

— Устань, коли зі мною розмовляєш! — гаркнула вона. — Як тебе звати?

Матильда встала й відрекомендувалася:

— Я Матильда Вормвуд, пані Транчбул.

— Вормвуд? — перепитала директорка. — То ти тоді дочка власника «Моторів Вормвуда»?

— Так, пані Транчбул.

— Та він же шахрай! — зарепетувала Транчбул. — Тиждень тому продав мені вживану машину й сказав, що майже новенька. Я тоді ще подумала, який він чудовий чоловік. А сьогодні зранку, коли я їхала на цій машині селом, двигун узяв і випав прямо на дорогу! Увесь був забитий тирсою! Цей тип — грабіжник і злодій! Я з нього три шкури здеру, ось побачиш!

— Він уміло веде свій бізнес, — сказала Матильда.

— Уміло, аякже! — заволатала Транчбул. — Міс Гані казала, що й ти теж уміла! Мені, панянку, не подобаються такі умільці! Вони всі шахраї! І ти шахрайка теж! Твій батько, перш ніж я його розкусила, розповів мені про твою негідну поведінку вдома! Але в моїй школі і не пробуй чогось такого втнути, шмаркачко. Я тепер з тебе очей не зведу. Сідай і ні пари з вуст.

Перше чудо

Матильда знову сіла за парту. Транчбул вмостилася за вчительським столом. Це вперше вона сіла, відколи почався урок. Потім директорка простягла руку до глечика з водою. Узяла глечик за ручку, але ще не підняла його, тільки сказала:

— Ніяк не можу збагнути, чому малі діти такі гидезні. Псують мені все життя. Наче бридкі комахи. Їх треба якомога скоріше позбуватися. Ми позбуваємося мух, прискаючи спеціальним розчином або вивішуючи папір-липучку. Я часто думала про те, щоб винайти розчин, прискаючи яким, можна було б позбуватися дітей. Як би чудово було зайти в цей клас з величезним пульверизатором у руках і все ним тут обприскати. Або ще краще — принести величезні стрічки паперу-липучки. Я б їх порозвішувала по всій школі, а ви б до них поприлипали, й на цьому б усе закінчилося. Правда, цікава ідея, міс Гані?

— Якщо це мав бути жарт, пані директорко, то я не думаю, що він смішний, — сказала з кінця класу міс Гані.

— Авжеж, ви не думаєте, міс Гані, — буркнула директорка. — І це ніякий не жарт. Я вважаю, міс Гані, що досконала школа мала б узагалі бути без дітей. Колись я відкрию таку школу. Упевнена, вона матиме величезний успіх.

«Ця жінка божевільна, — подумала міс Гані. — У неї не всі вдома. Це її варто було б позбутися».

Пані Транчбул тим часом узяла великий синій порцеляновий глечик і налила в склянку води. І раптом разом з водою в склянку шубовснув довгий і слизький тритон — плюсь!

Пані Транчбул заверещала й зіскочила зі стільця, наче під нею вибухла петарда. Тепер і діти побачили довжелезну, тонку, слизьку, схожу на ящірку істоту з жовтим черевцем, що корчилася й звивалася в склянці — і вони теж почали звиватися й підскакувати з криками:

— Що це таке? Ой, яка гидота! Це гадюка! Це крокодиленя! Це алігатор!

— Обережно, пані Транчбул! — попередила Лаванда. — Може, воно кусається!

Пані Транчбул, ця могутня велетка, стояла у своїх зелених бриджах і тряслася, мов желе. Особливо її розлютило те, що хтось так успішно змусив її підстрибнути й заверещати, тоді як вона пишалася своєю стійкістю. Директорка вирячилась на істоту, що звивалася й вигиналася в склянці. Цікаво, що їй досі ще не траплялося бачити тритона. Її знання природознавства були не дуже глибокі. Вона не мала найменшої гадки, що це за створіння. Хоч воно було неймовірно бридке. Директорка поволі сіла знову. Мала ще грізніший вигляд,

ніж перед цим. У її маленьких чорних очицях жевріли вогники люті й ненависті.

— Матильдо! — гаркнула вона. — Встати!

— Хто, я? — здивувалася Матильда. — А що я зробила?

— Встати, мала паскудна тарганко!

— Та я ж нічого не зробила, пані Транчбул, чесне слово. Навіть ніколи не бачила цієї слизької потвори!

— Встати негайно, мала бридка личинко! Матильда неохоче встала.

Її парта була в другому ряду. Лаванда сиділа за нею ззаду, відчуваючи свою провину. Вона не хотіла, щоб приятелька мала неприємності. Та з іншого боку, зізнаватися в заподіяному не збиралася.

— Ти підла, огидна, потворна, паскудна мала худоба! — кричала Транчбул. — Тобі не місце в моїй школі! Ти повинна сидіти за ґратами! Я з ганьбою викину тебе зі школи! Я зроблю так, що старости гнатимуть тебе по коридору й виштовхуватимуть з дверей хокейними ключками! Я звелю, щоб учителі відіслали тебе додому в супроводі озброєних вартових! А тоді уважно простежу, щоб тебе запроторили років на сорок у колонію для малолітніх злочинців!

Пані Транчбул так розлютилася, що її обличчя стало гаряче, мов окріп, а на губах виступили пухирці піни. Та не тільки вона одна перегрілася. Матильда теж почала закипати. Вона не заперечувала б, якби її звинуватили в тому, що вона справді зробила. Це було б принаймні справедливо. Проте вона не розуміла, чому їй нав'язують злочин, що його вона й не думала чинити. Вона не мала найменшого стосунку до цієї потвори в склянці. «Їй-богу, — подумала дівчинка, — я не дозволю цій мерзенній тітці приписувати мені таке!»

— Я цього не робила! — верескнула вона.

— Ще й як робила! — заревіла у відповідь Транчбул. — Нікому іншому таке і в голову не прийшло б! Твій батько недарма мене попереджував!

Директорка, здається, цілком утратила самовладання. Вона репетувала, наче маньячка.

— Школа для тебе закінчилася, панянку! — горлала вона. — І не тільки школа! Я особисто подбаю, щоб тебе запроторили в таке місце, де й ворони не літають! Щоб ти більше світу білого не побачила!

— Я ж вам кажу: я цього не робила! — закричала Матильда. — Я ніколи в житті не бачила такої тварини!

— Ти кинула мені у воду... е-е... е-е... крокодила! — зарепетувала у відповідь Транчбул. — У цілому світі не існує гіршого злочину проти директорки! Ану сядь і щоб я не чула ні слова! Сядь негайно!

— Та кажу ж вам... — не вгавала Матильда, відмовляючись сідати.

— А я тобі кажу — заткнися! — заревіла директорка. — Якщо негайно не замовкнеш і не сядеш на місце, то я зніму ремінь і відлупцюю тебе пряхкою!

Матильда поволі сіла. Яка ницість! Яка несправедливість! Як її сміють ляяти за те, чого вона не робила!

Матильда відчувала, як її охоплює лютість... ще дужче... і ще... від люті вона вже готова була вибухнути.

Тритон і далі звивався у високій склянці з водою. Йому там було страшенно незручно. У склянці було тісно. Матильда люто дивилася на директорку. Як вона її ненавиділа! Люто зиркнула й на склянку з тритоном. Їй захотілося підійти, схопити склянку й вилити її разом з тритоном директорці на голову. Вона аж затремтіла від думки, що зробить з нею Транчбул,

якщо вона таке утне.

Транчбул сиділа за вчительським столом, перелякано й водночас заворожено дивлячись на тритона, що звивався в склянці. Матильдин погляд так само був прикутий до склянки. І ось помаленьку Матильду почало охоплювати неймовірне й дуже особливе відчуття. Це відчуття було зосереджене здебільшого в очах. Неначе там накопичувався електричний заряд. Очі наливалися могуттю, потужна сила йшла з їхньої глибини. Та було ще й інше відчуття, цілком відмінне, якого вона не могла збагнути. Неначе спалахи блискавки. Неначе з очей вилітали малесенькі блискавки. Очі ставали гарячі, ніби в них закипала потужна енергія. Це було дивовижне відчуття. Матильда не зводила очей зі склянки, і ця енергія наповнювала очі, міцнішала й міцнішала, і відчувалося, ніби мільйони малесеньких невидимих рученят з долоньками вилітали з її очей прямісінько до склянки, на яку вона дивилася.

— *Падай!* — прошепотіла Матильда. — *Вилий усе!* Вона побачила, як захиталася склянка. Як відхилилася назад на частку сантиметра, а тоді знову вирівнялася. Матильда й далі тиснула на неї мільйонами невидимих крихітних рученят з долоньками, що вилітали з очей, відчуваючи потужну енергію, що спалахувала в двох маленьких чорних цяточках у самому центрі зіниць.

— *Падай!* — прошепотіла вона знову. — *Вилий усе!*

Склянка знову захиталася. Матильда ще більше напружилася, прагнучи, щоб очі виділяли ще потужнішу енергію. І тоді, дуже-дуже повільно, так повільно, що важко було й побачити, склянка почала відхилитися назад — усе далі й далі назад, і вже ледь утримувала рівновагу. Так вона похиталася ще кілька секунд і нарешті перекинулася й упала, голосно дзенькнувши, на стіл. Вода і в'юнкий тритон хлюпнули прямісінько на велетенські груди пані Транчбул. Директорка заверещала так, що в будинку затряслися шибки, й ось уже вдруге за п'ять хвилин зірвалася зі стільця, мов ракета. Тритон відчайдушно вчепився кігтками за бавовняний балахон у районі грудей. Директорка зиркнула вниз, побачила його, заревіла ще голосніше й помахом руки метнула тваринку через увесь клас. Та впала на підлогу за Лавандиною партою, і Лаванда блискавично нахилилася, схопила її й запхнула знову в пенал. Тритон, вирішила вона, може ще пригодиться.

Пані Транчбул, обличчя якої нагадувало розварену шинку, стояла перед класом, трясучись від люті. Її масивні груди важко колихалися, на них розпливлася темна й вогка пляма від води, що просякла, мабуть, до самої шкіри.

— Хто це зробив? — заревіла вона. — Ану! Зізнайся! Виходь сюди! Тепер не викрутишся!

Хто встругнув цю брудну штуку? Хто перекинув склянку?

Усі мовчали. У класі було тихо, як у могилі.

— Матильдо! — загорлала вона. — Це ти! Я знаю, що це ти!

Матильда мовчки сиділа в другому ряду. Її оповило дивне відчуття спокою та впевненості. Несподівано дівчинка усвідомила, що не боїться нікого в світі. Силою одного свого погляду вона примусила склянку з водою перекинутися й вилитися на жахливу директорку, а той, хто здатний на таке, здатний на що завгодно.

— Говори, бридка чирячко! — гриміла Транчбул. — Зізнайся, що це ти зробила!

Матильда подивилася просто в грізні очі розлюченої велетки й сказала з незворушним спокоєм:

— Пані Транчбул, від початку уроку я не сходила з місця. Більше мені нічого казати.

Зненацька її підтримав увесь клас.

— Вона й не ворухнулася! — кричали учні. — Матильда сиділа на місці! Ніхто не ворухився! Ви, мабуть, самі перекинули склянку!

— Ніколи в житті я б її сама не перекинула! — гарчала пані Транчбул. — Та як ви смієте таке навіть думати! Ану, кажіть, міс Гані! Ви ж усе бачили! Хто перекинув мою склянку?

— Ніхто з дітей не перекидав, пані Транчбул, — відповіла міс Гані. — Я головою ручаюся, що ніхто не відходив від своєї парти, окрім Найджела, який увесь час стояв у кутку.

Пані Транчбул люто вирячилася на міс Гані. Міс Гані навіть не зморгнула.

— Я кажу правду, пані директорко, — повторила вона. — Мабуть, ви самі перекинули й не помітили, як. Таке часто буває.

— Я вже по горло сита вашою зграєю нікчемних карликів! — заревіла пані Транчбул. — Я не бажаю гаяти тут свій дорогоцінний час!

І з цими словами вона вилетіла з класу, грюкнувши за собою дверима.

Запала приголомшлива тиша, а міс Гані вийшла наперед і зупинилася біля свого стола.

— Ху! — зітхнула вона. — Думаю, на сьогодні нам уроків вистачить. Усі вільні. Можете йти на шкільний майданчик і чекати, коли по вас прийдуть батьки.

Друге чудо

Матильда не кинулася бігти разом з однокласниками. Коли всі діти зникли за дверима, вона й далі сиділа за партою, тихенька й замислена. Знала, що мусить розповісти комусь про те, що сталося зі склянкою. Вона просто не могла тримати в собі таку неймовірну таємницю. Їй була потрібна одна-однісінька людина, доросла, мудра й співчутлива, яка допомогла б їй усе збагнути.

Батько й мати тут не допоможуть ніяк. Навіть якби вони й повірили, а це було сумнівно, вони однак не збагнули б, яка неймовірна подія сталася сьогодні в класі. Майже не роздумуючи, Матильда вирішила, що довіритися може тільки міс Гані.

У класі не було нікого, крім Матильди та міс Гані. Міс Гані сиділа за столом, гортаючи папери. Вона підняла голову й запитала:

— Матильдо, а ти не йдеш надвір з усіма? Матильда відповіла:

— Можна з вами поговорити?

— Звичайно, можна. Тебе щось непокоїть?

— Міс Гані, зі мною сталося таке дивне...

Міс Гані відразу насторожилася. Після двох жахливих розмов, які стосувалися Матильди — спочатку з директоркою, а потім з нестерпним подружжям Вормвудів, — міс Гані багато думала, як би цій дитині допомогти. А тут Матильда сидить у класі з дивним схвильованим лицем і сама просить дозволу порозмовляти віч-на-віч. Міс Гані ще ніколи не бачила її з такими широко розплющеними очима.

— Добре, Матильдо, — сказала вона. — Розкажуй, що з тобою сталося такого незвичного.

— А пані Транчбул не вижене мене зі школи? — запитала Матильда. — Бо це не я поклатала ту тваринку в глечик з водою. Клянуся, що не я.

— Я знаю, що не ти, — підтримала її міс Гані.

— То мене виженуть?

— Не думаю, — відповіла міс Гані. — Пані директорка просто трохи рознервувалася, от і все.

— Добре, — зраділа Матильда. — Але я хотіла б з вами поговорити не про це.

— А про що, Матильдо?

— Хотіла б поговорити про склянку з водою, в якій була тваринка, — сказала Матильда.

— Ви бачили, як вона вилілася просто на пані Транчбул?

— Добре бачила.

— Так от, міс Гані, я її не торкалася. Навіть не підходила до неї.

— Я знаю, що не підходила, — сказала міс Гані. — Ти ж чула, як я казала пані директорці, що ти не могла такого зробити.

— Але це зробила саме я, міс Гані, — зізналася Матильда. — Власне, про це я й хотіла з

вами поговорити.

Міс Гані витримала паузу й пильно подивилася на дівчинку.

— Я не зовсім тебе розумію, — нарешті сказала вона.

— Я так розсердилась, коли мене звинуватили в тому, чого я не чинила, що взяла й зробила це.

— Що зробила, Матильдо?

— Примусила склянку перекинутись.

— Я все одно не зовсім розумію, про що ти, — лагідно сказала міс Гані.

— Я зробила це очима, — пояснила Матильда. — Я дивилася на склянку, бажаючи, щоб вона вилилася, а тоді мої очі стали гарячі й дивні, з них шугонула якась енергія, а склянка взяла й перекинулася.

Міс Гані й далі пильно дивилася на Матильду крізь окуляри з металевною оправою, а Матильда з не меншою пильністю дивилася на неї.

— Я й далі не зовсім тебе розумію, — завагалася міс Гані. — Ти хочеш сказати, що силою волі примусила склянку перекинутися?

— Так, — підтвердила Матильда. — За допомогою очей.

Міс Гані якусь мить мовчала. Вона не припускала, що Матильда хоче її обдурити. Скоріше за все, просто розігралася її буйна фантазія.

— Тобто ти сиділа там, де й зараз, а тоді наказала склянці перекинутись — і вона тобі скорилася?

— Якось так, міс Гані.

— Якщо ти це зробила, то це, мабуть, найбільше чудо, на яке спромоглася людина з часів Ісуса Христа.

— Але я це зробила, міс Гані.

«Просто неймовірно, — подумала міс Гані, — як часто малим дітям уявляються такі ось фантазії». Вона вирішила якомога лагідніше покласти цьому край.

— Чи не могла б ти зробити так іще раз? — м'яко запитала вона.

— Не знаю, — відповіла Матильда, — хоч мені здається, що могла б.

Міс Гані пересунула порожню склянку на середину столу.

— Налити води? — запитала, легенько всміхнувшись.

— Це не має значення, — сказала Матильда.

— Ну що ж. Спробуй її перекинути.

— Можливо, на це потрібен якийсь час.

— Нічого, — погодилася міс Гані. — Я не поспішаю.

Матильда, сидячи в другому ряду метрів за три від міс Гані, поставила лікті на парту й охопила лице долонями, наказуючи склянці: *«Перекинься, склянко, перекинься!»*, хоч вуста її не ворушилися й жодного звуку вона не промовила. Вона просто прокричала ці слова в голові. Потім напружила всю свою свідомість, розум і волю, зосередивши їх в очах, і знову, причому значно скоріше, ніж перед цим, відчула, як нагромаджується енергія, як вона потужнішає, а очі наповнюються жаром, і ось уже мільйони крихітних невидимих рученят з долоньками шугонули до склянки, а Матильда мовчки кричала в голові, наказуючи склянці перекинутися. Побачила, як склянка захиталася, тоді нахилилася, а тоді перекинулася і впала, дзенькнувши, на стіл за якихось тридцять сантиметрів від складених рук міс Гані.

Міс Гані роззявила рота, а очі її так розширилися, що видно було всі білки. Вона не промовила й слова. Не спроможна була промовити. Була приголомшена чудом, що сталося в неї на очах. Дивилася на склянку, відсовуючись від неї, наче це була якась небезпечна річ. Тоді поволі підняла голову й подивилася на Матильду. Та, бліда, мов папір, уся тремтіла, дивилася просто перед собою засклілими очима й нічого не бачила. Риси її обличчя змінилися, очі стали круглі й ясні, а сама вона сиділа безмовна й прекрасна в дзвінкій тиші.

Міс Гані, що й сама легенько тремтіла, чекала, дивлячись на дівчинку, що поволі поверталася до тям. Аж ось раптом — *раз*, і лице її набуло майже ангельського умиротворення.

— Зі мною все нормально, — сказала Матильда й усміхнулася. — Усе нормально, міс Гані, не хвилюйтеся.

— Ти наче була десь далеко звідси, — заворожено прошепотіла міс Гані.

— Була. Летіла поміж зорями на срібних крилах, — сказала Матильда. — Це було так чудово.

Міс Гані й далі зачаровано дивилася на дитячко, неначе воно було справжнім Небесним Дивом, що зійшло на землю.

— Тепер усе сталося набагато швидше, — тихенько сказала Матильда.

— Це неможливо! — зойкнула міс Гані. — Не вірю своїм очам! Просто не можу повірити!

Вона заплющила очі й сиділа так досить довго, а коли знову їх розплющила, то, здавалося, вже себе опанувала.

— Може, зайдеш до мене на чай?— запитала вона.

— Ой, з радістю, — засяяла Матильда.

- Добре. Склади речі, і я тебе за кілька хвилин чекаю надворі.
- Міс Гані, ви нікому не розкажете про це... про те, що я зробила?
- Ніколи в житті, — відповіла міс Гані.

ЖАТИЦКА МІС ГАНІ

Міс Гані зустріла Матильду за шкільною брамою, й вони мовчки пішли центральною вулицею села. Проминули крамнички продавця овочів, де на вітрині красувалися яблука та помаранчі, м'ясника, де були виставлені криваві кусні м'яса й висіли обпатрані курчата, тоді маленький банк, бакалійну крамницю та магазин електротоварів, після чого вийшли на вузьку дорогу за селом, де геть не було людей, лише час від часу проїжджали машини.

І ось тепер, коли вони опинилися на самоті, Матильда раптом стала шалено жвава. Так, наче в неї всередині прорвало якийсь клапан й назовні вирвався величезний потік енергії. Вона дріботіла поруч з міс Гані, постійно підстрибувала, руки мотилися на всі боки, наче вона хотіла розвіяти їх за вітром, а слова виривалися з неймовірною швидкістю, наче вогні феєрверку. Тільки й чути було: «міс Гані, це», «міс Гані, те», «міс Гані, я відчуваю, що можу рухати чим завгодно, не тільки перекидати склянки чи інші дрібнички... Я відчуваю, міс Гані, що легко можу перекидати столи та стільці... Навіть якщо на стільцях сидітимуть люди, то мені здається, що я зрушу їх з місця, та й більші речі, значно більші за стільці й столи... Мені тільки потрібна якась секунда, щоб очі набралися сили, а тоді я виштовхну цю силу і скерую на що завгодно, треба тільки дуже пильно на це подивитися... Мушу тільки дуже пильно подивитися, міс Гані, дуже-дуже пильно, і тоді я відчуваю, як щось таке діється десь поза моїми очима, і очі стають гарячі, наче палають на вогні, але я через це анітрохи не турбуюся, міс Гані, і ще...»

— Та вгамуйся, дитино, вгамуйся, — урвала її міс Гані. — Не треба так заводитися з самого початку.

— Але ж ви згодні, міс Гані, що це цікаво?

— Ой, та цікаво, звичайно, — погодилася міс Гані. — Більше, ніж цікаво. Але ми, Матильдо, повинні поводитися дуже обережно.

— А чому ми повинні поводитись обережно, міс Гані?

— Бо ми зіткнулися з таємничими силами, дитинко, про які нічого не знаємо. Я не думаю, що вони лихі. Можливо, вони добрі. Можливо, навіть божественні. Але так воно чи ні, а треба ставитися до них з обачністю.

Це були мудрі слова старої мудрої сови, однак Матильда була занадто розбурхана, щоб їх сприймати.

— Не розумію, навіщо нам аж так берегтися? — знизала вона плечима й далі підстрибуючи.

— Я намагаюся тобі пояснити, — терпляче повторила міс Гані, — що ми маємо справу з невідомим. Це незбагненна річ. Найправильніше її, мабуть, назвати феноменом. Це феномен.

— І я теж феномен? — запитала Матильда.

— Цілком можливо, — відповіла міс Гані. — Але я поки що не хотіла б, щоб ти вважала себе якоюсь незвичайною. Сподіваюся, ми глибше дослідимо цей феномен, удвох з тобою, але для цього треба поводитися дуже обережно.

— То ви, міс Гані, хочете, щоб я знову таке робила?

— Саме це я й хотіла тобі запропонувати, — невпевнено сказала міс Гані.

— Чудовенько, — зраділа Матильда.

— Я сама, — вела далі міс Гані, — мабуть, набагато більше за тебе збита з пантелику тим, що ти зробила, й тому намагаюся знайти для цього якесь раціональне пояснення.

— Наприклад? — поцікавилась Матильда.

— Наприклад, чи має це якийсь стосунок до того, що ти розвинена явно не по літах.

— Як це не по літах? — не зрозуміла Матильда.

— Розвинені не по літах діти, — пояснила міс Гані, — дуже рано виявляють надзвичайні інтелектуальні здібності. Ось і ти така неймовірно розвинена дитина.

— Справді? — здивувалася Матильда.

— Авжеж. Та ти й сама це можеш бачити. Згадай про свій хист до читання. І до математики.

— Мабуть, ваша правда, — погодилась Матильда.

Міс Гані була захоплена цілковитою відсутністю в цієї дитини як пихи, так і зайвої сором'язливості.

— Мені просто дуже цікаво, — сказала вона, — чи ця твоя несподівана здатність рухати предметами, їх не торкаючись, має щось спільне з потужністю та об'ємом твого мозку.

— Ви маєте на увазі, що йому не вистачає місця в моїй голові, й тому частина мозку мусить вириватися назовні?

— Не зовсім так, — усміхнулася міс Гані. — Та хоч би як, а я ще раз повторю, що нам тепер треба поводитися вкрай обережно. Я не можу забути те дивовижне й нетутешнє світло, яким було осяяне твоє обличчя, коли ти перекинула склянку.

— Ви гадаєте, що все це може піти мені на шкоду? Ви саме так думаєте, міс Гані?

— Але ж ти почувалася тоді доволі незвично, правда?

— Я почувалася чудово, — пояснила Матильда. — Якусь мить чи дві я літала між зорями на срібних крилах. Я ж вам уже казала. І знаєте що, міс Гані? Вдруге мені це вдалося легше, набагато легше. Мабуть, як і з усім іншим — що більше над цим працюєш, то легше воно виходить.

Міс Гані крокувала поволі, щоб дитині не доводилось дріботіти, наздоганяючи її, а на вузькій дорозі, коли вони вже залишили позаду село, було тихо й спокійно. Стояв золотий осінній день, з кущів живоплоту визирала чорна смородина, в'юнилися де-не-де стебла ломикаменя й дозрівали червоні ягідки глоду, щоб стати поживою для птахів, коли прийде холодна зима. Обабіч дороги там і тут стриміли високі дуби, платани, ясени, іноді траплявся й каштан. Міс Гані, бажаючи змінити на якийсь час тему розмови, називала всі ці дерева й пояснювала, як розпізнавати їх за формою листочків та візерунками на корі стовбурів. Матильда все це слухала й ретельно фіксувала мозком отримані знання.

Нарешті вони дійшли до проміжку в живоплоті зліва від дороги, де виявилися ворота з п'яти засувів.

— Сюди, — показала міс Гані, а тоді прочинила ворота, пропустила вперед Матильду й зачинила їх знову. Вони рушили вузесеньким поораним коліями путівцем, де можна було проїхати хіба що возом. Обабіч путівця був живопліт з ліщини, де виднілися цілі грона дозрілих рудуватих горішків у зелених колушках. Міс Гані сказала, що дуже скоро їх уже почнуть збирати білочки, запасаючись на суворі зимові місяці.

— Ви що, тут живете? — здивувалася Матильда.

— Живу, — відповіла міс Гані, нічого більше не додавши.

Матильда раніше навіть не замислювалася, де мешкає міс Гані. Завжди сприймала її просто як учительку, особу, що з'являлася невідомо звідки, викладала в школі, а тоді знову кудись зникала. «А чи нас, дітей, — подумала вона, — хоч колись цікавило, куди йдуть учителі, коли закінчуються уроки? Чи нас цікавило — живуть вони самі, чи мають удома маму, сестру або чоловіка?»

— А ви тут самі живете, міс Гані? — поцікавилася вона.

— Так, — відповіла міс Гані. — Сама.

Вони переступали глибокі, зашкарублі під сонцем вибоїни польової дороги, уважно стежачи, куди стають, щоб не звихнути ногу в якомусь брудному рівчаку. На гілках ліщини сиділо кілька маленьких пташок, оце й усе.

— Це просто селянська хатина, — сказала міс Гані. — Не варто чогось такого сподіватися. Ми майже прийшли.

Вони підійшли до малесенької зеленої хвіртки, що ховалася в живоплоті праворуч, майже непомітна під навислими гілками ліщини. Міс Гані зупинилася, поклавши руку на хвіртку, й сказала:

— Отут я й живу.

Матильда побачила вузесеньку ґрунтову стежку, що вела до крихітної хатинки з червоної цегли. Хатинка була така малесенька, що нагадувала скоріше ляльковий будиночок, ніж людське житло. Старезна цегла, з якої вона була побудована, покришилася й стала червоनावобліда. Хатинка мала дах з сірого шиферу, маленький димар і двоє крихітних віконечок спереду. Кожне віконечко було не більше за газетну сторінку, а всередині, звісно, не було ніяких сходів нагору. Стежка по обидва боки густо заросла кропивою, кущами чорної смородини та високою рудою травою. Над хатиною здіймався величезний дуб. Його важке лапате гілля, здавалося, огортало й оповивало крихітну хатиночку, ніби ховаючи її від зовнішнього світу.

Міс Гані, тримаючи руку на хвіртці, якої так і не відчиняла, обернулася до Матильди й сказала:

— Один поет, Ділан Томас, написав колись рядки, які я згадую щоразу, як іду по цій стежці.

Матильда промовчала, а міс Гані почала повільно й загадково декламувати вірша:

*Ніколи, дівчинко моя, блукаючи далеко й близько
В краю улюблених казок, вчарована до сну,
Не бійся і не вір, що вовчик-панібрат
В овечій білій шапочці стрибне, о моя люба, моя люба,*

*Зі свого лігвища у росянистім листі,
Щоб серденьком твоїм поласувати в самотній хатці в стомленому лісі.*

На мить запала тиша, а Матильда, яка ніколи ще не чула, як декламують поезію видатних поетів-романтиків, була глибоко зворушена.

— Це наче музика, — прошепотіла вона.

— Це і є музика, — сказала міс Гані. А тоді, ніби знічена тим, що розкрила таку потаємну частку самої себе, швиденько відчинила хвіртку й пішла по стежці. Матильда завагалася. Її тепер трохи налякало це місце. Воно здавалося таким нереальним, віддаленим і фантастичним, наче ілюстрація до казок братів Грім чи Ганса Андерсена. Це була хатинка, де жили Гензель і Гретель з бідним дроворубом, і де мешкала бабуся Червоної Шапочки, а ще це була хатинка семи гномів, і трьох ведмедів, і всіх-усіх інших. Це все було наче з казки.

— Ходімо, — покликала міс Гані, й Матильда подалася стежкою вслід за нею.

Зелена фарба на вхідних дверях полущилася. Замкової щілини ніде не було видно. Міс Гані просто підняла защіпку, штовхнула двері й зайшла. І хоч вона не була висока на зріст, їй довелося низько нагинатися, переступаючи поріг. Матильда ступила за нею й опинилася мовби в тунелі, темному й вузькому.

— Зайди на кухню, допоможеш мені заварити чаю, — запропонувала міс Гані, звернувши з тунелю в кухоньку — якщо її так можна було назвати. Це була кімнатка, не більша за шафу для одягу, з єдиним крихітним віконечком, під яким стирчала раковина без крану для води. До іншої стіни була причеплена полиця, мабуть, для готування їжі, а над нею висів невеличкий мисник. На полиці стояв примус, каструлька та півпляшки молока. Примус — це маленька переносна плитка, в яку заливають гас, а тоді зверху запалюють і постійно підкачують, щоб не згасало полум'я.

— Можеш принести трохи води, поки я запалю примус, — сказала міс Гані. — Криниця за хатою. Візьми відерце. Он воно. У криниці побачиш мотузку. Причепи до неї відерце й опусти вниз, тільки дивися, сама туди не впади.

Матильда, остаточно вже збентежена, взяла відерце й вийшла з ним за хату. Над криницею нависав маленький дерев'яний дашок і ще там була корба, з якої звисала в темний бездонний отвір мотузка. Матильда витягла мотузку й начепила на гачок відерце. Тоді опустила його вниз. Почувся плюскіт, а мотузка ослабла. Матильда покрутила корбу, витягла відерце нагору і — о диво! — там була вода.

— Цього вистачить? — запитала вона, заносючи відро в хату.

— Може бути, — відповіла міс Гані. — Ти, здається, ще ніколи цього не робила?

— Ніколи, — зізналася Матильда. — Це цікаво. А як ви набираєте воду для ванни?

— Я не купаюся у ванні, — відповіла міс Гані. — Я миюся стоячи. Беру повне відрок води, грію на примусі, а тоді роздягаюся й обливаюся.

— Ви справді так робите? — здивувалася Матильда.

— Звичайно, — ствердила міс Гані. — Донедавна так купалися всі незаможні люди в Англії. Вони, до речі, навіть примуса не мали. Мусили гріти воду на печі.

— А ви, міс Гані, теж незаможна?

— Так, — зізналася міс Гані. — Я дуже бідна. Це гарний примус, правда?

З примуса з ревом шугало потужне сине полум'я, а вода в каструльці вже починала булькотіти. Міс Гані дістала з мисника чайничок для заварки й кинула туди дрібку чайного листя. Ще вийняла половину сірої хлібинки. Відрізала дві тонесенькі скибочки, взяла ножем з пластикової коробки маргарину й намастила на хліб.

«Маргарин, — подумала Матильда. — Та вона й справді бідуює».

Міс Гані знайшла тацю й поставила на неї дві чашки, чайничок, півпляшки молока й тарілочку з двома скибками хліба.

— На жаль, цукру нема, — вибачилася вона. — Я його не вживаю.

— Не страшно, — заспокоїла її Матильда. Їй вистачало мудрості усвідомлювати всю делікатність ситуації, й вона дуже старалася, щоб не образити вчительку бодай словечком.

— Ходімо у вітальню, — сказала міс Гані, взяла тацю й понесла з кухні маленьким темним переходом до головної кімнати. Матильда пішла за нею, але завмерла на порозі так званої вітальні, ошелешено роздивляючись на всі боки. Кімната була малесенька, квадратна й гола, як тюремна камера. Бліде денне світло потрапляло сюди крізь єдине крихітне

віконечко без фіранок. В усій кімнаті тільки й було, що два перевернуті догори дном дерев'яні ящики, що слугували стільцями, і третій ящик поміж ними замість стола. Оце й усе. Ні картин на стінах, ні килима на підлозі, тільки грубі нетесані дерев'яні дошки з великими щілинами, де збирався порошок і бруд. Стеля нависала так низько, що Матильда легко могла підстрибнути й торкнутися її кінчиками пальців. Стіни були білі, хоч це, здається, й не була нормальна біла фарба. Матильда потерла стіну долонею, і шкіра стала біла від якогось порошку. Це було вапно, дешевий розчин якого використовують для побілки хлівів, стаєнь та курників.

Матильда була приголомшена. Невже тут мешкає її ошатна й елегантно вбрана шкільна вчителька? І це сюди вона вертається щодня після роботи? Просто неймовірно. З чим це все пов'язано? Щось тут не так.

Міс Гані поставила тацю на перевернутий ящик.

— Сідай, дитино, сідай, — запросила вона, — вип'ємо гарячого чаю. Пригощайся хлібом. Обидві скибочки для тебе. Я, повертаючись додому, не їм. Так наїдаюся за обідом у школі, що вистачає аж до ранку.

Матильда обережно сіла на ящик, з чемності взяла скибочку хліба з маргарином і почала їсти. Вдома вона б ласувала грінкою з маслом і полуничним варенням, та ще, мабуть, і з печивом на додачу. Але тут їй чомусь значно більше смакував звичайний хліб. Ця хатинка зберігала таємницю, велику таємницю, у цьому можна було не сумніватися, й Матильда прагнула знати, яку саме.

Міс Гані розлила чай у чашки й додала в кожен трошечки молока. Її, здавалося, анітрохи не турбувало те, що вона сидить на перевернутому ящику в абсолютно голій кімнаті, а чашку, з якої п'є чай, ставить собі прямо на коліна.

— Знаєш, — сказала вона, — я увесь час думаю про те, що ти вчинила зі склянкою. Ти володієш надзвичайною силою, ти це розумієш?

— Так, міс Гані, розумію, — відповіла Матильда, жуючи хліб з маргарином.

— Наскільки мені відомо, — вела далі міс Гані, — ще нікому в світі не вдавалося

зрушити з місця якийсь предмет, не торкнувшись його, не дмухнувши на нього чи не скориставшись чиеюсь допомогою.

Матильда мовчки кивнула головою.

— Було б дуже цікаво, — сказала міс Гані, — з'ясувати, як далеко сягає ця твоя сила. Ти, мабуть, вважаєш, ніби можеш зрушити все, що завгодно, але дозволь мені в цьому засумніватися.

— Я страшенно хотіла б випробувати себе на чомусь великому, — зізналася Матильда.

— А як щодо відстані? — поцікавилася міс Гані. — Чи тобі завжди треба бути поряд з тим предметом, яким ти рухаєш?

— Та хіба я знаю, — відповіла Матильда. — Але було б цікаво з'ясувати.

Розповідь міс Гані

— Не треба з цим поспішати, — сказала міс Гані, — краще випиймо ще по чашці чаю. І з'їж другу скибку хліба. Ти ж, мабуть, голодна.

Матильда взяла другу скибочку й поволі почала їсти. Маргарин був не такий уже й поганий. Вона б, мабуть, і не відчула ніякої різниці, якби не знала.

— Міс Гані, — несподівано запитала вона, — а вам дуже мало платять у школі?

Міс Гані гостро зиркнула на неї.

— Не так і мало, — відповіла вона. — Я отримую не менше за інших.

— Але грошей, мабуть, аж ніяк не вистачає, якщо ви живете в такій жахливій бідності, — припустила Матильда. — Невже усі вчителі так живуть — без жодних меблів, без плити на кухні і без ванної?

— Ні, не так, — доволі стримано заперечила міс Гані. — Я, можна сказати, виняток серед них.

— Вам, мабуть, подобається жити просто, — не вгавала Матильда. — Так набагато легше прибирати в хаті, бо не треба натирати меблі чи щодня стирати порошок з різних ідіотських серветочок та всяких дрібничок. А ще мені здається, що як не мати холодильника, то не треба накуповувати нездорових продуктів, таких як яйця, майонез чи морозиво, щоб заповнити той холодильник. Не треба тоді гаяти стільки часу на покупки.

Цієї миті Матильда помітила, що обличчя міс Гані набрало суворого й дивного виразу. Усе її тіло ніби заціпеніло. Вона втягла голову в плечі, міцно стулила губи й сиділа так, стискаючи в руках чашку з чаєм і втупившись у неї, наче шукаючи відповіді на ці не такі вже й безневинні запитання.

Запала довга й доволі ніякова мовчанка. За якісь тридцять секунд атмосфера в крихітній кімнатці цілковито змінилася й просякла ніяковістю й таємничістю. Матильда почала перепрошувати:

— Мені так прикро за всі ці запитання, міс Гані. Це зовсім не моя справа.

На цих словах міс Гані мовби прокинулася. Її плечі здригнулись і вона обережненько поставила чашку на тацю.

— Чому ж? — вимовила вона. — Врешті-решт ти мусила це запитати. Ти дуже розумна й не могла цього не помітити. Можливо, я й сама хотіла, щоб ти запитала. Можливо, тому я

тебе сюди й запросила. Між іншим, ти перша, хто прийшла в цю хатинку, відколи я тут поселилася два роки тому.

Матильда нічого не казала. Вона відчувала, як у кімнаті наростає і наростає напруга.

— Дівчинко, ти така не по літах розумна, — вела далі міс Гані, — що просто диво. У тебе дитяча зовнішність, але насправді ти аж ніяк не дитина, бо маєш цілком дорослий розум. Мабуть, можна сказати, що ти — доросла дитина.

Матильда й далі мовчала. Вона чекала, чим це все закінчиться.

— Досі, — провадила міс Гані, — я не мала змоги поділитися з кимось своїми проблемами. Не могла побороти ніяковість, та й відваги мені на це не вистачило б. У мене ще замолоду відібрали сміливість. Та оце зараз мені раптом захотілося все комусь розповісти. Я розумію, що ти просто маленька дівчинка, однак ти наділена якимись чарами. Я це бачила на власні очі.

Матильда вся насторожилася. Голос учительки явно благав про допомогу. Напевно. Безсумнівно.

Голос зазвучав знову.

— Випий ще чаю, — запропонував він. — Там, здається, лишилася крапелька.

Матильда кивнула.

Міс Гані знову розлила чай у чашки й додала молока. Знову охопила свою чашку руками й сиділа так, попиваючи.

Запала довга тиша, а тоді вчителька сказала:

— Можна, я щось розповім?

— Аякже, — озвалася Матильда.

— Мені двадцять три роки, — почала міс Гані, — і коли я народилася, мій батько працював у цьому селі лікарем. Ми мешкали в гарному старому будинку, доволі великому, з червоної цегли. Він стоїть у затишному лісі за пагорбами. Навряд чи ти про нього знаєш.

Матильда мовчала.

— У ньому я народилася, — сказала міс Гані. — А потім сталася перша трагедія. Мама померла, коли мені було два роки. Батько-лікар увесь час був на роботі, тож мусив когось знайти, щоб доглядати за будинком і за мною. І запросив мешкати з нами мамину

незаміжною сестрою, мою тітку. Вона погодилася й переїхала до нас.

Матильда уважно слухала.

— А скільки було років цій тітці, коли вона переїхала? — поцікавилася вона.

— Не дуже багато, — відповіла міс Гані. — Десь біля тридцяти. Але я зненавиділа її з самого початку. Я страшенно тужила за мамою. А тітка не була доброю людиною. Тато про це не знав, бо майже не бував удома, а коли з'являвся, то тітка поводитися геть інакше.

Міс Гані зупинилася й відсърбнула чаю.

— Не знаю, чому я все це тобі розповідаю, — сказала зніяковіло.

— Продовжуйте, — попросила Матильда. — Будь ласка.

— А тоді, — сказала міс Гані, — сталася друга трагедія. Як мені було п'ять років, несподівано помер батько. Оце сьогодні був живий, а назавтра його не стало. І от я залишилася з тіткою. Вона стала моїм законним опікуном. Мала на мене всі батьківські права. І так вийшло, що вона фактично заволоділа будинком.

— А як помер ваш батько? — запитала Матильда.

— Цікаво, що ти про це питаєш, — сказала міс Гані. — Я тоді була дуже мала і такі запитання в мене не виникали, але згодом я з'ясувала, що його смерть оточена великою таємницею.

— Невже ніхто не знав, як він помер? — здивувалася Матильда.

— Ну, не зовсім, — завагалася міс Гані. — Розумієш, ніхто не міг повірити, що він міг таке зробити. Він був такий нормальний і розсудливий чоловік.

— Зробити *що*? — перепитала Матильда.

— *Вбити себе*.

Матильда аж заціпеніла.

— Це правда? — зойкнула вона.

— Такий це мало вигляд, — сказала міс Гані. — Але хто знає?

Вона знизала плечима, відвернулася й задивилась у віконце.

— Я знаю, про що ви думаєте, — припустила Матильда. — Що його вбила тітка і обставила все так, ніби він сам це зробив.

— Нічого я не думаю, — заперечила міс Гані. — Ніколи не можна такого думати, не маючи доказів.

У кімнатці стало тихо. Матильда помітила, як пальці, що стискали чашку, легенько затремтіли.

— Що було потім? — запитала вона. — Що було, коли ви залишилися самі з тіткою? Вона не була з вами добра?

— Добра? — перепитала міс Гані. — Та вона була злим демоном. Щойно не стало мого батька, як вона запровадила жакхливий терор. Моє життя перетворилося на пекло.

— А що вона вам робила? — запитала Матильда.

— Не хочу про це й говорити, — зітхнула міс Гані. — Це просто жакхливо. Я так її боялася, що мною колотило, коли вона тільки заходила. Зрозумій, що я не мала такого сильного характеру, як ти. Була завжди сором'язлива й боязка.

— А ви не мали інших родичів? — поцікавилася Матильда. — Дядьків, тіток чи бабусь, які б вас провідували?

— Принаймні я про них не знала, — відповіла міс Гані. — Мабуть, вони всі повмирили чи виїхали до Австралії. Я й досі нічого про них не знаю.

— То ви так і жили в тому будинку самі з тіткою, — сказала Матильда. — Але ж потім,

мабуть, пішли до школи.

— Звичайно, — підтвердила міс Гані. — Я пішла до тієї самої школи, де й ти зараз навчаєшся. Але жила вдома.

Міс Гані помовчала, втупившись у порожню чайну чашку.

— Я намагаюся пояснити, — сказала вона врешті, — що минали роки, і мене вже так залякала й принизила ця тітка-потвора, що варто було їй щось мені наказати, як я негайно підкорялася, навіть не роздумуючи. Таке буває, знаєш. А коли мені виповнилося десять років, я вже була справжньою її рабинею. Виконувала геть усю домашню роботу. Застеляла їй ліжко. Прала й прасувала для неї. Готувала їжу. Навчилася робити все.

— Невже ви нікому не могли пожалітися? — здивувалася Матильда.

— Кому? — відповіла запитанням міс Гані. — Крім того, я була така залякана — яке там жалітися! Кажу ж тобі, що стала її рабинею.

— Вона вас била?

— Не треба вдаватися в деталі, — пробурмотіла міс Гані.

— Це просто жахливо, — обурилася Матильда. — Мабуть, ви безперервно плакали?

— Тільки тоді, як лишалася на самоті, — зізналася міс Гані. — Не могла ж я плакати в неї на очах. Але жила я в постійному страху.

— Що було, коли ви закінчили школу? — запитала Матильда.

— Я була здібна учениця, — відповіла міс Гані. — Могла б легко вступити в університет. Але про це не було й мови.

— Чому, міс Гані?

— Бо я була потрібна вдома, щоб виконувати всю роботу.

— То як же ви тоді стали вчителькою? — здивувалась Матильда.

— У місті Редінгу є вчительський коледж, — пояснила міс Гані. — Звідси всього сорок хвилин автобусом. Тітка дозволила туди вступити за умови, що я щодня вертатимусь додому, щоб усе випрати, випрасувати, прибрати в домі й приготувати вечерю.

— А скільки вам було років? — поцікавилася Матильда.

— Коли я вступила в коледж, було вісімнадцять, — відповіла міс Гані.

— Ви ж могли просто зібрати речі й піти, — припустила Матильда.

— Не раніше, ніж знайшла б собі роботу, — заперечила міс Гані. — І не забувай, що тітка мала на мене такий величезний вплив, що я не посміла б так учинити. Ти не уявляєш, яке це відчуття, коли тебе цілком контролює надзвичайно сильна особистість. Стаєш наче драгли. Отак-то. Оце така сумна історія мого життя. Я вже виговорилася.

— Не зупиняйтеся, будь ласка, — попросила Матильда. — Ви ще не закінчили. Як ви зуміли врешті-решт від неї піти й оселитися в цій дивній хатинці?

— О, то було не абищо, — гордо промовила міс Гані. — Я цим пишалася.

— Розкажіть, — наполягала Матильда.

— Коли я влаштувалася вчителькою, — пояснила міс Гані, — тітка заявила, ніби я заборгувала їй величезну суму грошей. Я запитала, за що. А вона відповіла: «За те, що я тебе всі ці роки годувала й купувала одяг та взуття!» Вона сказала, що йдеться про тисячі, тому наступні десять років я повинна віддавати їй у рахунок боргу всю свою зарплатню. «Я щотижня даватиму тобі по фунту на кишенькові витрати, — сказала вона. — Але більше ти нічого не одержиш». Вона навіть домовилася з дирекцією школи, щоб мою зарплату переказували безпосередньо на її банківський рахунок. Примусила мене підписати відповідний документ.

— Не треба було цього робити, — втрутилася Матильда. — Зарплатня — то була єдина нагода здобути свободу.

— Та я розумію, — погодилася міс Гані. — Але я на той час усе свідоме життя пробула її рабинєю, й мені не вистачило відваги чи зухвалості їй заперечити. Вона мене й далі жахала. Могла наробити мені великої шкоди.

— А як вам пощастило її позбутися? — запитала Матильда.

— О! — чи не вперше всміхнулася міс Гані, — це сталося два роки тому. То була моя найбільша перемога.

— Розкажіть, будь ласка, — попросила Матильда.

— Я звикла ранесенько вставати й прогулюватися, поки тітка ще спить, — почала міс Гані. — І якось я натрапила на цю хатинку. Вона була порожня. Я довідалася про її власника. То був селянин, фермер. Я пішла до нього. Селяни теж ранесенько встають. Він саме доїв корів. Я запитала, чи не могла б наймати в нього цю хатинку.

«Та ви не зможете там жити! — вигукнув він. — Там немає вигод, немає води, немає нічого!».

«Але я хочу там жити! — наполягала я. — Я за натурою романтик. Я закохалася в цю хатку. Здайте її мені в оренду».

«Та ви збожеволіли, — здивувався він. — Але якщо вам так хочеться, то що ж. Орендна плата складатиме десять пенсів на тиждень».

«Я вам плачу на місяць уперед, — сказала я, даючи йому 40 пенсів. — І дуже-дуже вам дякую!».

— Чудово! — вигукнула Матильда. — То ви несподівано одержали власне житло! А як ви набралися відваги, щоб розказати про це тітці?

— Було нелегко, — відповіла міс Гані. — Але я зібрала всю волю в кулак. Якось увечері, приготувавши їй вечерю, я піднялася нагору, спакувала всі свої мізерні пожитки в картонну коробку, а тоді зійшла вниз і повідомила, що йду.

«Я найняла житло», — сказала я.

Тітка просто вибухнула. «Найняла житло! — закричала вона. — Як ти могла його найняти, якщо одержуєш усього один фунт на тиждень?»

«Змогла», відповіла я.

«А за що ти купуватимеш собі харчі?»

«Мені вистачить», — пробурмотіла я й вибігла.

— Ой, яка ви молодчинка! — зраділа Матильда. — То ви нарешті стали вільні!

— Нарешті стала вільна, — погодилася міс Гані. — Не можу передати словами, як це прекрасно.

— І ви зуміли тут прожити аж два роки, отримуючи всього один фунт на тиждень? — поцікавилась Матильда.

— Та от зуміла, — підтвердила міс Гані. — Я плачу десять пенсів за оренду, а решти мені якраз вистачає, щоб купити гасу для примуса й лампи, а також трошки молока, хліба й маргарину. Більше мені нічого не треба. Я ж тобі казала, що добре наїдаюся за обідом у школі.

Матильда витріщилася на неї. Як же сміливо вчинила міс Гані. Вона виросла в Матильдиних очах на справжню героїню.

— Але ж узимку тут, мабуть, страшенно холодно?

— Я ж маю примус, — відповіла міс Гані. — Ти б здивувалася, як затишно мені тут буває.

— А ви маєте ліжко, міс Гані?

— Не зовсім, — знову всміхнулася міс Гані. — Але ж кажуть, що дуже корисно для здоров'я спати на твердій поверхні.

Матильда абсолютно чітко уявила собі усю цю ситуацію. Міс Гані потрібна поміч. Вона просто не може так існувати невідомо скільки.

— Вам було б набагато вигідніше, міс Гані, — сказала дівчинка, — покинути роботу й отримувати допомогу з безробіття.

— Я ніколи б так не зробила, — заперечила міс Гані. — Я люблю вчителювати.

— А ця жахлива тітка, — спитала Матильда, — мабуть, і досі живе у вашому чудовому старому будинку?

— Ще й як живе, — підтвердила міс Гані. — Їй же всього п'ятдесят років. Вона ще довго там житиме.

— А ви гадаєте, що ваш батько і справді хотів, щоб вона назавжди привласнила його будинок?

— Я абсолютно впевнена, що він би цього не хотів, — відповіла міс Гані. — Батьки нерідко наділяють опікунів правом жити певний час у будинку, але сам будинок майже завжди записують на дитину. А коли дитина стає доросла, то здобуває право власності на будинок.

— Отже, будинок має належати вам? — перепитала Матильда.

— Батьків заповіт так і не знайшли, — сказала міс Гані. — Таке враження, що хтось його знищив.

— Не важко вгадати, хто, — сказала Матильда.

— Не важко, — погодилась міс Гані.

— Але ж якщо немає заповіту, міс Гані, то цей будинок автоматично стає вашою власністю. Бо ви — найближча рідня.

— Я знаю, — погодилася міс Гані. — Але тітка пред'явила якийсь документ, нібито підписаний батьком, де стверджується, що він залишає будинок своєї в подяку за її

турботу й догляд за мною. Я впевнена, що це підробка. Але ніхто не може цього довести.

— А ви спробуйте самі, — порадила Матильда. — Найміть доброго адвоката й поборіться за своє!

— Я не маю для цього грошей, — зітхнула міс Гані. — А ще не забувай, що тітку вважають у нашій громаді вельми шанованою особою. Вона дуже впливова.

— А хто вона? — запитала Матильда.

Міс Гані на мить завагалася. А тоді тихо сказала:

— Пані Транчбул.

ІМЕНА

— Пані Транчбул?! — вигукнула Матильда, підскачивши ледь не на півметра над підлогою. — Ви хочете сказати, що це вона ваша тітка? Вас виховала вона?

— Так, — підтвердила міс Гані.

— Тоді не дивно, що вона вас залякала! — крикнула Матильда. — Ми недавно бачили, як вона схопила одну дівчинку за коси й кинула через паркан!

— Ти ще нічого не бачила, — сказала міс Гані. — Після смерті батька — а мені тоді було п'ять з половиною років — вона завжди примушувала мене самій купатися у ванній. І якщо вона заходила й бачила, що я, на її думку, погано помилася, то запихала мою голову під воду і так тримала. Але я не хочу згадувати те, що вона виробляла. Це нам ніяк не допоможе.

— Ні, — погодилася Матильда, — не допоможе.

— Ми прийшли сюди, — сказала міс Гані, — щоб поговорити про тебе, а я тільки те й роблю, що балакаю про себе. Я почуваюся якоюсь дурепою. Мені набагато цікавіше довідатися, чого ти ще здатна досягти своїми дивовижними очима.

— Я можу зрушувати речі, — відповіла на це Матильда. — Я знаю, що можу. Можу їх штовхати й перекидати.

— Як ти дивишся на те, — запропонувала міс Гані, — щоб ми дуже обережно провели кілька експериментів і пересвідчилися, що і як ти можеш рухати й штовхати?

На превеликий подив, Матильда відмовилася:

— Якщо ви не проти, міс Гані, я воліла б цього не робити. Я хочу повернутися додому й обміркувати все, що сьогодні почула.

Міс Гані відразу підвелася.

— Звичайно, — сказала вона. — Я й так тебе дуже затримала. Твоя мама почне хвилюватися.

— Вона ніколи за мене не хвилюється, — усміхнулася Матильда. — Але я хотіла б, якщо ви не проти, зараз піти додому.

— Ходімо, — не була проти міс Гані. — Вибач за такий поганий чай.

— Ну що ви, — заперечила Матильда. — Такий смачний.

Вони верталися до Матильдиного дому мовчки. Міс Гані відчувала, що Матильді потрібно помовчати. Дитина так заглибилася в думки, що навіть не дивилася, куди йде. Біля воріт Матильдиного будинку міс Гані сказала:

— Краще забудь про все, що я тобі сьогодні наговорила.

— Цього пообіцяти не можу, — відповіла Матильда, — але обіцяю не говорити про це більше ні з ким, навіть з вами.

— Це, мабуть, буде наймудріше, — погодилася міс Гані.

— Але не думати про це, міс Гані, не обіцяю, — додала Матильда. — Я про це думала цілу дорогу від вашої хатинки, і мені здається, що в мене є малюсінька ідея.

— Не треба, — захвилювалася міс Гані. — Забудь.

— І ще одне — перш ніж перестати про це говорити, я хотіла б вам поставити ще три запитання, — не вгавала Матильда. — Чи ви мені відповісте, міс Гані?

Міс Гані всміхнулася. Просто дивовижно, подумала вона, як упевнено й авторитетно ця крихітка взяла на себе відповідальність за її проблеми.

— Ну, — сказала вчителька, — залежно, які запитання.

— По-перше, — сказала Матильда. — Як зверталася пані Транчбул до вашого батька, коли вони були вдома?

— Та ж як іще — Магнус, — відповіла міс Гані. — Так його звали.

— А як ваш батько звертався до пані Транчбул?

— Її звати Агата, — пояснила міс Гані. — Так він до неї і звертався.

— І нарешті, — сказала Матильда, — як ваш батько і пані Транчбул називали вдома вас?

— Вони називали мене Дженні, — відповіла міс Гані.

Матильда старанно обміркувала відповіді.

— Треба перевірити, чи я нічого не наплутала, — сказала вона. — Отже, вдома ваш батько був Магнус, пані Транчбул — Агата, а ви — Дженні. Я не помилилася?

— Усе правильно, — підтвердила міс Гані.

— Дякую вам, — сказала Матильда. — Більше я цієї теми не торкатимусь.

Міс Гані було цікаво, що діється у дівчинки в голові.

— Тільки не наробі якихось дурниць, — попрохала вона.

Матильда засміялася, розвернулася й побігла стежкою до вхідних дверей, гукаючи на ходу:

— До побачення, міс Гані! Дуже вам дякую за чай.

Трeнування

Матильду, як завжди, зустрів порожній будинок. Батько ще не повернувся з роботи, мати ще не повернулася з бінго, а брат міг бути де завгодно. Дівчинка подалася прямісінько до вітальні й висунула шухляду шафки, у якій, як вона знала, батько тримав коробку з сигарами. Витягла одну сигару, віднесла в свою кімнату й там зачинилася.

«А тепер берімося за тренування, — подумала вона. — Буде нелегко, але я свого досягну».

У її голові почав вимальовуватися чудовий план допомоги міс Гані. Він уже прокреслювався в найменших деталях, але врешті-решт усе залежало від її здатності зробити

дещо за допомогою своєї нової навички. Дівчина розуміла, що відразу не зуміє цього зробити, але не сумнівалася, що завдяки наполегливому тренуванню й зусиллям вона рано чи пізно досягне успіху. Сигара була для цього просто необхідна. Можливо, вона була трохи більша, ніж би Матильді хотілося, але вагою якраз підходила для тренувань.

У Матильдиній кімнаті був маленький туалетний столик, де лежали щітка для волосся, гребінець і дві бібліотечні книжки. Дівчина все це відсунула й поклала сигару прямо посеред столика. Тоді відійшла й сіла на краєчку ліжка. Була тепер метрів за три від сигари.

Зручніше вмостилася й зосередилась, до того ж цього разу дуже швидко відчула, як у голові вирують електричні імпульси, як вони збираються в глибині очей, як очі стають гарячі, й мільйони крихітних невидимих долоньок вистрибують, неначе іскорки, в напрямку сигари.

— *Рухайся!* — прошепотіла вона, і на її превеликий подив, сигара з маленькою золотисточервоною стрічкою посередині відразу покотилася по столу й упала на килим.

Матильді це дуже сподобалося. Було приємно таке робити. Здавалося, ніби іскорки кружляють у голові, а тоді вистрибують з очей. Це давало їй відчуття якоїсь неземної сили. І як це швидко сталося! Як легко!

Вона перетнула кімнату, підняла сигару й поклала назад на столик.

«А тепер перейдімо до складнішого, — подумала. — Але якщо я маю здатність *штовхати*, то, безумовно, повинна мати здатність *піднімати*?

Для мене це *важливо* — навчитися її піднімати. Я *мушу* навчитися піднімати її в повітря й там затримувати. Сигара важить небагато».

Вона сіла на ліжку й почала все знову. Тепер було легко нагромаджувати енергію в глибині очей. Так, ніби натискаєш на якусь кнопку в мозку.

— *Піднімися!* — зашепотіла вона. — *Піднімися! Піднімися!*

Спочатку сигара покотилася. Але потім, коли Матильда зосередилася з лютою силою, один кінець сигари поволі піднявся майже на два сантиметри над столиком. З колосальними зусиллями вона спромоглася так її втримати секунд з десять. Після цього сигара знову впала.

— Ого! — зраділа дівчинка. — Мені все вдається! Я починаю вчитися!

Цілу наступну годину Матильда невпинно тренувалася, й незабаром уже могла за допомогою самих очей піднімати всю сигару сантиметрів на п'ятнадцять над столиком і утримувати в повітрі майже хвилину. Після цього зненацька відчула таке виснаження, що впала на ліжку й заснула.

Так її і знайшла увечері мати.

— Що з тобою? — запитала, будячи. — Захворіла?

— Оце так! — Матильда сіла на ліжку й роззирнулася. — Та ні. Зі мною все гаразд. Трохи втомилася, та й годі.

Відтепер щодня після школи Матильда зачинялася в своїй кімнаті й тренувалася з сигарою. І невдовзі все в неї почало виходити просто чудово. Наступної середи, через шість днів, вона вміла не тільки піднімати сигару в повітря, а й рухати нею так, як забажає. Це було класнучо!

Тепер залишалось тільки здійснити її грандіозний план.

Третє чудо

Потім настав четвер, а це, як добре знали учні міс Гані, був той день, коли перший урок після обіду проводила директорка.

Міс Гані сказала їм уранці:

— Дехто з вас не виявив особливого захвату минулого разу, коли урок вела пані директорка, тож сьогодні будьте вдвоє уважніші й мудріші. Як твої вуха, Еріку, після минулої зустрічі з пані Транчбул?

— Вона їх розтягла, — відповів Ерік. — Мама сказала, що вуха стали більші, ніж були.

— О, Руперте, — сказала міс Гані, — я рада бачити, що ти після минулого четверга не полисів.

— Мені тоді страшенно боліла голова, — пожалівся Руперт.

— А ти, Найджеле, — звернулася міс Гані, — не будь сьогодні, прошу тебе, дуже велемудрий з пані директоркою. На тому тижні ти з нею поводився доволі зухвало.

— Ненавиджу її, — буркнув Найджел.

— Постарайся не виявляти цього так відверто, — порадила міс Гані. — Ти цим нічого не досягнеш. Вона дуже сильна жінка. М'язи в неї, наче сталеві канати.

— Хотів би я скоріше стати дорослим, — зізнався Найджел. — Я б її відправив у нокаут.

— Сумніваюся, — мовила міс Гані. — Досі ще ніхто її не подолав.

— А що вона сьогодні в нас перевірятиме? — поцікавилася одна дівчинка.

— Думаю, що таблицю множення на «три», — припустила міс Гані. — Саме це ви мали вивчити за минулий тиждень. Добре її повторіть.

Настала й минула обідня пора.

Після обіду учні знову зібралися в класі. Міс Гані залишилася стояти під стіною. Усі сиділи мовчки, боязко чекаючи. І ось величезна, мов злий велетень, пані Транчбул вломила в клас у своїх зелених бриджах та бавовняному балахоні. Вона відразу рушила до глечика з водою, підняла його за ручку й зазирнула всередину.

— Рада бачити, — гаркнула, — що сьогодні у воді нема ніякої гидоти. Бо інакше у всіх учнів цього класу були б великі неприємності. І у вас теж, міс Гані.

Учні сиділи мовчки, страшенно напружені. Вони вже бачили, на що здатна ця потвора й ніхто не хотів випробовувати долю.

— Чудово, — гримнула Транчбул. — Побачимо, чи добре ви знаєте таблицю множення на три. Або, інакше кажучи, побачимо, як погано вас навчила міс Гані.

Пані Транчбул височіла перед учнями, розставивши ноги й підпираючи руками стегна, і люто зиркала на міс Гані, котра тихесенько стояла збоку.

Матильда незворушно сиділа за партою в другому ряду й уважно за всім спостерігала.

— Ти! — крикнула Транчбул, тицяючи пальцем завбільшки з качалку на Вільфреда — хлопця, що сидів у першому ряду з самого краєчку праворуч. — Ану встань! — гаркнула вона.

Вільфред підвівся.

— Кажі таблицю на три задом наперед! — прогавкала директорка.

— Задом наперед? — розгубився Вільфред. — Я ж не вчив її задом наперед.

— Оце тобі на! — переможно заволатала Транчбул. — Вона вас нічого не навчила! Міс Гані, чому ви нічогісінько їх не навчили за увесь минулий тиждень?

— Це не так, пані директорко, — заперечила міс Гані. — Усі учні вивчили таблицю на три. Але я не бачу сенсу в тому, щоб зазубрювати її задом наперед. Який сенс узагалі вивчати щось задом наперед? Усе в житті рухається вперед. Відважуся припустити, що й ви самі, наприклад, не вимовите відразу по буквах задом наперед навіть таке просте слово, як «кепсько». Я дуже в цьому сумніваюся.

— Не смій бути зі мною такою зухвалою! — огризнулася Транчбул, а тоді обернулася до бідолашного Вільфреда.

— Що ж, хлопче, — буркнула вона. — Дай мені відповідь на таке. Я маю сім яблук, сім апельсинів і сім бананів. Скільки всього я маю фруктів? Швидко! Не тягни! Відповідай!

— Це ж додавання! — вигукнув Вільфред. — Це не таблиця множення!

— Ти круглий ідіот! — гарикнула Транчбул. — Гнійний флюс! Покусаний блохами грибок! Це і є таблиця множення на три! Маєш три окремі купки фруктів, і кожна купка складається з семи плодів. Тричі по сім буде двадцять один. Ти що, цього не бачиш, смердюча урно?! Даю тобі ще один шанс. Я маю вісім кокосових горіхів, вісім земляних горіхів і вісім таких, як ти, тупих опудал горіхових. Скільки всього в мене горіхів? Відповідай швидко.

Бідолашного Вільфреда це геть спантеличило.

— Стривайте! — вигукнув він. — Зачекайте! Я маю додати вісім кокосових горіхів до восьми земляних... — Він почав рахувати на пальцях.

— Ти набряклий пухир! — зарепетувала Транчбулка. — Поточена міллю личинка! Це ніяке не додавання! Це множення! Треба відповідати — три на вісім! Чи, може, вісім разів по три? Яка різниця між три на вісім і вісім разів по три? Говори, малий розчавлений буряк! Швидко!

Вільфред був уже такий переляканий і приголомшений, що не міг і говорити.

Двома величезними кроками Транчбул наблизилась до хлопця, а тоді якимось дивовижним спортивним прийомом, запозиченим, можливо, з дзюдо чи карате, підчепила Вільфредові п'яти своєю стопою так, що хлопець підлетів угору, зробивши сальто-мортале.

Та він устиг виконати тільки половину сальто, бо директорка вловила його за кісточку ноги, і він повис догори дригом, наче обскубана курка у вітрині крамниці.

— Вісім разів по три, — верещала Транчбул, тримаючи Вільфреда за ногу й гойдаючи ним з боку в бік, — вісім разів по три — це те саме, що й три на вісім, а три на вісім буде двадцять чотири! Повтори!

Саме в цю мить на другому кінці класу зірвався на ноги Найджел, який схвильовано почав показувати на дошку й кричати:

— Крейда! Крейда! Дивіться на крейду! Рухається сама собою!

Найджел верещав так істерично й пронизливо, що всі присутні — і пані Транчбул теж — подивилися на дошку. І справді — над її чорносірою поверхнею завис у повітрі новесенький шматочок крейди.

— *Вона щось пише!* — репетував Найджел. — *Крейда щось пише!*

Так воно й було.

— *Що за чортівня?* — залементувала пані Транчбул. Вона приголомшено дивилась, як чиясь невидима рука виводить на дошці її власне ім'я, і випустила Вільфреда з рук. А тоді заводала, ні до кого конкретно не звертаючись:

— *Хто це робить? Хто це пише?*

Крейда й далі писала.

Усі в класі почули зойк, що вирвався у пані Транчбул з горла.

— Ні! — верескнула вона, — не може бути! Це не може бути Магнус!

Це Матнус.
Можеш мені
повірити!

Міс Гані швидко зиркнула на Матильду. Дівчинка сиділа за партою, випроставшись і тримаючи високо голову, вуста стиснуті, а очі світилися, наче дві зорі.

Агайо, віздай мойї Дженні
її будинок.

Тепер усі чомусь подивилися на пані Транчбул. Лице її стало біле як сніг, вона хапала ротом повітря, наче камбала, витягнена з води, раз по раз здавлено ойкаючи.

Віздай мойї Дженні її зарплатню
Віздай мойї Дженні будинок
А тоді вимітайся звідси геть.
Бо інакше я прийду
ї покінчу з тобою
Я прийду ї покінчу з тобою —
так, як ти покінчила зі мною.
Від мене не сховаєшся,
Агайо.

Крейда перестала писати. Якусь мить ще висіла в повітрі, а тоді впала, хряснувши, на підлогу й розломилася навпіл.

Вільфред, що вже зумів знову сісти за свою парту в першому ряду, заволав:

— Пані Транчбул упала! Пані Транчбул на підлозі!

Це була чи не найголовніша сенсація, тому всі учні позривалися з місць, щоб добре роздивитися. І справді, велетенська постать директорки розпласталася навznak на підлозі в глибокому нокауті.

Міс Гані підбігла до повергнутої велетки й опустилася поруч з нею навколiшки.
— Зомліла! — вигукнула. — Знепритомніла! Негайно хтось побіжить по медсестру.

Троє учнів вибігло з класу.

Найджел, завжди готовий діяти, зірвався на ноги й кинувся до великого глечика з водою.

— Тато каже, що того, хто зомлів, найкраще приводити до тями холодною водою, — повідомив він і з цими словами вилив увесь глечик просто директорці на голову. Ніхто не був проти, навіть міс Гані.

Тим часом Матильда й далі сиділа нерухомо за партою. Відчувала дивне піднесення. Так, ніби торкнулася чогось потойбічного, найвищої точки небес, найдальшої зорі. Так приємно було відчувати енергію, що накопичувалася в глибині очей, фонтануючи теплим потоком у голові, і очі її стали враз нестерпно гарячі, пекучі, як ніколи, і з них щось шугонуло, а шматочок крейди здійнявся в повітря й почав писати. Здавалося, ніби вона майже нічого й не робила, це все виявилось так просто.

До класу вбігла шкільна медсестра у супроводі п'яти вчителів — трьох жінок і двох чоловіків.

— Господи, нарешті її хтось збив з ніг! — вишкірився один чоловік. — Вітаю вас, міс Гані!

— Хто на неї вилив воду? — запитала медсестра.

— Я, — гордо визнав Найджел.

— Молодець, — похвалив його інший учитель. — Може, принести ще?

— Перестаньте, — звеліла медсестра. — Треба занести її в ізолятор.

П'ятеро вчителів і медсестра ледве спромоглися підняти цю гігантську жінку і, хитаючись, винесли її з класу.

Міс Гані сказала учням:

— Ідіть усі надвір і розвійтеся перед наступним уроком.

А тоді підійшла до дошки й старанно витерла все, написане там крейдою.

Діти почали виходити з класу. Матильда подалась було за ними, та коли проминала міс Гані, зупинилася на мить і її мерехтливі очі зустрілися з очима вчительки. Міс Гані підбігла до неї, міцно пригорнула й поцілувала.

ЧЕРВОНИЙ ДІМ

Невдовзі, ще того самого дня, розповзлися чутки про те, що директорка очуняла й пішла додому зі стисненими губами й бліда.

Наступного ранку вона в школі так і не з'явилася. На обідній перерві її заступник, пан Трілбі, зателефонував до неї додому, щоб довідатися, чи вона, бува, не занедужала. Ніхто йому не відповів.

Після уроків пан Трілбі вирішив детальніше все з'ясувати й пішов на край села, де мешкала пані Транчбул. Її симпатичний особнячок з червоної цегли, відомий під назвою «Червоний дім», заचाївся в лісі за горбами.

Учитель подзвонив у двері. Жодної відповіді. Голосно постукав. Жодної відповіді.

Гукнув:

— Чи є хтось вдома? Жодної відповіді.

Він штовхнув двері й виявив, на превеликий свій подив, що вони незамкнені. Зайшов у дім.

У будинку стояла тиша й нікого не було, хоч усі меблі залишалися на місці. Пан Трілбі піднявся по сходах до головної спальні. Там теж усе було начебто нормально — поки він не почав висувати шухляди й зазірати в шафи. Ніде не було ніякого одягу, білизни чи взуття. Усе щезло.

«Вона накивала п'ятами», — подумав пан Трілбі й подався назад, щоб повідомити шкільних управителів про зникнення директорки.

Минув ще один день, і міс Гані зранку отримала рекомендованого листа з місцевої адвокатської контори, в якому йшлося про те, що несподівано й загадково знайшовся заповіт її покійного батька, доктора Гані. За цим документом міс Гані після смерті її батька була законною власницею нерухомості на краю села, відомої під назвою «Червоний дім», де досі мешкала пані Агата Транчбул. У заповіті також зазначалося, що всі батькові заощадження, які, на щастя, й досі надійно зберігалися в банку, теж належать дочці. Лист завершувався проханням до міс Гані якомога скоріше відвідати їхню контору, щоб переписати цю власність та гроші на її ім'я.

Міс Гані так і зробила, а ще тижнів за два вселилася в «Червоний дім», у якому колись виростала і де, на щастя, й досі залишилися всі родинні меблі та фотографії. Відтоді Матильда була бажаною гостею в «Червоному домі» кожнісінького вечора після школи, і між цією крихітною дитиною та її вчителькою зав'язалася справжня дружба.

У самій школі теж відбулися великі зміни. Тільки-но стало зрозуміло, що пані Транчбул остаточно зійшла зі сцени, чудового пана Трілбі затвердили замість неї директором школи. А після того Матильду дуже швидко перевели в старший клас, де пані Плімсол одразу виявила, що ця дивовижна дитина й справді така розумна, як розповідала міс Гані.

Минуло кілька тижнів, і ось якось увечері, коли Матильда, як завжди після школи, чаювала з міс Гані на кухні «Червоного дому», вона раптом сказала:

— Зі мною сталося щось чудернацьке, міс Гані.

— Розкажи мені, що саме, — попросила міс Гані.

— Сьогодні зранку, — пояснила Матильда, — я просто так, для цікавості, спробувала пересунути щось очима — і не змогла. Ніщо не рухалося. Очі навіть не стали гарячі. Ця енергія мене покинула. Здається, я її назавжди втратила.

Міс Гані старанно намастила скибку хліба маслом і поклала зверху полуничного варення.

— Я сподівалася, що так воно й станеться, — сказала вона.

— Справді? Чому? — здивувалася Матильда.

— Це тільки моє припущення, — завагалася міс Гані, — але ось що я думаю. Коли ти була в моєму класі, то просто не мала чим зайнятися, не мала жодних серйозних перешкод, які треба було долати. Твій чудовий мозок просто дурів без достатньої для нього напруги. Він аж кипів і шаленів у твоїй голові. Там зібрався величезний згусток енергії, яка не мала виходу, і тобі якимось чином вдавалося викидати цю енергію крізь очі, примушуючи рухатися різні предмети. А тепер усе змінилося. Ти зараз у найстаршому класі, де борешся за першість з дітьми, більше ніж удвоє за тебе старшими, і вся твоя розумова енергія знаходить собі застосування на уроках. Твій мозок уперше працює з повною віддачею — і це чудово. Ще раз попереджаю, що це лише припущення, до того ж, можливо, безглузде, хоч, мабуть, не таке вже й далеке від істини.

— Добре, що так сталося, — сказала Матильда. — Я б не хотіла все життя бути якоюсь чудодійницею.

— Ти й так багато зробила, — мовила міс Гані. — Мені й досі важко повірити, що ти все це зробила заради мене.

Матильда, що сиділа на високому ослінчику за кухонним столом, поволі жувала хліб з варенням. Їй так подобалися ці вечори з міс Гані! З нею було так затишно, і розмовляли вони майже як рівні.

— А ви знали, — раптом запитала Матильда, — що мишаче серце б'ється зі швидкістю шістсот п'ятдесят ударів на секунду?

— Не знала, — всміхнулася міс Гані. — Це просто дивовижно. А де ти це вчитала?

— В одній бібліотечній книжці, — відповіла Матильда. — І це означає, що воно калатає так швидко, що просто неможливо розрізнити окремі удари. Чути, мабуть, тільки дзижчання.

— Мабуть, — погодилася міс Гані.

— А з якою швидкістю, на вашу думку, б'ється серце їжака? — не вгавала Матильда.

— Скажи мені, — знову всміхнулася міс Гані.

— Не так швидко, як мишаче, — повідомила Матильда. — Триста ударів на хвилину. І все одно, хіба б ви могли подумати, міс Гані, що воно може так швидко калатати в тварини, яка так повільно пересувається?

— Ніколи б не подумала, — зізналася міс Гані. — А в інших тварин?

— Візьмімо коня, — сказала Матильда. — У нього серце б'ється помаленьку. Всього сорок ударів за хвилину.

Ця дитина, подумала міс Гані, усім цікавиться. З нею ніколи не нудно. Мені це подобається.

Так вони сиділи й розмовляли на кухні ще цілу годину чи й довше, аж урешті, біля шостої вечора, Матильда попрощалася й пішла до батьківського дому, відстань до якого можна було подолати пішки хвилин за вісім. Коли підійшла до воріт, то побачила біля них великий чорний «мерседес». Вона не надала цьому значення. Біля батькового будинку незрідка стояли якісь дивні машини. Та коли зайшла в коридор, то побачила там цілковитий хаос. Мати й батько панічно зачихали у валізи одяг та різні речі.

— Що це тут діється?! — вигукнула дівчинка. — Що сталося, татку?!

— Їдемо звідси, — буркнув містер Вормвуд, навіть не глянувши на неї. — За півгодини вирушаємо в аеропорт, тож не гай часу й збирайся. Твій брат уже все нагорі позбирав. Ворушися, дівчино! Не стовбич!

— Їдемо? — перепитала Матильда. — А куди?

— В Іспанію, — відповів батько. — Там кращий клімат, ніж у цій паскудній країні.

— Іспанію?! — крикнула Матильда. — Я не хочу в Іспанію! Мені подобається тут, і я люблю свою школу!

— Роби, що тобі звеліли й не сперечайся, — огризнувся батько. — Мені й без тебе вистачає мороки!

— Але ж татку... — не вгавала Матильда.

— Цить! — гарикнув батько. — За тридцять хвилин виїжджаємо! Я не хочу спізнитися на літак!

— А це надовго, тату? — вигукнула Матильда. — Коли ми повернемося?

— Ніколи, — буркнув батько. — Все, годі вже, йди звідси! Мені ніколи!

Матильда розвернулася й вийшла з дому. Одразу за ворітьми кинулася бігти. Помчала прямісінько до міс Гані й добігла до її дому менше ніж за чотири хвилини. Вбігла на подвір'я і враз побачила міс Гані, що стояла біля будинку серед трояндових кущів і підстригала їх садовими ножицями. Вона почула шурхіт Матильдиних кроків на гравії, випросталася й вийшла з трояндових кущів назустріч дівчинці, що бігла до неї.

— Моє дитятко, що трапилось?! — вигукнула вона.

Захекана, розпашіла Матильда зупинилася.

— Вони виїжджають! — закричала. — Вони подуріли й пакують валізи, і через тридцять хвилин летять до Іспанії!

— Хто саме? — спокійно перепитала міс Гані.

— Мама й тато, і брат Майкл, і вони кажуть, що я повинна їхати з ними!

— Тобто на канікули? — уточнила міс Гані.

— *Назавжди!* — залементувала Матильда. — Тато сказав, що ми ніколи не повернемося!

На мить запала тиша, а тоді міс Гані промовила:

— Чесно кажучи, мене це не дуже дивує.

— Тобто ви знали, що вони їдуть? — не повірила своїм вухам Матильда. — Чому ж ви мені не сказали?

— Ні, дорогенька, — заперечила міс Гані. — Я не знала, що вони їдуть. Але все одно ця новина мене не дивує.

— Чому? — вигукнула Матильда. — Будь ласка, скажіть, чому. — Вона й досі ще важко дихала після стрімкого бігу, шокована всім, що сталося.

— Бо твій батько, — пояснила міс Гані, — пов'язаний з шахраями. Про це знає все село. Я припускаю, що він перепродував крадені автомобілі, які йому звозять з усієї країни. Він серйозно в цьому замішаний.

Матильда дивилася на неї з роззявленим ротом.

Міс Гані вела далі:

— Різні люди звозили крадені машини в майстерню твого батька, а він міняв номери, перефарбовував їх у інші кольори і все таке інше.

А тепер, мабуть, хтось попередив, що за ним стежить поліція, тому він і тікає в Іспанію, де його ніхто не дістане. Він роками переводив туди гроші, й там уже все готове до його приїзду.

Вони стояли на газоні перед симпатичним будинком з червоної цегли, з потемнілою від дощів та снігів старенькою червоною черепицею, з височенними димарями на даху. Міс Гані усе ще тримала в руці садові ножиці. Стояв теплий золотавий вечір, і десь неподалік виспілював чорний дрізд.

— Я не хочу з ними їхати! — вигукнула раптом Матильда. — Я не поїду з ними.

— Але ж ти мушиш, — заперечила міс Гані.

— Я хочу жити тут, з вами, — крикнула Матильда. — Будь ласка, дозвольте мені жити з вами!

— Та я б з великою радістю, — відповіла міс Гані. — Але боюся, що це неможливо. Ти не можеш покинути батьків тільки тому, що так захотіла. Їхнє право й обов'язок — узяти тебе з собою.

— А якби вони погодилися? — схвильовано вигукнула Матильда. — Якби вони сказали «так», то чи могла б я залишитися з вами? Чи ви б тоді дозволили мені тут залишитися?

Міс Гані ледь чутно промовила:

— Це було б чудово.

— То я думаю, що вони погодяться! — зраділа Матильда. — Я впевнена! Бо їм на мене просто начхати!

— Не поспішай з висновками, — застерегла її міс Гані.

— Але ми повинні поспішати! — не погодилась Матильда. — Вони ж ось-ось поїдуть! Ходімо! — гукнула вона, хапаючи міс Гані за руку. — Прошу вас піти зі мною і їх запитати! Але треба швидко! Треба бігом!

Наступної миті вони вже вибігли за ворота, а потім на дорогу, причому Матильда мчала перша, тягнучи за руку міс Гані. Коли ж Матильда й міс Гані нарешті примчали до будинку Матильдиних батьків, то великий чорний «мерседес» так само стояв біля воріт, тільки тепер усі його дверцята й багажник були відчинені, а містер і місіс Вормвуди разом з братом метушилися, наче мурахи, запихаючи валізи.

— Тату й мамо! — вигукнула засапана Матильда. — Я не хочу з вами їхати! Я хочу залишитися тут і жити в міс Гані, а вона каже, що ви спочатку повинні дати мені дозвіл! Дозвольте мені, будь ласка! Тату, дозволяй! Дозволь, мамо!

Батько озирнувся і втупився в міс Гані.

— Це ти та вчителька, що колись до мене приходила? — запитав. І знову почав завантажувати в машину валізи.

Його дружина підказувала:

— Цю треба захвати на заднє сидіння. В багажнику вже немає місця.

— Я з радістю взяла б до себе Матильду, — сказала міс Гані. — Я доглядатиму її з любов'ю й турботою, містере Вормвуд, і платитиму за все сама. Це вам не коштуватиме ні пенні. Хоч це й не я придумала. Це Матильда. І я не погоджуся дати їй притулок без вашої на те добровільної згоди.

— Справді, Гаррі, — пробурмотіла мати, заштовхуючи валізу на заднє сидіння. — Може, відпустимо її, якщо вона сама так хоче. Менше нам буде клопоту.

— Я поспішаю, — буркнув батько. — Не можна спізнитися на літак. Якщо хоче, то хай лишається. Я не проти.

Матильда стрибнула до міс Гані на руки, притулилася до неї, а міс Гані її приголубила. Тим часом мати, батько й брат сіли в машину, й машина рушила, вискнучи колесами. Брат помахав рукою в заднє віконце, а батьки навіть не озирнулися.

Міс Гані міцно обіймала дівчинку й вони обидві не промовили ні слова, дивлячись, як велика чорна машина доїхала до кінця вулички й назавжди зникла за поворотом.

